

प्रति,

- १) विभागीय कृषि सहसंचालक (सर्व)
- २) जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी (सर्व)

विषय : अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके सन २०२४-२५ कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचना व जिल्हानिहाय लक्षांक कळविणेबाबत...

संदर्भ : १. शासन पत्र क्र. No.CSS-2024/C.R.12/2-A, दिनांक १३ मे, २०२४

२. आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र.वि.प्र.१/अपोसु/२४-२५/वाकृअ/प्र.क्र.१/२-८४, दि.६ मे, २०२४

३. आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र.वि.प्र.१/अपोसु/२४-२५/वाकृअ/प्र.क्र.१/मा.सू./१३५४९/२४, दि. १७ मे, २०२४

उपरोक्त संदर्भ क्र. १ वरील पत्रान्वये सन २०२४-२५ मध्ये अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके (मात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य (मका), पौष्टिक तृणधान्य व TRFA कडधान्य) कार्यक्रमाचे एकूण रु. ३२७५४.२६ लाख (सन २०२३-२४ चे प्रलंबित दायित्वासह) रकमेच्या वार्षिक कृती आराखड्यास राज्य स्तरीय मान्यता समितीने (SLSC) मान्यता प्रदान केली आहे. त्यानुसार दि.२४/०५/२०२४ च्या पत्रान्वये राज्य शासनास प्रशासकीय मान्यता मिळणेबाबतचा प्रस्ताव सादर केलेला आहे.

योजनानिहाय तपशील खालीलप्रमाणे,

(रुपये लाख)

अ.क्र.	योजना	सन २०२३-२४ मधील प्रलंबित दायित्व			सन २०२४-२५ साठी मंजूर कार्यक्रम			SLSC ने मंजूर केलेला एकूण कार्यक्रम		
		केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण	केंद्र	राज्य	एकूण
१	मात	८०.२०३	५३.४६९	१३३.६७२	४६२.०००	३०८.०००	७७०.०००	५४२.२०३	३६९.४६९	९०३.६७२
२	गहू	३०.४५६	२०.३०४	५०.७६०	१३०.५००	८७.०००	२१७.५००	१६०.९५६	१०७.३०४	२६८.२६०
३	कडधान्य	७७४.९६२	५९६.९०७	१२९०.२६९	८५०९.९४०	५६६७.९६०	१४१६९.९००	९२७६.९०२	६९८४.०६७	१५४६०.९६९
४	भरडधान्य (मका)	१.७३६	१.९५८	२.८९४	६०३.२४०	४०२.९६०	१००५.४००	६०४.९७६	४०३.३९८	१००८.२९४
५	पौष्टिक तृणधान्य	९९७.२७२	६९९.५९४	१५२८.७८६	७३५७.८००	४९०५.२००	१२२६३.०००	८२७५.०७२	५५९६.७९४	१३७९९.७८६
६	TRFA कडधान्य	१६३.८४७	१०९.२३२	२७३.०७९	६२९.४००	४९९.६००	१०४९.०००	७९३.२४७	५२८.८३२	१३२२.०७९
एकूण एकंदर		१९६७.६७६	१३९९.७८४	३२७९.४६०	१७६८४.८८०	११७८९.९२०	२९४७४.८००	१९६५२.५५६	१३९०९.७०४	३२७५४.२६०

सन २०२४-२५ मध्ये अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके (TRFA कडधान्य सह) कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यासाठी मार्गदर्शक सूचना व जिल्हा/पीक/वाबनिहाय लक्षांक सोबत सहपत्रीत करण्यात येत आहे. सन २०२३-२४ चे प्रलंबित दायित्वाबाबत वाबनिहाय अहवाल सर्व जिल्ह्यांकडून मागविण्यात आला होता. त्यानुसार सन २०२३-२४ चे प्रलंबित दायित्व व सन २०२४-२५ चा मंजूर कार्यक्रम यासाठी प्रवर्गनिहाय आर्थिक तरतूद सोबत सहपत्रीत करण्यात येत आहे. प्रवर्गनिहाय आर्थिक तरतूदीच्या मर्यादेतच कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यात यावी. जिल्हा अधीक्षक कृषि अधिकारी यांनी तालुकानिहाय लक्षांक निर्धारित करून क्षेत्रियस्तरावर अभियानाची यशस्वी अंमलबजावणी करण्यासाठी नियोजन करावे. सदर मार्गदर्शक सूचना क्षेत्रियस्तरावर काम करणाऱ्या अधिकारी/ कर्मचारी यांना उपलब्ध करून देण्यात याव्यात.

सोबत : वरीलप्रमाणे

(विकसित)

कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत -

१. मा. प्रधान सचिव (कृषि), मंत्रालय, मुंबई ३२, यांना माहितीस्तव सविनय सादर.

2. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, SFAC, कृषि भवन, पुणे.
3. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य कृषि उद्योग विकास महामंडळ, राजन हाऊस, तिसरा मजला, प्रभादेवी, मुंबई-६५.
4. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ महाबीज, कृषिनगर अकोला.
5. मा. जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती, सर्व.
6. मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व.
7. संचालक, निविष्ठा व गुणनियंत्रण, कृषि आयुक्तालय, पुणे.
8. संचालक, आत्मा, कृषि आयुक्तालय, पुणे.
9. संचालक, कृषि नियोजन व प्रक्रिया, कृषि आयुक्तालय, पुणे.
10. संचालक, मृद संधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषि आयुक्तालय, पुणे.
11. संचालक, फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, पुणे.
12. संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, जिल्हा-अहमदनगर.
13. संशोधन संचालक, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.
14. संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली.
15. संशोधन संचालक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी.
16. विभागीय व्यवस्थापक, राष्ट्रीय बीज निगम, मार्केट यार्ड, पुणे.
17. विभागीय विक्री व्यवस्थापक, हिंदुस्तान इन्सेक्टीसाइड लि., पुणे.
18. विभागीय विक्री व्यवस्थापक, कृभको.
19. प्रकल्प संचालक, आत्मा, सर्व.
20. कृषि उपसंचालक, मा. आयुक्त कृषि कक्ष, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
21. कृषि उपसंचालक, मृद चाचणी प्रयोगशाळा, कृषि भवन, पुणे.

वाचा : -

1. Re-vamped NFSM Operational Guidelines 2018-19 to 2019-20.
2. शासन निर्णय क्रमांक डीसीटी २३१६//प्र.क्र.१३३/का. १४१७,मंत्रालय, मुंबई, दि.०५ डिसेंबर, २०१६
3. शासन निर्णय क्रमांक सुकृऔ-२०१६/प्र.क्र.३०१/११- अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.२१ जानेवारी, २०१७
4. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.३१/१७- अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.१९ एप्रिल, २०१७ व १२ सप्टेंबर, २०१७
5. शासन निर्णय क्रमांक सुकृऔ-२०१६/प्र.क्र.३०१/११- अ, मंत्रालय, मुंबई, दि.२८ एप्रिल, २०१७
6. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण १६१७/प्र.क्र.३१ (भाग २) /१८/१७- अ, मुंबई, दि. ०४ जानेवारी, २०१९
7. शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण-०९१९/प्र.क्र.२२१/१४-अ, दिनांक ०४ नोव्हेंबर, २०२०
8. शासन पत्र क्र. No.CSSS-2024/C.R.12/2-A, दिनांक १३ मे, २०२४
९. शासन निर्णय क्रमांक अपोसु-२०२४/प्र.क्र.४२/४ अ, मंत्रालय विस्तार, मुंबई-३२, दि. ०७/०६/२०२४
१०. आयुक्तालयाचे पत्र जा.क्र.वि.प्र.१/अपोसु/२४-२५/वाकअ/प्र.क्र.१/र-८४ ,दि.६ मे,२०२४

अन्न आणि पोषण सुरक्षा : अन्नधान्य पिके (भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य, पौ. तृणधान्य व TRFA कडधान्य)

(Food and Nutrition Security - Food grains)

मार्गदर्शक सुचना सन २०२४-२५

प्रस्तावना : -

सन २००७-०८ पासून केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान भात, गहू व कडधान्य या पिकांसाठी राबविण्यात येत आहे. सन २०१४-१५ पासून या अभियानात भरडधान्य पिकाचा तसेच सन २०१८-१९ पासून "पौष्टिक तृणधान्य" पिकांचा समावेश करण्यात आला आहे. कार्यक्रमाचे अंमलबजावणीसाठी निधीची तरतूद केंद्र व राज्य ६० : ४० या प्रमाणात आहे.

संदर्भ क्र. १ अन्वये केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियानाच्या सुधारीत मार्गदर्शक सूचनांनुसार (Re-vamped NFSM New Operational Guideline 2018-19, 2019-20) अभियानाची अंमलबजावणी करावयाची आहे.

अभियानाचे अंमलबजावणीसाठी केंद्र शासनाकडून पीकनिहाय निश्चित करण्यात आलेले जिल्हे खालीलप्रमाणे,

पिकाचे नाव	जिल्हे
भात	नाशिक, पुणे, सातारा, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, व गडचिरोली (८ जिल्हे)
गहू	सोलापूर, बीड, नागपूर (३ जिल्हे)
कडधान्य	सर्व जिल्हे (३४ जिल्हे)
भरडधान्य - (मका)	सांगली, अहमदनगर, छ. संभाजीनगर, जालना, नाशिक, धुळे आणि जळगाव नवीन समाविष्ट जिल्हे - नंदुरबार, पुणे, सोलापूर, सातारा, बीड, धाराशिव आणि बुलढाणा (एकूण १४ जिल्हे).
पौष्टिक तृणधान्य (न्युट्री सिरीयल) - ज्वारी, बाजरी, नाचणी व वरई	ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, नाशिक, धुळे, नंदुरबार, जळगाव, अहमदनगर, पुणे, सोलापूर, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, छ. संभाजीनगर, बीड, जालना, लातूर, धाराशिव, नांदेड, परभणी, हिंगोली, बुलढाणा, अकोला, वाशिम, अमरावती, यवतमाळ, वर्धा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली (एकूण ३१ जिल्हे)
भात पड क्षेत्रावर कडधान्य उत्पादन वाढविणे कार्यक्रम (TRFA कडधान्य)	ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, नाशिक, नंदुरबार, अहमदनगर, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, व गडचिरोली (एकूण १७ जिल्हे)

अभियानाचे उद्दिष्ट्य -उपरोक्तप्रमाणे निश्चित करण्यात आलेल्या जिल्ह्यातील भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य (मका) व पौष्टिक तृणधान्य - ज्वारी, बाजरी, नाचणी व वरई या पिकांच्या क्षेत्र व उत्पादकता वाढविणे. यासाठी तालुकानिहाय उत्पादकता वाढीचे लक्षांक निर्धारित करून त्यानुसार कार्यवाही करावयाची आहे.

सन २०२४-२५ मध्ये सदर अभियानाची जिल्हास्तरावर अंमलबजावणी करण्यासाठी दि. १९ मे, २०१४ च्या शासन निर्णयानुसार जिल्हाधिकारी यांचे अध्यक्षतेखाली गठीत केलेली जिल्हास्तरीय समिती कार्यरत राहिल. कृषि आयुक्तालयाचे दि. २६ एप्रिल, २०१६ चे पत्रानुसार जिल्हास्तरीय बियाणे समितीचे गठन करण्यात यावे.

सन २०२४-२५ मध्ये अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके कार्यक्रमाची राज्यात अंमलबजावणी करण्यासाठी राज्य स्तरीय मान्यता समितीने (SLSC) वार्षिक कृती आराखड्यास संदर्भ ८ नुसार मान्यता प्रदान केली आहे. सदर आराखड्यास राज्य

शासनाने संदर्भ ९ अन्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान केलेली आहे. मंजूर कार्यक्रमाचा पीकनिहाय, जिल्हानिहाय, घटकनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक परिशिष्ट १ ते ६ नुसार सहपत्रीत करण्यात येत आहे. त्याचप्रमाणे पीकनिहाय, जिल्हानिहाय व प्रवर्गनिहाय आर्थिक तरतूद परिशिष्ट १ अ/ब ते ६ अ/ब नुसार सहपत्रीत करण्यात येत आहे.

योजनेची संक्षिप्त माहिती -

➤ **अन्न आणि पोषण सुरक्षा: भात -** नाशिक, पुणे, सातारा, नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर, व गडचिरोली (८ जिल्हे)

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
अ) पीक प्रात्यक्षिके			
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹९००० प्रती हेक्टर	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पीक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
२	पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹१५००० प्रती हेक्टर	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पीक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण			
१	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ २०००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
२	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या वरील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १०००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे वरील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
क-१) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
१	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
क-२) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	पीक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
२	तणनाशके		
ड) फ्लेक्झी फंड			
१	प्रभावी सिंचन साधने		
i)	पंपसंच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल.	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १००००/प्रती पंपसंच याप्रमाणे SC/ST/S&M/Women लाभार्थ्यांसाठी, किंमतीच्या ४० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ८०००/प्रती पंपसंच याप्रमाणे सर्वसाधारण लाभार्थ्यांसाठी. MahaDBT कार्यप्रणाली लागू
ii)	सिंचन सुविधेकरिता - पाईप	HDPE- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ५०/- प्रती मीटर मर्यादेत, PVC- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ३५/- प्रती मीटर मर्यादेत, HDPE laminated woven lay flat tubes- किंमतीच्या ५० टक्के रु.२०/- प्रती मीटर मर्यादेत	एका शेतकऱ्याला रु.१५०००/- मर्यादेतच अनुदान देय राहिल
२	शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण	३० शेतकऱ्यांसाठी (पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण)
३	स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी		
i)	FPO करीता गोदाम बांधकाम (२५० मे. टन क्षमता)	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १२.५० लाख प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	FPO / FPC/शेतकरी गट यांना अनुदान अनुज्ञेय राहिल
ii)	स्थानिक वाणाची लागवड प्रात्यक्षिके	५० टक्के अनुदानावर उच्चतम मर्यादा ₹४५०० प्रती हेक्टर	स्थानिक वाण जे त्यांच्या गुणवैशिष्ट्यांमुळे प्रसिद्ध आहेत व त्यांना चांगला बाजार भाव मिळतो अशा वाणांची प्रात्यक्षिके कृषि विद्यापीठे, कृषि विज्ञान केंद्राच्या सहाय्याने राबविणे. प्रात्यक्षिके, प्राथमिक प्रक्रिया व पॅकिंग इ. बाबत वि.कृ.स.सं. यांचे स्तरावर तंत्रज्ञान पॅकेज निश्चित करण्यात यावे.

➤ अन्न आणि पोषण सुरक्षा : गहू - सोलापूर, बीड, नागपूर (३ जिल्हे)

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
अ) पीक प्रात्यक्षिके			
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ ९००० प्रती हेक्टर	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पीक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
२	पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹ १५००० प्रती हेक्टर	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पीक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण			
१	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ २०००/ प्रती किंसेटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
२	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या वरील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १०००/ प्रती किंसेटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे वरील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
क-१) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
१	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
क-२) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	पीक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
२	तणनाशके		
ड) फलेवझी फंड			
१	प्रभावी सिंचन साधने -		
i)	पंपसंच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १००००/प्रती पंपसंच याप्रमाणे SC/ST/S&M/Women लाभार्थ्यांसाठी, किंमतीच्या ४० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ८०००/प्रती पंपसंच याप्रमाणे सर्वसाधारण लाभार्थ्यांसाठी. MahaDBT कार्यप्रणाली लागू
ii)	सिंचन सुविधेकरिता - पाईप	HDPE- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ५०/- प्रती मीटर मर्यादेत, PVC- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ३५/- प्रती मीटर मर्यादेत, HDPE laminated woven lay flat tubes- किंमतीच्या ५० टक्के रु. २०/- प्रती मीटर मर्यादेत	एका शेतकऱ्याला रु. १५०००/- मर्यादेतच अनुदान देय राहिल
२	शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण	३० शेतकऱ्यांसाठी (पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण)
३	स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी		
i)	FPO करीता गोदाम बांधकाम (२५० मे. टन क्षमता)	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १२.५० लाख प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	FPO / FPC/शेतकरी गट यांना अनुदान अनुज्ञेय राहिल

➤ अन्न आणि पोषण सुरक्षा : कडधान्य - सर्व (३४) जिल्हे

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
अ) पीक प्रात्यक्षिके			
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹१००० प्रती हेक्टर	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्ल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पीक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
२	आंतरपीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹१००० प्रती हेक्टर	
३	पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹१५००० प्रती हेक्टर	
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण व उत्पादन			
१	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ५०००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे आतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
२	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या वरील बियाणे)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ २५००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे वरील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
३	प्रमाणित बियाणे उत्पादनास अर्थसहाय्य - (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	₹ ५०००/ प्रती क्विंटल	(महाराष्ट्र राज्य बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेच्या मुक्तता अहवालानुसार) उत्पादनाच्या समप्रमाणात मागील १० वर्षांचे आतील व राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे राज्यात उत्पादित प्रमाणित बियाणे, निधी उपलब्धतेच्या मर्यादेत.
क-१) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
१	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
२	जैविक खते	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ३००/-प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
क-२) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	पीक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
२	तणनाशके	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार. DBT कार्यप्रणाली लागू
ड) प्लेव्ही फंड			
१	प्रभावी सिंचन साधने -		
i)	सिंचन सुविधेकरिता - पाईप	HDPE- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ५०/- प्रती मीटर मर्यादेत, PVC- किंमतीच्या ५० टक्के रु. ३५/- प्रती मीटर मर्यादेत, HDPE laminated woven lay flat tubes- किंमतीच्या ५० टक्के रु.२०/- प्रती मीटर मर्यादेत	एका शेतकऱ्याला रु.१५०००/- मर्यादेतच अनुदान देय राहिल
ii)	पंपसंच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उपअभियान प्रमाणे राहिल	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १००००/प्रती पंपसंच याप्रमाणे SC/ST/S&M/Women लाभार्थ्यांसाठी, किंमतीच्या ४० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ८०००/प्रती पंपसंच याप्रमाणे सर्वसाधारण लाभार्थ्यांसाठी. MahaDBT कार्यप्रणाली लागू
२	शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण	३० शेतकऱ्यांसाठी (पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण)
३	स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी		
i)	FPO करीता गोदाम बांधकाम (२५० मे. टन क्षमता)	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १२.५० लाख प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	FPO/ FPC/ शेतकरी गट यांना अनुदान अनुज्ञेय राहिल
ii)	FPO करीता बीज प्रक्रिया संच	खर्चाच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ १०.०० लाख प्रती पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	DBT कार्यप्रणाली लागू
iii)	स्थानिक वाणाची लागवड प्रात्यक्षिके	५० टक्के अनुदानावर उच्चतम मर्यादा ₹ ७५०० प्रती हेक्टर	स्थानिक वाण जे त्यांच्या गुणवैशिष्ट्यांमुळे प्रसिद्ध आहेत व त्यांना चांगला बाजार भाव मिळतो अशा वाणांची प्रात्यक्षिके कृषि विद्यापीठे, कृषि विज्ञान केंद्राच्या सहाय्याने राबविणे. प्रात्यक्षिके, प्राथमिक प्रक्रिया व पॅकिंग इ. बाबत वि.कृ.स.सं. यांचेस्तरावर तंत्रज्ञान पॅकेज निश्चित करण्यात यावे.
iv)	बीज प्रक्रिया मोहीम	₹ ४०० प्रति कार्यक्रम / प्रात्यक्षिक	--
v)	वैयक्तिक तसेच शेतकरी गटासाठी बीज प्रक्रिया ड्रम (मनुष्यचलित)	किंमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ८००० यापैकी जे कमी असेल ते कृषि यांत्रिकीकरण उपअभियान प्रमाणे	अ.ज /अ.जा./ महिला / अल्प व अत्यल्प भूधारक इतर शेतकरी पात्र
४	प्रकल्प व्यवस्थापन चमू	राज्यस्तर व जिल्हास्तर	१ तंत्र सल्लागार व २- तंत्र सहाय्यक प्रती चमू

➤ अन्न आणि पोषण सुरक्षा भरडधान्य (मका) - (एकूण १४ जिल्हे)

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
अ) पीक प्रात्यक्षिके			
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹६००० प्रती हेक्टर	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पीक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार सर्व घटक अंमलबजावणीसाठी, रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
२	आंतरपीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹६००० प्रती हेक्टर	
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण			
१	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या आतील)	किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ ३०००/ प्रती क्विंटल मर्यादेत	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांआतील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
२	अधिक उत्पादन देणारे सुधारित वाण (१० वर्षांच्या वरील)	किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १५००/ प्रती क्विंटल मर्यादेत	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांवरील राज्यासाठी अधिसूचित सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
३	संकरित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील बियाणे)	किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹ १००००/ प्रती क्विंटल मर्यादेत	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांआतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या संकरित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
क-१) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
१	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
२	जैविक खते	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ३००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
क-२) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	तणनाशके	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
२	पीक संरक्षण औषधे व जैविक घटक		
ड	शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण	३० शेतकऱ्यासाठी (पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण)

➤ अन्न आणि पोषण सुरक्षा : पौष्टीक तृणधान्य (न्युट्री सिरीयल) - ज्वारी, बाजरी, नाचणी व वरई : (सिंधुदुर्ग, नागपूर व भंडारा वगळून) (३१ जिल्हे)

अ.क्र	बाब/घटक	अनुदान दर	अनुदान पात्रतेचे निकष
अ) पीक प्रात्यक्षिके			
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित पीक प्रात्यक्षिके	उच्चतम मर्यादा ₹६००० प्रती हेक्टर	वि.कृ.स.सं. याचे स्तरावर संलग्न कृषि विद्यापीठाच्या सल्यानुसार जिल्हा/तालुका निहाय व पीक निहाय निर्धारित तंत्रज्ञान पॅकेजनुसार अंमलबजावणीसाठी. रासायनिक खतावरील खर्च लाभार्थी शेतकऱ्याने स्वतः करावयाचा आहे यासाठी अनुदान देय नाही.
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण			
१	अधिक उत्पादन देणारे सुधारीत वाण (१० वर्षांच्या आतील वाण)	किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹३०००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
२	अधिक उत्पादन देणारे सुधारीत वाण (१० वर्षांच्या वरील वाण)	किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹१५००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	शासकीय बियाणे पुरवठादार संस्था यांच्याकडील मागील १० वर्षांचे वरील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे
क) प्रमाणित बियाणे उत्पादन			
१	सुधारीत बियाणे (१० वर्षांच्या आतील वाण)	किमतीच्या ५० टक्के किंवा ₹३०००/ प्रती क्विंटल यापैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	(महाराष्ट्र राज्य बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेच्या मुक्तता अहवालांनुसार) उत्पादनाच्या समप्रमाणात मागील १० वर्षांचे आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या सुधारित वाणांचे राज्यात उत्पादित प्रमाणित बियाणे, उपलब्ध निधीच्या मर्यादेत
ड-१) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन (आय.एन.एम.)			
१	सूक्ष्म मुलद्रव्ये	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार

२	जैविक खते	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ३००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
ड-२) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (आय.पी.एम.)			
१	तणनाशके	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००/प्रती हेक्टर पैकी किमान प्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.	केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठांच्या शिफारसीनुसार
२	पीक संरक्षण औषधे व जैविक घटक		
इ - फ्लेक्झी फंड			
१) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी			
१	सर्व प्रकारचे ग्राइंडर/पल्हारायझर/पॉलिशर (सर्व प्रकारच्या अन्नधान्यासाठी)	किमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ६००००/प्रती नग याप्रमाणे SC/ST/S&M/Women लाभार्थ्यांसाठी, किमतीच्या ४० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००००/प्रती नग याप्रमाणे सर्वसाधारण लाभार्थ्यांसाठी.	MahaDBT कार्यप्रणाली लागू राहिल
२)	शेतकरी प्रशिक्षण	एकूण ₹ १४०००/- प्रती प्रशिक्षण	३० शेतकऱ्यांसाठी (पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण)
३)	जनजागृती / प्रचार प्रसिद्धी		
१	जिल्हास्तरीय महोत्सव	₹ ४ लाख/जिल्हा	जिल्हा स्तरीय महोत्सव आयोजनासाठी

संदर्भ क्र. ६ चे शासन निर्णयान्वये "लाभार्थी शेतकऱ्यांनी कृषि निविष्ठांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्यांकडून कॅशलेस पद्धतीने किंवा रोखीने करावी. लाभार्थी शेतकऱ्याने वस्तु व सेवा कर (GST) क्रमांक असलेली खरेदी पावती सादर करणे बंधनकारक राहिल.

❖ **राज्य अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती (SFSMEC) :**

अभियान अंमलबजावणीसाठी शासन निर्णय दि.१९/५/२०१४ अन्वये मा. प्रधान सचिव (कृषि) यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्य अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती गठीत करण्यात आली आहे.

समितीची कार्यक्षमता: राज्यस्तरीय वार्षिक कृती आराखड्यास मंजूरी देणे, अभियान अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने आढावा घेणे व मार्गदर्शन करणे, आवश्यकतेप्रमाणे बाब बदलास मंजूरी देणे.

➤ **अभियान नियंत्रण अधिकाऱ्यांची नेमणूक:**

क्षेत्रीय स्तरावर खालीलप्रमाणे अभियान नियंत्रण अधिकारी व आहरण संवितरण अधिकाऱ्यांची नेमणूक करण्यात आली आहे.

अ.क्र.	स्तर	अभियान नियंत्रण अधिकारी	आहरण व संवितरण अधिकारी
१	आयुक्तालय	आयुक्त (कृषि), पुणे	सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय
२	विभाग	संबंधीत विभागीय कृषि सहसंचालक	वि.कृ.स.सं.कार्यालयातील लेखा अधिकारी
३	जिल्हा	संबंधीत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	जि.अ.कृ.अ.कार्यालयातील लेखा अधिकारी
४	तालुका	संबंधीत तालुका कृषि अधिकारी	तालुका कृषि अधिकारी

संदर्भिय दि. २७ सप्टेंबर, २०१७ च्या शासन निर्णयानुसार अभियानाची अंमलबजावणी सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणालीद्वारे (PFMS) करून वैयक्तिक लाभार्थ्यांच्या अनुदानाची रक्कम डीबीटीद्वारे त्यांच्या आधार संलग्न बँक खात्यावर पीएफएमएस प्रणालीद्वारे जमा करावी.

➤ **अभियानांतर्गत समाविष्ट घटक व सनियंत्रण स्तर:**

अ.क्र.	घटक	घटकांतर्गत समाविष्ट बाबी	सनियंत्रण स्तर
१	बियाणे	प्रमाणित बियाणे वितरण व बिजोत्पादन	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
२	तंत्रज्ञान प्रसार	गट प्रात्यक्षिके, शेतीशाळा, शेतकरी प्रशिक्षण	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
३	निविष्ठा घटक	निविष्ठा, पाईप्स पुरवठा	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
४	फ्लेक्झी फंड घटक	डिझेल / विद्युत पंपसंच, गोदाम उभारणी, बीज प्रक्रिया संच, बीज प्रक्रिया ड्रम	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
६	प्रकल्प व्यवस्थापन चमू	मानधन, भाडे तत्वावर वाहन व संकीर्ण	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

संदर्भिय दि.०४ जानेवारी २०१९ च्या शासन निर्णयान्वये "लाभार्थी शेतकऱ्यांनी कृषि निविष्ठांची खरेदी अधिकृत विक्रेत्यांकडून कॅशलेस पद्धतीने किंवा रोखीने करावी. लाभार्थी शेतकऱ्याने वस्तु व सेवा कर (GST) क्रमांक असलेली खरेदी पावती सादर करणे बंधनकारक राहिल. तसेच, एका लाभार्थी शेतकऱ्यास एका वर्षात सर्व बाबी मिळून एकूण जास्तीत जास्त ५ हेक्टर पर्यंत लाभ घेता येईल.

❖ **महाडीबीटी प्रणाली व्यतिरिक्त अन्य आवश्यक बाबीसाठी लाभार्थी निवडीचे सर्वसाधारण निकष :**

1. शेतकरी उत्पादक गटांची प्रथम प्राधान्याने निवड करावी. निवडलेल्या गावात नोंदणीकृत शेतकरी उत्पादक गट नसल्यास नव्याने गटनिर्मिती करून आत्मा संस्थेकडे गटाची नोंदणी करावी.
2. नोंदणीकृत गटातील शेतकऱ्यांचे स्वतःचे नावे 7/12 व 8/अ उतारा असणे बंधनकारक राहिल.
3. अनुसूचित जाती/जमाती मधील लाभधारकांनी जातीचा स्वयंसाक्षात्कीत वैध दाखला अर्जासोबत जोडावा.
4. कृषि सहाय्यकाने लाभार्थी निवड पंचायतराज संस्थेच्या सहभागाने करावी. मंडळ कृषि अधिकारी यांनी निकषांनुसार तपासून लाभार्थी निवडीस अंतिम मान्यता द्यावी व लाभार्थी यादी तालुका कार्यालय/ पंचायत समिती/जिल्हाधिकारी कार्यालयाच्या नोटीस बोर्डवर लावावी. तसेच, सन २०२३-२४ मध्ये वैयक्तिक लाभ दिलेल्या लाभधारकांची यादी नोटीस बोर्डवर प्रसिध्द करावी.
5. विहित प्रमाणानुसार अनु. जाती/जमाती प्रवर्गाचे लाभार्थी, 30 टक्के महिला व ५ टक्के दिव्यांग लाभार्थ्यांना लाभ द्यावा.
6. जेथे शेतकरी गटामध्ये पुरेश्या प्रमाणात अनुसूचित जाती/जमाती प्रवर्गातील शेतकरी नसतील तेथे अनुसूचित जाती/जमाती प्रवर्गातील शेतकऱ्यांची यादी तयार करून निवड करावयाच्या संख्येएवढ्या प्रमाणात सोडत पध्दतीने निवड प्रक्रिया सर्वासमक्ष पार पाडावी.
7. लाभार्थी शेतकरी मासिकाचा वर्गणीदार नसल्यास वर्गणीदार होण्यासाठी उद्युक्त करावे.
8. उपविभाग व जिल्हास्तरावरून या कार्यक्रमाचे सनियंत्रण करावे.

❖ **कार्यक्रमाच्या सफलतेच्या दृष्टीने खालीलप्रमाणे वेळापत्रकानुसार नियोजनबध्द आखणी व अंमलबजावणी करणे आवश्यक आहे,**

अ.क्र.	कार्यवाहीचा तपशील	खरीप अंतिम तारीख	रब्बी अंतिम तारीख
1	प्रकल्प निवड व प्रकल्प आराखडा तयार करणे	10 मे	१५ ऑगस्ट
२	पीक प्रात्यक्षिकांसाठी लाभार्थी निवड	15 मे ते ३० मे	१५ ऑगस्ट ते ३० ऑगस्ट
३	बियाणे, बीजप्रक्रिया व पेरणीपूर्व आवश्यक निविष्टा मागणी	25 मे ते ३० मे	१५ सप्टेंबर
४	पीक संरक्षणासाठी कीटकनाशके व जैविक कीडनाशके, खते व जैविक उपलब्ध करून घेणे	25 मे	१५ सप्टेंबर
५	बियाणे व पेरणीपूर्व आवश्यक निविष्टा पुरवठा	७ जुन	१५ सप्टेंबर
६	क्षेत्रिय तपासणी तसेच अंतिम निवडलेल्या लाभार्थींची माहिती वेबसाईटवर भरणे	31 जुलै	३० नोव्हेंबर
७	पीक कापणी व उत्पादन अहवाल संकलन	31 डिसेंबर	३१ मार्च
८	यशोगाथा सादर करणे	डिसेंबर अखेर	एप्रिल अखेर

कार्यक्रमांतर्गत घटक :

1. तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके -

1.1. पीकनिहाय तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिके:

अन्न आणि पोषण सुरक्षा - अन्नधान्य पिके अंतर्गत पीक प्रात्यक्षिकांचे जिल्हानिहाय लक्षांक परिशिष्ट 1 ते 6 मध्ये देण्यात आलेले आहेत. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी त्यांचे स्तरावरून स्थानिक परिस्थितीनुसार, पीक पध्दतीनुसार प्रात्यक्षिकांचे तालुकानिहाय लक्षांक निर्धारित करावेत. कोणत्याही परिस्थितीत परिशिष्ट 1 ते 6 मध्ये दिलेल्या आर्थिक मर्यादा ओलांडण्यात येवू नयेत. भात, कडधान्य, गहू, भरडधान्य (मका) व पौष्टीक तृणधान्य- ज्वारी, बाजरी, नाचणी, वरई पिकाच्या उत्पादकता वाढीसाठी तालुकानिहाय निश्चित करून देण्यात आलेल्या उत्पादकता लक्षांकानुसार कार्यवाही करावी.

- ❖ पीक प्रात्यक्षिके या बाबीची अंमलबजावणी करताना MahaDBT कार्यप्रणालीचा अवलंब करण्यात यावा.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकासाठी MahaDBT पोर्टलवर एका गावामध्ये १० हेक्टर/ २५ शेतकऱ्यांची नोंद झाल्याशिवाय लॉटरीमध्ये त्या गावाचा समावेश होऊ शकणार नाही. या अनुषंगाने जिल्ह्यांनी तालुकानिहाय वितरीत केलेल्या लक्षांकानुसार MahaDBT पोर्टलवर शेतकरी नोंदणीची कार्यवाही पूर्ण करण्याची संपूर्ण जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी संबंधित कृषि सहाय्यक यांचेमार्फत करावी.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिके १० हे. क्षेत्राच्या समूह प्रात्यक्षिक (क्लस्टर) धर्तीवर घेण्यात यावीत. एकूण १० हे. क्षेत्र असणाऱ्या शेतकऱ्यांचे समूह/ गटामार्फत प्रात्यक्षिकांची अंमलबजावणी करण्यात यावी. गटामध्ये जे शेतकरी शासनाने ठरवून दिलेल्या तंत्रज्ञानाप्रमाणे पीक प्रात्यक्षिकाचे आयोजन करण्यास तयार असतील अशाच शेतकरी समूहांना लाभार्थी म्हणून निवडण्यात यावे. प्रात्यक्षिक क्लस्टर मधील सर्व शेतकऱ्यांचा गटामध्ये समावेश असणे बंधनकारक राहिल. प्रती शेतकरी कमीत कमी ०.४० हेक्टर क्षेत्रावर प्रात्यक्षिकाचे आयोजन करावे.

- ❖ सन २०२४-२५ या आर्थिक वर्षात पीक प्रात्यक्षिके हि संकल्पना Demonstration in Demonstration (DoDo) या नाविन्यपूर्ण पद्धतीने राबविणेबाबत दि. २५/०४/२०२३ चे पत्रानुसार देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करून पीक प्रात्यक्षिके हि बाब राबविण्यात यावी.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकासाठी निवडण्यात आलेल्या शेतकऱ्यांना वाटप केलेल्या मृद आरोग्य पत्रिकेआधारे अथवा ज्या ठिकाणी मृद आरोग्य पत्रिका अद्याप उपलब्ध नसेल अशा ठिकाणी मृद तपासणी करून त्या अहवालाप्रमाणे लागणाऱ्या निविष्टा निश्चित कराव्यात. सदर निविष्टा संबंधित कृषि विद्यापीठांचे शास्त्रज्ञ व संबंधित विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी निश्चित कराव्यात.
- ❖ सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी या कामी कृषि विद्यापीठ, कृषि विभागाचे क्षेत्रिय अधिकारी व अन्य संस्थांशी समन्वय साधून प्रात्यक्षिकांचे निविष्टा पॅकेज निश्चित करून घ्यावे. पॅकेज निश्चितीसाठी त्या त्या पिकांचे उच्चतम उत्पादन घेतलेल्या शेतकऱ्यांची देखील मदत घेण्यात यावी. विभागीय कृषि सहसंचालक स्तरावरून अंतिम करण्यात आलेल्या निविष्टा पॅकेजनुसार पीक प्रात्यक्षिकांची अंमलबजावणी करावी.
- ❖ अंतिम निविष्टा पॅकेजच्या अधिन राहून प्रात्यक्षिकासाठी लागणाऱ्या निविष्टा (बियाणे, खते व औषधे इ.) प्राधान्याने महाबीज, राष्ट्रीय बीज निगम, कृषि विद्यापीठे, शासकीय जैविक प्रयोगशाळा या शासकीय संस्थांमार्फत शा. नि. दि. १९ एप्रिल, २०१७ व दि. १२ सप्टेंबर, २०१७ चा अवलंब करून खरेदी करण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल. सदर निविष्टा संबंधित यंत्रणेच्या स्व-उत्पादीत निविष्टा असलेबाबत जिल्हास्तरावरून खातरजमा करण्यात यावी.
- ❖ **पीक प्रात्यक्षिक घटक बदल-** एखाद्या जिल्ह्यात स्थानिक परिस्थितीनुसार प्रात्यक्षिकात पीक बदल करणे क्रमप्राप्त असल्यास विहित वयोमर्यादेतील प्रमाणित बियाणे उपलब्धता विचारात घेवून त्यास संबंधित वि.कृ.स.सं. यांनी मान्यता द्यावी. त्यासाठी वेळोवेळी आयुक्तालयास प्रस्ताव पाठविण्याची आवश्यकता राहणार नाही, याची नोंद घ्यावी. स्थानिक परिस्थितीनुरूप खरीप व रब्बी हंगामातील पीक प्रात्यक्षिकांचे नियोजन विभागस्तरावर करावे.
- ❖ प्रात्यक्षिकासाठी निर्धारित केलेल्या पॅकेजनुसार आवश्यक अनुदान विचारात घेता प्रती हेक्टरी होणाऱ्या संभाव्य बचतीतून उपलब्ध निधी मर्यादेत अतिरिक्त पीक प्रात्यक्षिके घेण्यास हरकत नाही. वाढीव पीक प्रात्यक्षिके आयोजन करताना संबंधित विभागीय कृषि सह संचालक यांनी निर्णय घ्यावा व मान्यता प्रदान करावी.
- ❖ स्थानिक परिस्थितीनुरूप खरीप हंगामामधील पीकनिहाय भौतिक व आर्थिक बचत आयुक्तालयास कळविण्यात यावी. त्यानुसार रब्बी पिकांचे पीक प्रात्यक्षिकांचे नियोजन आयुक्तालय स्तरावरून जिल्हास्तरावर कळविण्यात येईल. त्यानुसार सोडतीद्वारे शेतकरी निवडीसाठी बियाणे घटकाचे आर्थिक लक्षांक महाडीबीटी प्रणालीवर वितरीत करण्यात येतील व सदरील लक्षांक तालुकास्तरावर वितरीत करण्यात यावेत.
- ❖ क्रॉपसॅप अंतर्गत घेण्यात येणाऱ्या शेतकरी शेतीशाळा (FFS) संलग्न प्रात्यक्षिके राबविण्यात यावीत. शेतीशाळेसाठी क्रॉपसॅप योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार अंमलबजावणी करावी. तथापि शेतकरी प्रशिक्षणाचा अनुदान दर रु. १४०००/- असल्याने सदरील लक्षांकाच्या आर्थिक बचतीमधून वाढीव शेतीशाळा राबविण्यात याव्यात.
- ❖ क्रॉपसॅप अंतर्गत निरीक्षणासाठी प्रात्यक्षिक समूहातील (क्लस्टर) प्लॉटची निवड करण्यात यावी.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकांतर्गत निवडलेल्या समूहातील शेतकऱ्यांच्या क्षेत्रावर काटेकोर पेरणी करावी. पेरणीसाठी यांत्रिकी पद्धत, बीबीएफ पद्धत, टोकन पद्धत इ. चा अवलंब करावा.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकांतर्गत निवडलेल्या समूहामध्ये बिजोत्पादन कार्यक्रम राबविण्यात यावा.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकांतर्गत निवडलेल्या समूहातील शेतकऱ्यांना पीक स्पर्धेमध्ये सहभाग घेण्यासाठी प्रोत्साहित करावे.
- ❖ प्रात्यक्षिक पिकाची तालुक्याची सरासरी उत्पादकता, त्या पिकांचे उच्चतम उत्पादन घेतलेल्या शेतकऱ्यांची उत्पादकता आणि त्या पिकांची विद्यापीठाने ठरवून दिलेली उत्पादन क्षमता (Yield potential) यात मोठी तफावत आहे. ही तफावत कमी करून पिकांची उत्पादकता वाढविण्यासाठी स्थानिक कृषि हवामान पद्धतीचा विचार करून संबंधित कृषि विद्यापीठांच्या कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक जिल्ह्यातील प्रमुख पिकांसाठी कृषि विद्यापीठांच्या शास्त्रज्ञांनी (संचालक संशोधन/ संचालक विस्तार) आधुनिक तंत्रज्ञान निश्चित करून विभागीय कृषि सहसंचालकांना द्यावे.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकासाठी निवडण्यात आलेल्या शेतकऱ्यांची प्राधान्याने मृद तपासणी करून घेणे बंधनकारक आहे .
- ❖ कडधान्य, भात, गहू, भरडधान्य (मका) व पौष्टिक तृणधान्य-ज्वारी, बाजरी, नाचणी व वरई पीक प्रात्यक्षिकासाठी मागील १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित व राज्यासाठी शिफारस केलेल्या वाणाचे बियाणे वापरण्यात यावे. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्रत्यक्ष क्षेत्रिय पुर्वाभुवानुसार त्या-त्या कृषि हवामान क्षेत्रासाठी योग्य वाणांचे प्रमाणित बियाणे निवड करून वापरणे बंधनकारक राहिल.
- ❖ प्रात्यक्षिकासाठी लागणाऱ्या बियाण्याची मागणी प्राधान्याने महाबीज, राष्ट्रीय बीज निगम, कृषि विद्यापीठे, कृभको, हिंदुस्तान इंसेक्टीसाईड ली. व नाफेड यांचेकडे करावी.

- ❖ जैविक खते, सूक्ष्ममूलद्रव्ये या निविष्टा वेळीच उपलब्ध होणेकरीता आवश्यक मागणी खरीप व रब्बी हंगाम सुरु होण्यापूर्वी शासकीय संस्थाना कळविण्यात यावी, जेणेकरून शासन निर्णयाप्रमाणे लाभार्थ्यांना सदर निविष्टांचा वेळेत पुरवठा होईल. जैविक खते/ औषधांबाबत उपरोक्त **संदर्भ क्र. ४** नुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- ❖ शेतकऱ्यांना कृषि विद्यापीठाने शिफारस केल्याप्रमाणे तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिकाच्या निविष्टा स्वतः खुल्या बाजारातून खरेदी करण्याची इच्छा असल्यास त्यास प्राधान्य देण्यात यावे. खरेदी केलेल्या निविष्टांचा पीक प्रात्यक्षिकासाठीच वापर केल्याची खात्री करून अनुदानाची रक्कम शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात थेट जमा करण्यात यावी.
- ❖ केंद्र शासनाच्या दि. ०३/०७/२०२३ व दि. १३/०७/२०२३ च्या पत्रानुसार नॅनो युरिया (Nano Urea) व नॅनो डिएपी (Nano DAP) या नवीन तंत्रज्ञानाचा शेतकऱ्यांमध्ये प्रसार करण्याच्या दृष्टीने शेतकऱ्यांना प्रोत्साहित करावे.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकांच्या प्रती हेक्टरी अनुज्ञेय अनुदानाबाबतची माहिती **योजनेची संक्षिप्त माहिती** या सदरात देण्यात आलेली आहे.
- ❖ **आंतरपीक प्रात्यक्षिके व पीक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके** : आंतरपीक प्रात्यक्षिक घेण्याचे दृष्टीने विद्यापीठांनी शिफारस केलेल्या प्रमाणात मुख्य पीक व आंतरपीक निवडून त्यानुसार आंतरपीकाचे प्रमाण राखावे. आंतरपीक व पीक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिकाद्वारे जमिनीचा पोत सुधारणे, कीड/ रोगांवर नियंत्रण राखणे, पिकात ओलावा राखणे व उत्पन्नात वाढ करणे या बाबी साध्य कराव्यात.
- ❖ **एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन**: प्रात्यक्षिकांच्या पिकाकरिता लागणारे पोषक अन्नद्रव्य याबाबत सखोल माहिती लाभार्थ्यांस देण्यात यावी. पिकाच्या वाढीच्या विविध अवस्थेमध्ये आवश्यक अन्नद्रव्ये (विद्राव्य खते, नॅनो खते, सूक्ष्म मूलद्रव्ये, गंधक, इ) वापर करण्याबाबत लाभार्थ्यांस प्रशिक्षित/ प्रवृत्त करावे. यासाठी कृषि विद्यापीठाने पीकनिहाय दिलेल्या शिफारशींचा अवलंब करावा.
- ❖ **एकात्मिक कीड व्यवस्थापन**: प्रात्यक्षिकांच्या पिकावर येणारे संभाव्य किड व रोग, त्यांचा जीवनक्रम आणि एकात्मिक पद्धतीने पीक संरक्षण बाबत सखोल माहिती लाभार्थ्यांस देण्यात यावी. पिकाच्या वाढीच्या विविध अवस्थेमध्ये येणाऱ्या किडींचे सर्वेक्षण करण्याबाबत लाभार्थ्यांस प्रशिक्षित करावे. यासाठी क्रॉपसॅप अंतर्गत नियुक्त केलेल्या किडरोग सर्वेक्षकांची मदत घेण्यात यावी. किडरोग सर्वेक्षणाच्या आधारे दिलेल्या सल्ल्यानुसार किडनाशकांचा वापर करण्याबाबत लाभार्थ्यांस प्रवृत्त करावे. यासाठी केंद्रीय कीटकनाशक मंडळाच्या लेबल क्लेम व कृषि विद्यापीठाने पीकनिहाय व किड/ रोगनिहाय केलेल्या शिफारशींचा अवलंब करावा.
- ❖ **मनुष्यबळ विकास** :
 - खरीप हंगामासाठी **ऑगस्ट-सप्टेंबर**, रब्बी हंगामासाठी **डिसेंबर-जानेवारी** आणि उन्हाळी हंगामात **फेब्रुवारी-मार्च** महिन्यामध्ये प्रात्यक्षिक प्लॉटवर शेतीदिनाचे आयोजन करून परिसरातील शेतकऱ्यांच्या प्रात्यक्षिक प्लॉटला भेटी घडवून आणाव्यात. शेती दिनास स्थानिक लोकप्रतिनिधीना आमंत्रित करावे. याद्वारे राबविलेल्या तंत्रज्ञानास व्यापक प्रसिद्धी द्यावी.
 - पेरणीपूर्व, पिकाचे वाढीच्या कालावधीमध्ये तसेच काढणीपश्चात कालावधीमध्ये प्रात्यक्षिक प्रकल्प क्षेत्रास कृषि विद्यापीठ/ कृषि महाविद्यालय/ कृषि विज्ञान केंद्र/ कृषि संशोधन केंद्र येथील शास्त्रज्ञ यांच्या भेटी व लाभार्थ्यांशी संवाद घडवून आणावा.
 - शास्त्रज्ञांनी केलेल्या मार्गदर्शनाची नोंद कृषि सहाय्यकांनी क्षेत्रिय स्तरावरील नोंदवहीत करावी. यापैकी अधिकारी व शास्त्रज्ञ भेटी या बाबीखालील उपलब्ध अनुदानातून उर्वरित रक्कम पीक कापणी प्रयोगासाठी वापरण्यात यावी.
 - पीक प्रात्यक्षिकांमध्ये वापरलेले तंत्रज्ञान या प्रात्यक्षिकांमध्ये सहभागी नसणाऱ्या राज्यातील इतर सर्व शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी प्रात्यक्षिकाचे क्षेत्रावर स्थानिक इतर शेतकऱ्यांच्या भेटीचे आयोजन करण्यात यावे.
- ❖ **पीक प्रात्यक्षिकाचा उत्पादन अहवाल** :- कृषि सहाय्यक व कृषि पर्यवेक्षक यांनी सांख्यिकी पद्धतीने एका पीक प्रात्यक्षिक प्लॉटमध्ये पीक कापणी प्रयोग समक्ष घेवून शेतकऱ्यांकडून प्राप्त झालेल्या पीक उत्पादन आकडेवारीची शहानिशा करावी व खालील प्रपत्रात अहवाल सादर करावा.

पीक प्रात्यक्षिके उत्पादन अहवाल

अ.क्र.	शेतकऱ्यांचे नाव	गाव	पिकाचे नाव	क्षेत्र	प्रति हेक्टर आलेले उत्पादन	तुलनात्मक प्लॉट वर प्रति हेक्टर आलेले उत्पादन
१						
एकूण						

स्वाक्षरी...कृ.स./कृ.प

- टीप- जिल्ह्यानी वरील प्रपत्रात पीक प्रात्यक्षिके उत्पादन व पीक कापणी प्रयोगातील प्रती हेक्टर आलेले उत्पादन अहवाल जि.अ.कृ.अ.यांचे स्वाक्षरीने संकलित करून सादर करावेत.

❖ पीक प्रात्यक्षिकांतर्गत पीक कापणी प्रयोग-

- प्रत्येक पीक प्रात्यक्षिक क्लस्टरमधून रँडम पद्धतीने एक प्लॉट निवडून शेतकरी गटाच्या उपस्थितीत सांख्यिकी पद्धतीने पीक कापणी प्रयोग घेणे बंधनकारक राहिल. उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक तालुक्यामध्ये व तालुका कृषि अधिकारी यांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक मंडळामध्ये किमान एक पीक कापणी प्रयोगास हजर राहून सनियंत्रण करणे बंधनकारक राहिल.
- पीक कापणी प्रयोगाद्वारे साध्य करण्यात आलेल्या उत्पादकतेचा अहवाल संबंधीत तालुका कृषि अधिकारी यांनी संकलीत करून जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना सादर करावा. जिल्ह्याचा संकलीत अहवाल जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्रपत्र १ मध्ये विभागास सादर करावा व त्याची प्रत कृषि आयुक्तालयास सादर करावी. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी विभागाचा संकलीत अहवाल आयुक्तालयास सादर करावा.
- प्रात्यक्षिके राबविण्याची संपूर्ण जबाबदारी कृषि सहाय्यकांची राहिल. गांवनिहाय संकलित केलेल्या पीक कापणी निरीक्षण अहवालाची एकत्रित नोंद मंडळस्तरावर एका स्वतंत्र नोंदवहीत ठेवणे मंडळ कृषि अधिकाऱ्यांना बंधनकारक राहिल.
- कृषि सहाय्यकांनी वर्षनिहाय नोंदवही प्रपत्र २ नुसार ठेवावी. याबाबत तालुका कृषि अधिकारी, उपविभागीय कृषि अधिकारी, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची प्रशासकीय जबाबदारी राहिल.
- सर्व प्रात्यक्षिकांसाठी संबंधीत कृषि सहाय्यक यांनी प्रात्यक्षिकांचे सर्व अभिलेख ठेवणे बंधनकारक असून वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी वेळोवेळी प्रात्यक्षिकांना भेटी देवून मार्गदर्शन करावे.

❖ पीक प्रात्यक्षिक अंमलबजावणीबाबत सर्वसाधारण सूचना -

- पीक प्रात्यक्षिक क्लस्टरसाठी निवड केलेल्या क्षेत्राचे मंडळ कृषि अधिकारी यांनी पायाभूत सर्वेक्षण पूर्ण करून क्लस्टरमधील उत्पादकतेच्या लक्षांकांसह प्रकल्प आराखडा तयार करावा. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी त्याची योग्यायोग्यता विचारात घेऊन यथाशिघ्र मान्यता प्रदान करावी. निश्चित केलेले प्रात्यक्षिकांचे तालुकानिहाय उत्पादकता लक्षांक राअसुअ कक्षास कळविण्यात यावेत.
- पायाभूत सर्वेक्षणाबाबतची माहिती <http://www.nfsm.gov.in/mis> या लिंकवर तात्काळ भरून अद्ययावत करण्याची जबाबदारी मंडळ कृषि अधिकारी यांची राहिल.
- ज्या शेतकरी गटाकडे प्रात्यक्षिके घेण्यात आलेली आहेत त्या शेतकरी गटाची निवड याच अभियानांतर्गत पुन्हा इतर पिकासाठी शक्यतो करू नये, जेणेकरून जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांना लाभ देणे सुलभ होईल.
- अनुसूचित जाती/ जमाती, महिला व अपंग लाभार्थ्यांना विहित प्रमाणानुसार लाभ देणे बंधनकारक राहिल.
- पीक प्रात्यक्षिक क्षेत्रातील पिकांची पूर्वमशागत, बीजप्रक्रिया, पेरणी/ लावणी, आंतरमशागत, सिंचन व्यवस्था, विशेष तंत्रांचा वापर, पीक संरक्षण, काढणी व मळणी या सर्व कामांचे नियोजन लाभार्थी गटास तयार करून द्यावे.
- पीक प्रात्यक्षिकासाठी आवश्यक सर्व निविष्टांविषयी शेतकऱ्यांना अवगत करावे, निविष्टांची खरेदी उत्पादक गटाने वेळेत करणे बंधनकारक राहिल. गटामार्फत खरेदी करण्यात आलेल्या तसेच लाभार्थीनिहाय वाटप केलेल्या निविष्टांच्या नोंदी कृषि सहाय्यकाने प्रात्यक्षिक नोंदवहीमध्ये घ्याव्यात.
- प्रात्यक्षिकांतर्गत प्रती हेक्टरी आर्थिक मर्यादेपेक्षा अधिकचा खर्च झाल्यास सदर खर्च संबंधित लाभार्थी गटाने करावा.
- प्राप्त निविष्टांचा वापर नियोजित प्रात्याक्षिकासाठीच केला जाईल व गैरवापर होणार नाही याबाबत खातरजमा करावी.

- लाभार्थ्यांची यादी ग्रामपंचायत नोटीस बोर्डवर जाहीर करावी तसेच केंद्र व राज्य शासनाच्या वेबसाईटवर भरावी.
- प्रात्यक्षिक प्लॉट शेजारी पारंपरीक पध्दतीवर आधारीत तुलनात्मक प्लॉट घेण्यात यावा.
- प्रात्यक्षिके शक्यतो रस्त्यालगत तसेच, संबंधित गावातील जमिनीचा प्रकार/ सुपीकता यांचे प्रातिनिधिक असावीत. प्रात्यक्षिकाचा फलक रस्त्याच्या कडेला प्लॉटशेजारी दर्शनी भागात लावावा व त्यावर खालील माहिती नमूद करावी.

अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके अंतर्गत ----- पीक प्रात्यक्षिक		
1) समाविष्ट गावांचे नाव:	2) सहभागी शेतकरी संख्या:	3) पीक व वाण:
4) प्रात्यक्षिकाचा प्रकार:	5) खत मात्रा:	6) जैविक खते मात्रा:
7) सुक्ष्म मुलद्रव्ये मात्रा:	8) बियाण्याचे प्रमाण व पेरणीचे अंतर:	9) पेरणीची तारीख:
10) शेतकरी गट प्रमुख व कृषि सहाय्यकाचे नांव व भ्रमणध्वनी संपर्क क्रमांक:		
११) गतवर्षी आलेले उत्पन्न (क्विंटल प्रती हेक्टर):	१२) चालू वर्षी आलेले उत्पन्न (क्विंटल प्रती हेक्टर):	

- पीक प्रात्यक्षिकासाठीच्या निविष्ठा वेळेपूर्वी लाभार्थी गटास उपलब्ध होतील असे नियोजन मंडळ कृषि अधिकारी यांनी करावे.
- लाभार्थी गटाने पीकनिहाय वितरण केलेल्या व वापरलेल्या निविष्ठांच्या नोंदी नोंदवहीत ठेवाव्यात.
- प्रात्यक्षिकासाठी वितरीत करावयाच्या निविष्ठा संदर्भात मागणी, तपासणी व देयक अदायगी या अनुषंगाने संचालक, निविष्ठा व गुण नियंत्रण यांनी निर्गमित केलेल्या अद्ययावत मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.
- केंद्र शासनाच्या धोरणानुसार Krishi Kisan Application च्या माध्यमातून पीक प्रात्यक्षिकाचे Geo-Tagging करणे अनिवार्य आहे. त्याप्रमाणे कार्यक्रमांतर्गत आयोजित करावयाच्या पीक प्रात्यक्षिकांचे संपूर्णतः Geo-Tagging करावे.
- कोणत्याही परिस्थितीत बियाणे विरहित पीक प्रात्यक्षिके न राबविणेबाबत केंद्र शासनाच्या सूचना आहेत.

परिशिष्ट अ

सन २०२४-२५ साठी पीक प्रात्यक्षिकाकरिता पीकनिहाय उच्चतम अर्थसहाय्याचे दर खालीलप्रमाणे,

पीक	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके	अर्थसहाय्य दर रुपये प्रति हेक्टर				
		निविष्ठा *	मनुष्यबळ विकास			एकूण
			शेतीदिन	प्रशिक्षण साहित्य	शास्त्रज्ञ भेट व सल्ला	
भात	अ. सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके (श्री पद्धत/ ओळीत पुनर्लागवड/ यांत्रिकी पद्धतीने भात लागवड)	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	ब. पीक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके (भात पिकानंतर कडधान्य-हरभरा/ चवळी/ राजमा/ वाल)	१४२००	२५०	२५०	३००	१५०००
गहू	अ) सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके पाण्याचा ताण सहन करणाऱ्या/ बायोफोर्टीफाईड वाण	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	क. पीक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके (मुग/उडीद/सोयाबीन नंतर गहू)	१४२००	२५०	२५०	३००	१५०००
कडधान्य	अ. सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके (तुर/मुग/उडीद/हरभरा)	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	ब. आंतरपीक पद्धतीवर प्रात्यक्षिके (सोयाबीन + तूर)	८२००	२५०	२५०	३००	९०००
	ब. पीक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके (i) मुग, उडीद नंतर र. ज्वारी/ मुग, उडीद नंतर गहू/ भात नंतर हरभरा/ बाजरी नंतर हरभरा)	१४२००	२५०	२५०	३००	१५०००
मका	अ. सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके (मका)	५२००	२५०	२५०	३००	६०००
	ब. आंतरपीक पद्धतीवर प्रात्यक्षिके (मका + सोयाबीन / मका + तूर)	५२००	२५०	२५०	३००	६०००
पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी, बाजरी, नाचणी, वरई)	सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके (ज्वारी (खरीप/ रब्बी), बाजरी, नाचणी, वरई)	५२००	२५०	२५०	३००	६०००
TRFA कडधान्य	सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके (हरभरा/ लाखोळी)	८२००	२५०	२५०	३००	९०००

टिप - (* उच्चतम मर्यादा दर्शवली आहे तथापि मंजूर पॅकेज च्या अधीन राहून लागू राहील.)

- भात पिकाच्या बांधावर तूर लागवड ही बाब मोठ्या प्रमाणात घेण्याबाबत केंद्र शासनाचे निर्देश असल्याने तसेच कडधान्य पिकाखालील क्षेत्र वाढवण्याच्या उद्देशाने प्रत्येक प्रात्यक्षिकात सदर बाबीचा समावेश करण्यात यावा.
- कृषि विद्यापीठाचे शिफारशीनुसार कडधान्य पिकाच्या इतर पीक पद्धतीचाही समावेश करणेस हरकत नाही. यासाठीही अनुदान मर्यादा उपरोक्त नमूद केल्याप्रमाणे रु.१५०००/- प्रती हेक्टर राहिल.
- पीक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिकासाठी लाभार्थी निवडताना **दोन्ही हंगामात पिके घेण्याची तयारी असणाऱ्या** व त्याप्रमाणे सुविधा उपलब्ध असलेल्या शेतकऱ्यांचीच निवड करावी.
- मनुष्यबळ विकास हा घटक राबविणे अनिवार्य आहे.

2. प्रमाणित बियाणे वितरण :

उद्दिष्ट्य-पिकांच्या उत्पादकता वाढीसाठी व बियाणे बदलाचे महत्त्व विचारात घेता सुधारित/ संकरीत वाणांचे प्रसाराच्या दृष्टीने प्रमाणित बियाणे वितरणाचा कार्यक्रम राबविणे.

- ❖ अन्न आणि पोषण सुरक्षा -अन्नधान्य पिके अंतर्गत प्रमाणित बियाणे वितरण हि बाब **MahaDBT पोर्टल** द्वारे राबवावयाची आहे.
- ❖ अनुदान मर्यादा व अनुदान पात्रता तपशील योजनेची संक्षिप्त माहिती सदरात नमूद करण्यात आला आहे.
- ❖ जिल्हानिहाय, पीकनिहाय वितरीत करावयाच्या प्रमाणित बियाण्यांचा तपशील **परिशिष्ट १ ते ६** मध्ये सहपत्रीत करण्यात येत आहे. सदर घटकाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी **महाबीज, राष्ट्रीय बीज निगम, एचआयएल, कृषि विद्यापीठे** यांच्याबरोबर समन्वय ठेवून लक्षांकाप्रमाणे संबंधित तालुक्यामध्ये बियाणे वेळेत वितरीत केले जाईल याबाबत स्थानिक पातळीवर नियोजन व अंमलबजावणी करावी.
- ❖ प्रमाणित बियाणे वितरण या बाबीसाठी राज्यस्तरावरून MahaDBT पोर्टल द्वारे भरण्यात आलेल्या लक्षांकाच्या अधीन राहून निघालेल्या सोडतीमधून निवड झालेल्या शेतकऱ्यांना त्यांचे निवडीबाबत तालुका कृषि अधिकारी यांनी संबंधित कृषी सहाय्यकामार्फत अवगत करावे.
- ❖ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी पीकनिहाय वाणांचा पूर्वानुभव विचारात घेवून राज्यासाठी शिफारस केलेल्या व स्थानिक भौगोलिक परिस्थितीनुसार कृषि हवामानास योग्य बियाण्यांची लक्षांकानुसार मागणी बियाणे पुरवठादार संस्थांना तात्काळ द्यावी. बियाणे पुरवठादार संस्थांनी त्यांचे वितरकामार्फत प्रमाणित बियाणे वाटप करावयाचे आहे.
- ❖ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी **तालुकानिहाय व प्रवर्गनिहाय** निश्चित केलेल्या लक्षांकानुसार बियाणे पुरवठादार संस्थांनी त्या तालुक्यातील त्यांच्या अधिकृत वितरकांकडे प्रमाणित बियाणे उपलब्ध करून द्यावे. वाणनिहाय व वितरकनिहाय किती बियाणे उपलब्ध करून देण्यात आले आहे याची माहिती संबंधित तालुका कृषि अधिकारी व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना विना विलंब उपलब्ध करून द्यावी. शेतकऱ्यांना वेळीच बियाणे उपलब्ध होईल यासाठी सनियंत्रण करावे.
- ❖ खरीप व रब्बी हंगामात एकूण बियाणे आवश्यकतेच्या कमीत कमी २० टक्के पर्यंत केंद्रीय बियाणे पुरवठादार संस्थांना लक्षांक देण्यात यावेत. सदरहू संस्थांकडे पुरेशा प्रमाणात बियाणे उपलब्ध न झाल्यास इतर शासकीय संस्थांकडे मागणी नोंदविण्यात यावी.
- ❖ जिल्हा व्यवस्थापक, महाबीज व इतर बियाणे पुरवठादार संस्थांच्या समन्वयाने वितरकनिहाय पुरवठा केलेले बियाणे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी प्राप्त करून घ्यावे. सोडतीमध्ये निवड झालेल्या शेतकरी संख्येनुसार वितरण करावयाच्या परमिट/ परवान्याबाबत तालुका/ वितरकनिहाय सूक्ष्म नियोजन करावे व संबंधित तालुका कृषि अधिकारी यांना उपलब्ध करून द्यावे.
- ❖ तालुका कृषि अधिकारी यांनी तालुक्यातील लाभार्थी निवड यादी पोर्टलवर उपलब्ध करून घ्यावी व सदरील गावनिहाय यादी संबंधित कृषि सहाय्यकास उपलब्ध करून द्यावी.
- ❖ तालुका कृषि अधिकारी यांनी शेतकरी संख्येनुसार व नजिकचे वितरक विचारात घेऊन कृषि सहाय्यकाकडे शेतकऱ्यांना वाटपासाठी परमिट/ परवाने उपलब्ध करून द्यावेत. ज्या वितरकाकडून बियाणे उचल करावयाचे आहे त्याची यादी व उचल करावयाचे बियाणे याचा तपशील उपलब्ध करून द्यावा. संबंधित कृषि सहाय्यकाने लाभार्थ्यांशी समन्वय ठेवून शेतकऱ्यांच्या क्षेत्राची व प्रवर्गाची खात्री करून लाभार्थी शेतकऱ्यास परमिट वितरीत करावे.

- ❖ निवड झालेल्या लाभार्थी शेतकऱ्याने परमिट वाटपानंतर ७ दिवसांचे आत बियाणे उचल न केल्यास अशा परिस्थिती मध्ये MahaDBT पोर्टल द्वारे सोडतीमधील प्रतिक्षा यादीतील शेतकऱ्यांना प्रथम प्राधान्याने सदर बियाणे वितरीत करावे.
- ❖ वितरकांनी दर्शनी भागावर अन्न आणि पोषण सुरक्षा कार्यक्रमांतर्गत प्रमाणित बियाणे अनुदानावर उपलब्ध असल्याचा फलक लावावा. बियाण्याचे वाणनिहाय दर, अनुदान व अनुदान वजा जाता पॅकींगनिहाय येणारी किंमत याची माहिती संबंधित वितरकाने फलकावर प्रदर्शित करणे आवश्यक आहे.
- ❖ संबंधित वितरकांनी अनुदान वजा जाता येणारी किंमत लाभार्थी शेतकऱ्यांकडून घेऊन शेतकऱ्यांना बियाणे वितरीत करावे. **शेतकऱ्यांकडून अनुदान वजा जाता वसुल केली जाणारी रक्कम कोणत्याही परीस्थितीत कृषि विभागामार्फत वसुल केली जाणार नाही याची पुरवठादार संस्थांनी नोंद घ्यावी. लाभार्थी हिश्याची रक्कम शेतकऱ्यांकडून वसुल करण्याची जबाबदारी संबंधित पुरवठादार संस्थांच्या वितरकांची राहिल.**
- ❖ संबंधित शेतकऱ्याने सदरील परमिट वितरकाकडे जमा करून अनुदानाची रक्कम वजा जाता उर्वरीत रक्कम अदा केल्याची पावती घेऊन बियाणे ताब्यात घ्यावे.
- ❖ महाबीज व इतर बियाणे पुरवठादार संस्थांनी बियाणे वितरण पूर्ण झाल्यानंतर प्रवर्गनिहाय लाभार्थ्यांच्या परवाना व पावतीनिहाय याद्या आपल्या वितरकाकडून प्राप्त करून घेऊन संबंधित तालुका कृषि अधिकारी व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना उपलब्ध करून द्याव्यात. तालुका कृषि अधिकारी यांनी याद्यांची छाननी करून एकूण लाभार्थ्यांपैकी १० टक्के लाभार्थ्यांची रॅण्डम पद्धतीने तपासणी करून त्याचा अहवाल जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास सादर करावा.
- ❖ वितरीत केलेल्या बियाण्याची खातरजमा करण्यासाठी संबंधित वितरकाने प्रवर्गनिहाय लाभार्थी याद्या तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे वेळेवर सादर कराव्यात. तालुका कृषि अधिकारी व बियाणे पुरवठादार संस्थांकडून संयुक्त बियाणे वितरण अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी बियाणे वितरण प्रमाणपत्र जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास पाठवावे. सदर वितरण प्रमाणपत्राच्या आधारे जिल्हास्तरावरून संबंधित पुरवठादार संस्थांना अनुदान वितरीत करण्यात यावे.
- ❖ बियाणे पुरवठादार संस्थेने जिल्ह्यातील सर्व वितरकांकडून प्राप्त झालेल्या लाभार्थी याद्या व प्रवर्गनिहाय अनुदान मागणीसाठीची देयके जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास सादर करावीत.
- ❖ बियाणे वितरण कार्यक्रमाचे वेळोवेळी सनियंत्रण करावे. शेतकऱ्यांना वेळेत बियाणे उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीकोनातून लक्षांक दिलेला बियाणे पुरवठादार वेळेत बियाणे उपलब्ध करून देऊ शकत नसल्यास त्यांचा उर्वरीत लक्षांक इतर बियाणे पुरवठादार संस्थाना देण्यात यावा.
- ❖ **विहित केलेल्या प्रमाणानुसार अनुसूचित जाती/ जमाती व इतर प्राधान्यक्रमाच्या लाभार्थी शेतकऱ्यांना लाभ पोहचेल याची दक्षता घ्यावी.** बियाणे वितरणाचा लाभार्थी प्रवर्गनिहाय तपशील संबंधित संस्थांनी ताकूअ/ जिअकूअ यांना देयकासोबत पाठवावा, जेणेकरून लाभार्थी प्रवर्गनिहाय निधी खर्ची टाकता येवू शकेल.
- ❖ खरीप व रब्बी हंगामात लाभार्थीनिहाय वितरण, वितरकाची साठा नोंदवही व विक्री बिलांची तपासणी संबंधित ता.कू.अ. यांनी वेळोवेळी करावी.
- ❖ बियाणे पुरवठादार संस्थांकडून वितरकांकडे बियाणे प्राप्त झाल्यानंतर गुणवत्ता नियंत्रण निरीक्षकांनी लॉट निहाय नमुने घेऊन शासकीय बीज परीक्षण प्रयोगशाळेकडून तपासून घ्यावेत. गुणवत्ता तपासणीत नमुना अप्रमाणित घोषित झाल्यास त्या लॉटची देयके अदा करू नयेत. तसेच पुरवठा केलेल्या बियाण्याच्या गुणवत्तेबाबत काही तक्रारी निर्माण झाल्यास जिल्हा/तालुकास्तरीय तक्रार निवारण समितीद्वारे विहित पद्धतीनुसार प्रत्यक्ष क्षेत्रास भेटी देवून निरीक्षणे नोंदवावीत. समितीने शास्त्रोक्त पद्धतीने सुस्पष्ट निष्कर्ष नोंदवावेत. अप्रमाणित नमुन्याबाबत तसेच, तक्रार निवारणाचे अनुषंगाने पुढील कार्यवाही संचालक, निविष्टा व गुणनियंत्रण यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या निर्देशानुसार करावी. तक्रारीबाबत बियाणे अधिनियम १९६६, बियाणे नियम-१९६८ च्या भाग ९ मधील नियम २३-A नुसार कार्यवाही करावी.
- ❖ सदर घटकाचे प्रभावी सनियंत्रणाची जबाबदारी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांची राहिल.
- ❖ वितरीत निधीतून बियाणे घटकाची अदायगी विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून प्रथम प्राधान्याने करावी.

3. प्रमाणित बियाणे उत्पादन कार्यक्रम :

उद्देश-

- कडधान्य पिकांचे उत्पादन वाढविण्यासाठी तूर, मुग, उडीद व हरभरा या प्रमुख कडधान्य पिकांच्या सुधारित वाणांचे प्रमाणित बियाणे पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध करणे.
- बियाणे बदलाचा दर वाढविण्याच्या उद्देशाने राज्यासाठी शिफारस केलेल्या वाणांचे प्रमाणित बियाणे राज्यातच उत्पादन करण्यास प्राधान्य देणे.
- पौष्टिक तृणधान्य पिकांच्या बियाणे बदलाच्या दरात वृद्धी करणे व नवीन सुधारित वाणांचा प्रसार करणे. अनुदान मर्यादा व अनुदान पात्रता तपशील योजनेची संक्षिप्त माहिती सदरात नमूद करण्यात आला आहे. **उपलब्ध निधीच्या मर्यादेत सदर घटकाचा लाभ अनुज्ञेय राहिल.**

लाभार्थी- महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ (महाबीज), कृषि विद्यापीठे, कृषि विज्ञान केंद्रे, (नोंदणीकृत शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/FPC) या बिजोत्पादन करणाऱ्या संस्था या बिजोत्पादन अनुदानास पात्र ठरतील.

3.1. प्रमाणित बियाणे उत्पादन कार्यक्रमाचे अंमलबजावणीसाठी सर्वसाधारण सूचना-

- ❖ बियाणे उत्पादनास इच्छुक असलेल्या उपरोक्त नमूद केलेल्या संस्थांनी प्रथम प्राधान्याने जिल्हानिहाय बीजोत्पादनाचा आराखडा संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे हंगामापूर्वी सादर करावा व त्यास जिल्हास्तरीय बियाणे समितीची मान्यता घ्यावी.
- ❖ बिजोत्पादनासाठी निवडलेल्या वाणाचे अधिसूचित वर्ष व राज्यासाठी शिफारस असल्याची खात्री करून १० वर्षांच्या आतील अधिसूचित वाणाच्या बिजोत्पादन कार्यक्रमास मान्यता द्यावी.
- ❖ बिजोत्पादन संस्थांनी बियाणे उत्पादन कार्यक्रमाची नोंदणी बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेकडे करावी.
- ❖ बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेच्या सल्ल्याने व मार्गदर्शनाखाली कार्यक्रम राबवावा.
- ❖ दर्जेदार बिजोत्पादन करण्यासाठी कृषि विद्यापीठाने शिफारस केलेल्या सुधारित तंत्रज्ञानाचा अवलंब करावा.
- ❖ एखाद्या जिल्ह्यात लक्षांकापेक्षा जास्त उत्पादन होते तर एखाद्या जिल्ह्यात कमी साध्य होते. अशा प्रसंगी वि.कृ.स.सं. यांनी विभागांतर्गत जिल्ह्याच्या लक्षांक बदलास त्यांचे स्तरावरून मान्यता द्यावी. उत्पादन लक्षांक जास्त साध्य झाला व वितरण लक्षांक कमी साध्य झाल्यास दोन्ही घटकांचा हेतू एकच असल्याने अंतर्गत बदलास विभागस्तरावर मान्यता द्यावी. यासाठी आयुक्तालयास प्रस्ताव पाठविण्याची आवश्यकता नाही, केवळ विभागाच्या लक्षांकापेक्षा जास्त निधीची गरज असल्यासच आयुक्तालयास प्रस्तावित करावे.

कडधान्य व पौष्टिक तृणधान्य पिकांचे १० वर्षांआतील वाणांची पीकनिहाय, वाणनिहाय, संस्थानिहाय माहिती सोबत सहपत्रीत **प्रपत्र-३** मध्ये आयुक्तालयास सादर करण्यात यावी.

3.2. बियाणे उत्पादनास अर्थसहाय्य या घटकासाठी अनुदान अदायगीची कार्यपध्दती:

- ❖ संबंधित बिजोत्पादन संस्था नोंदणीकृत असल्याबाबतचे प्रमाणपत्र घेणे आवश्यक राहिल.
- ❖ बीज प्रमाणिकरण यंत्रणेकडील मुक्तता अहवालाची प्रत घ्यावी व त्यानुसार प्रत्यक्ष मुक्त केलेले विहित वयोमर्यादेतील बियाणे अनुदानासाठी पात्र ठरेल.
- ❖ बीज प्रमाणिकरण यंत्रणेकडील मुक्तता अहवाल प्राप्त असणाऱ्या बियाणे उत्पादकांनाच अनुदान देय राहिल. जिल्हा बीज प्रमाणिकरण यंत्रणेशी संपर्क साधून बियाणे उत्पादकांनी सादर केलेल्या मुक्तता अहवालाची खात्री करूनच अनुदान अदायगीची कार्यवाही करावी.
- ❖ संस्थेने स्वतःचे प्रक्षेत्रावर बिजोत्पादन कार्यक्रम घेतला असल्यास बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेकडील नोंदणीच्या व मुक्तता अहवालाचे आधारे अनुदान संबंधित संस्थेस अनुज्ञेय राहिल.
- ❖ शेतकरी उत्पादक कंपनी/ संघ (FPC/ FPO) यांचेबाबत योग्य तपासणी करून खातरजमा झाल्यानंतरच अनुदान अदायगीबाबत कार्यवाही करावी.
- ❖ बिजोत्पादक संस्थेने बिजोत्पादनाचा कार्यक्रम शेतकऱ्यांच्या शेतावर घेतला असल्यास ज्या शेतकऱ्यांच्या शेतावर कार्यक्रम घेतला असेल त्या शेतकऱ्यांचे नांव, गाव, सर्व्हे नंबर, राष्ट्रीयकृत बँक खाते क्रमांक व आधार क्रमांक या

तपशिलासह यादी जोडावी. केंद्र शासनाच्या निर्देशानुसार उत्पादित बियाण्यास अनुज्ञेय अनुदान रक्कम बिजोत्पादक संस्थेस अदा केल्यानंतर संस्थेने नोंदणी शुल्क, बियाणे प्रक्रिया इत्यादी बाबींसाठी 25 टक्के पर्यंत रक्कम स्वतःकडे ठेवावी व उर्वरित रक्कम बिजोत्पादक शेतकऱ्याचे आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यावर जमा करावी. उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी बिजोत्पादक शेतकऱ्याचे बँक खात्यावर रक्कम जमा झाल्याची खात्री करून तसा अहवाल जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.

- ❖ उत्पादित बियाण्यास अनुदान अदायगी केंद्र/ राज्य शासनाने त्या वर्षासाठी उपलब्ध करून दिलेल्या आर्थिक अनुदान मर्यादेचे अधीन राहून केली जाईल.
- ❖ खरीप हंगामातील बिजोत्पादन कार्यक्रमाची अनुदान अदायगी शक्यतो संबंधित आर्थिक वर्षात करावी. रब्बी हंगामातील बिजोत्पादनाचा मुक्तता अहवाल पुढील आर्थिक वर्षात प्राप्त होत असल्याने बिजोत्पादन अहवाल जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर झाल्यानंतर जिल्हा बियाणे समिती व जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समितीच्या मान्यतेने पुढील आर्थिक वर्षाच्या कृती आराखड्यामध्ये त्याचा समावेश करावा.
- ❖ महाबीज यांनी बीज प्रमाणीकरण यंत्रणेचे मुक्तता अहवाल व बिजोत्पादक शेतकऱ्यांच्या सामाजिक प्रवर्गानुसार (सर्वसाधारण/ अनु. जाती/ जमाती) याद्या अनुदान मागणी करताना संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे सादर करणे बंधनकारक राहिल. अन्न आणि पोषण सुरक्षा-कडधान्य व पौष्टिक तृणधान्य पिके अंतर्गत प्रमाणित बियाणे उत्पादन कार्यक्रम हा प्रवर्गनिहाय (सर्वसाधारण-७४.८%, अनुसूचित जाती- १६.६%, अनुसूचित जमाती-८.६%) राबविण्यात यावा. जेणेकरून सन २०२४-२५ मधील प्रमाणित बियाणे उत्पादनाचा आर्थिक कार्यक्रम १०० % साध्य होईल.
- ❖ प्रमाणित बियाणे उत्पादन बाबीखालील आर्थिक तरतूद शिल्लक राहणार नाही, याबाबत दक्षता घेण्यात यावी.
- ❖ सदर घटकाचे प्रभावी सनियंत्रणाची जबाबदारी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांची राहिल.

4. एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन :

उद्देश-

1. उत्पादन खर्चात बचत करून गरजेनुसार अन्नद्रव्ये पुरवठा करणे यासाठी मृद आरोग्य पत्रिका व कृषि विद्यापीठाच्या शिफारशीनुसार एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन कार्यक्रम राबविणे.
2. यामध्ये सूक्ष्म मूलद्रव्ये व जैविक खते या बाबींचा समावेश होतो. सदर घटकाची अंमलबजावणी समूह/ गट स्वरूपात करावी, जेणेकरून त्याची परिणामकारकता इतर शेतकऱ्यांना समजावून देणे सोयीचे होईल.
3. सदर घटकांतर्गत देण्यात आलेले लक्षांक खरीप, रब्बी आणि उन्हाळी हंगामासाठी असून जिल्ह्यातील विविध पिकांखालील क्षेत्र विचारात घेऊन तालुकानिहाय, हंगामनिहाय व पीकनिहाय नियोजन करावे.

4.1. सूक्ष्म मूलद्रव्यांचा वापर :

- ❖ जिल्ह्याच्या सुपीकता निर्देशांकानुसार ज्या तालुक्यात सूक्ष्म मूलद्रव्यांची कमतरता आहे अशा तालुक्यातील शेतकरी गटांची निवड करून त्यांना सूक्ष्ममूलद्रव्यांचे महत्त्व पटवून द्यावे.
- ❖ सूक्ष्म मूलद्रव्यांच्या वापरासाठी किंमतीच्या 50 टक्के किंवा ₹ 500/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहिल. त्यासाठी लाभार्थी शेतकरी गटाने शिफारशीप्रमाणे सूक्ष्म मूलद्रव्ये त्यांच्या पसंतीने खुल्या बाजारातून खरेदी करावीत व त्यानंतर गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.
- ❖ लाभार्थी गटाने पीकनिहाय वापरलेल्या सूक्ष्म मूलद्रव्यांच्या नोंदी व संबंधित पिकांचे आलेले उत्पादन याबाबतचा तपशील कृषि सहाय्यकांनी नोंदवहीत ठेवावा. तसेच तुलनात्मक प्लॉटच्याही उत्पादन नोंदी ठेवाव्यात आणि इतर शेतकऱ्यांना सूक्ष्ममूलद्रव्यांचे महत्त्व पटवून द्यावे.

4.2. जैविक खते

- ❖ सदर बाब फक्त कडधान्य/ पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/ नाचणी/ वरई) कार्यक्रमासाठी लागू आहे. कृषि विभागाच्या जैविक प्रयोगशाळांमार्फत विविध पीक गटास आवश्यक द्रवरूप जैविक खते/ जैविक खते संघ (liquid consortia) तयार करण्यात येत आहे. जैविक खत हे पिकानुसार उपलब्ध करून देणेबाबत शेतकऱ्यांना माहिती देण्यात

यावी. संबंधित गटामार्फत द्रवरूप जीवाणू संघ (liquid consortia) प्रथम पूर्ण किंमत देवून खरेदी करावीत व तदनंतर गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे. शेतकरी गटाने जैविक खतांची खरेदी प्रथम प्राधान्याने शासकीय प्रयोगशाळा, कृषि विद्यापीठे, कृषि विज्ञान केंद्रे या प्राधान्यक्रमाने करावी.

- ❖ शेतकऱ्यांना खुल्या बाजारातून जैविक खते खरेदी करावयाची असल्यास किंमतीच्या 50 टक्के किंवा ₹ 300/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहिल. त्यासाठी लाभार्थी शेतकरी गटाने खुल्या बाजारातून त्यांच्या पसंतीने खरेदी करावी व त्यानंतर याबाबत खात्री करून गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.
- ❖ संदर्भीय शा. नि. दि. १२/०९/२०१७ व दि. १४/०२/२०२४ च्या आयुक्तालयाच्या पत्रानुसार स्वयं-उत्पादित निविष्ठा (बियाणे, सूक्ष्म मूलद्रव्ये, जैविक खाते, जैविक किटकनाशके तसेच MIL मार्फत उत्पादित केलेली रासायनिक किंवा जैविक स्वरूपाची किटकनाशके) पुरवठा आदेश थेट शासकीय पुरवठादार संस्थेस दिला जातो. या व्यतिरिक्त इतर किटकनाशके, सूक्ष्म सिंचन व सूक्ष्म सिंचनाची साधने या निविष्ठा / बाबींचा पुरवठा हा वस्तू स्वरूपात करण्या ऐवजी सदर कृषि निविष्ठाच्या मुल्या इतकी रोख रक्कम/ अनुदान लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यात रोख स्वरूपात वितरीत करण्यात यावे. (संदर्भीय शा.नि. १९ एप्रिल, २०१७ नुसार)

5. एकात्मिक कीड/ रोग व्यवस्थापन

5.1. पीक संरक्षणासाठी कीडनाशके पुरवठा-

- ❖ सदर बाबीसाठी ५० टक्के मर्यादेत प्रती हेक्टर रु. ५००/- मर्यादेत अनुदान अनुज्ञेय आहे. **याबाबत क्रॉपसॅप योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार कार्यवाही करण्यात यावी.**
- ❖ महत्त्वाच्या किड व रोगांचे एकात्मिक कीड व्यवस्थापन करण्याच्या अनुषंगाने पीक संरक्षण औषधांचा वेळीच वापर करणेबाबत शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करण्यात यावे. यासाठी कृषि सहाय्यक व कृषि पर्यवेक्षक यांचेमार्फत करण्यात आलेल्या कीड व रोग सर्वेक्षणाच्या अहवालाचा वापर करण्यात यावा.
- ❖ लाभार्थी शेतकरी गटाने कृषि विद्यापीठाच्या शिफारशीनुसार खुल्या बाजारातून त्यांच्या पसंतीने लेबल क्लेम असलेल्या पीक संरक्षण औषधांची खरेदी करणे आवश्यक आहे. शेतकरी गटाने खरेदी करून देयके सादर केल्यानंतर गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न बँक खात्यात थेट अनुदान जमा करण्यात यावे.

5.2. तणनाशके -

- ❖ तणनाशकांच्या वापरासाठी किंमतीच्या 50 टक्के किंवा ₹ 500/- प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल त्याप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल. त्यासाठी लाभार्थी शेतकरी गटाने खुल्या बाजारातून त्यांच्या पसंतीने लेबल क्लेम असलेल्या तणनाशकांची खरेदी करावी व त्यानंतर खात्री करून गटातील शेतकऱ्यांच्या आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खात्यात अनुदान थेट जमा करण्यात यावे.
- ❖ तणनाशके ही पिकांसाठी अति संवेदनशील असल्याने लेबलक्लेमवर त्यांच्या वापराबाबत नमूद केलेल्या सूचनांप्रमाणे व तज्ञांच्या सल्ल्यानेच तणनाशकांचा वापर करण्याची सर्वतोपरी दक्षता घेण्यात यावी.
- ❖ केंद्र शासनाकडील मंजूर कार्यक्रमानुसार एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन अंतर्गत सूक्ष्म मूलद्रव्ये व जैविक खते तसेच एकात्मिक कीड व्यवस्थापन अंतर्गत पीक संरक्षण औषधे व तणनाशके हि एकच बाब आहे. यासाठी एकूण कार्यक्रमाच्या १५ टक्के तरतूद मंजूर आहे. या बाबी अंतर्गत स्थानिक परिस्थितीनुसार घटक बदल करणे आवश्यक असल्यास विभागस्तरावरून सदर बदलास मान्यता देण्यात यावी. सदरहू घटक बदल करत असताना एकूण आर्थिक मर्यादेपेक्षा जास्तीचा कार्यक्रम राबविला जाणार नाही याची दक्षता घ्यावी.
- ❖ कोणत्याही परिस्थितीत मंजूर आर्थिक/ भौतिक कार्यक्रमापेक्षा जास्त मागणी तसेच शिफारस न केलेल्या **कीडनाशकांचा व तणनाशकांचा** वापर होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.
- ❖ कृषि विभाग, कृषि विद्यापीठे, शासकीय प्रयोगशाळा, कृषि विज्ञान केंद्र, MIL यांचे मार्फत जैविक किटकनाशकांचे उत्पादन केले जाते. शेतकऱ्यांनी त्यांचे कडून खरेदी केल्यास उपरोल्लेखित शा. नि. १९ एप्रिल, २०१७ नुसार थेट लाभ हस्तांतरणाचे माध्यमातून अनुदान देण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही.

6. फलेवझी घटक -

6.1. सिंचन साधने व सुविधा :

अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके अंतर्गत सिंचन साधने व सुविधा या बाबीच्या अंमलबजावणीसाठी कार्यपद्धती :

- ❖ सिंचन साधने व सुविधा अंतर्गत पंपसंच व पाईप या घटकांसाठी MahaDBT पोर्टलद्वारे अर्ज करण्याबाबत जिल्हा व तालुकास्तरावर प्रचार/ प्रसिद्धी करण्यात यावी.
- ❖ अर्जदारांची नोंदणी व आधार प्रमाणीकरण - सर्व इच्छुक शेतकऱ्यांना MahaDBT पोर्टलच्या संकेत स्थळावर जाऊन स्वतःची नोंदणी करावी लागेल तसेच आपल्या आधार क्रमांकाचे प्रमाणीकरण करावे लागेल. आधार प्रमाणीकरण करणे बंधनकारक आहे तथापि, हि प्रक्रिया शेतकऱ्यांना एकदाच करावी लागणार आहे.
- ❖ पंपसंच या घटकाचे अनुदान अदायगीसाठी अनुदानाची परिगणना कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानाच्या [SMAM] मार्गदर्शक सूचनांनुसार करावी.
- ❖ सिंचन साधने व सुविधा अंतर्गत घटकांसाठीचा अनुदान मर्यादा व अनुदान पात्रता तपशील योजनेची संक्षिप्त माहिती सदरात नमूद करण्यात आला आहे.

6.2. सर्व प्रकारचे ग्राइंडर/पल्हेरायझर/पॉलिशर (अन्नधान्य पिकांसाठी) -

- ❖ सर्व प्रकारचे ग्राइंडर/पल्हेरायझर/पॉलिशर (सर्व प्रकारच्या अन्नधान्यासाठी किंमतीच्या ५० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ६००००/प्रती नग याप्रमाणे SC/ST/S&M/ Women लाभार्थ्यांसाठी, किंमतीच्या ४० टक्के किंवा उच्चतम ₹ ५००००/प्रती नग याप्रमाणे सर्वसाधारण लाभार्थ्यांसाठी. MahaDBT कार्यप्रणाली लागू राहिल.

6.3. पीक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण -

अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य (मका), पौष्टिक तृणधान्य व TRFA कडधान्य अंतर्गत जिल्हानिहाय पीक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षणाचे लक्षांक परिशिष्ट १ ते ६ मध्ये देण्यात आलेले आहेत. पीक पद्धतीवर आधारित शेतकरी प्रशिक्षण कार्यक्रम शेतकरी शेतीशाळा धर्तीवर राबवावयाचा आहे. यासाठी विस्तार व प्रशिक्षण -७ (क्रॉपसॅप) या कार्यासनाकडून देण्यात आलेल्या मार्गदर्शक सुचनांचा अवलंब करावा.

- जिल्हानिहाय दिलेल्या लक्षांकानुसार ज्या शेतकऱ्यांची पीक प्रात्यक्षिकांकरिता निवड झालेली आहे त्याच शेतकऱ्यांना/ शेतकरी गटांना प्राधान्याने प्रशिक्षित करावे.
- एका शेतकरी शेतीशाळेसाठी (FFS) एकूण रक्कम ₹ 14000/- मर्यादेत अनुदान अनुज्ञेय राहिल. पीकनिहाय शेतीशाळेसाठी देय अनुदानाबाबत विस्तार व प्रशिक्षण-७ (क्रॉपसॅप) या कार्यासनाकडून देण्यात आलेल्या मापदंडा नुसार व मार्गदर्शक सुचनांप्रमाणे कार्यवाही करावी. **क्रॉपसॅप चे मापदंड व अन्न आणि पोषण सुरक्षा चे मापदंड यामधील तफावतीच्या बचती मधून अतिरिक्त कार्यशाळा राबविणेत यावी.**
- शेतीशाळेसाठी येणाऱ्या खर्चाची देयके अदा करताना लाभार्थी शेतकऱ्याचा प्रवर्ग विचारात घेऊन सर्वसाधारण, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती या प्रवर्गासाठी वितरित केलेल्या निधीनुसार अनुदान अदा करणेबाबत कार्यवाही करावी.
- शेतीशाळा बाबीसाठी खर्चाचे मापदंड-

क्रॉपसॅप संलग्न शेतकरी शेतीशाळा				
अ. क्र.	उपक्रम/ बाब	युनिट	मापदंड (₹)	शेरा
1	प्रशिक्षण साहित्य व इतर तांत्रिक साहित्य	प्रती शेतकरी 200/- रुपये	5000	कृषि सहाय्यक यांना अग्रिम प्रतिपूर्ती करावी.
2	शेतीशाळेतील २५ विद्यार्थी शेतकऱ्यांसाठी चहा पान नाश्ता यासाठी प्रति विद्यार्थी २० /- प्रमाणे व इतर सोयी सुविधा खर्च	₹. ५०० /-प्रती वर्ग	२५००	कृषि सहाय्यक यांना प्रतिपूर्ती करावी.
	पाच शेतीशाळा वर्गासाठी			
3	शेती दिन खर्च	--	2000	कृषि सहाय्यक यांना प्रतिपूर्ती करावी.

4	विश्लेषणात्मक अहवाल तयार करणे.	--	1000	बाबत वि.प्र.७ मार्फत निर्गमित मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करावा.
5	कृषि विज्ञान केंद्र यांच्याद्वारे मूल्यमापन	--	1000	कृषि विज्ञान केंद्र यांना प्रतिपूर्ती करावी.
६	व्याख्यात्याचे मानधन:- प्रती व्याख्याता प्रती वर्ग रु.५००/-व्याख्याता सह घ्यावयाच्या वर्गाची अधिकतम संख्या २ व्याख्याते कोण असावेत हे मंडळ कृषि अधिकारी अथवा त्याहून वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी ठरवावे.(कृषि विभागांतर्गत कर्मचारी/अधिकारी हे व्याख्याते असल्यास हि रक्कम देय राहणार नाही.)	रु. ५०० /-प्रती वर्ग	१०००	व्याख्याते यांना देयकापोटी रक्कम अदा करावी.

6.4. स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी -

स्थानिक स्तरावर आवश्यक वाटणाऱ्या ज्या बाबींचा समावेश अभियानाच्या नियमित कार्यक्रमांमध्ये नाही परंतु अशा बाबींमुळे पिकाचे उत्पादन वाढण्यास, मूल्यवृद्धी तसेच उत्पादनाची विक्री तथा साठवणूक व्यवस्था बळकट करण्यास मदत होते अशा बाबी या घटकांतर्गत समाविष्ट आहेत. केंद्र शासनाने सन २०२४-२५ साठी स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी अंतर्गत मंजूर केलेले घटक पुढीलप्रमाणे आहेत.

6.4.1. गोदाम बांधकाम :

- ❖ उद्देश - अन्नधान्य उत्पादनाची सुरक्षित साठवणूक व मूल्यवृद्धी.
- ❖ पात्रता/लाभार्थी- शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी FPO/FPC
- ❖ अनुदान विनियोग कार्यपद्धती :-

अन्नधान्य पिकांच्या उत्पादनाच्या सुरक्षित साठवणुकीसाठी व मूल्य वृद्धीसाठी गोदाम सुविधा आवश्यक आहे. ज्या ठिकाणी अन्नधान्य पिके घेतली जातात तथापी गोदामाची व्यवस्था नाही अशा ठिकाणी गोदाम बांधकामासाठी लक्षांक देण्यात यावा. अपोसु कार्यक्रमांतर्गत २५० मे.टन क्षमतेचे गोदाम बांधकाम करण्यासाठी प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के किंवा ₹ १२.५० लाख यापैकी जे कमी असेल त्याप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल. सदर बाब बँक कर्जाशी निगडित असून इच्छुक अर्जदाराने (शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी FPO/FPC) केंद्र शासनाच्या ग्रामीण भंडारण योजना/ नाबार्डच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार बँकेकडे प्रकल्प सादर करावा. बँकेने कर्ज मंजूर केल्यानंतर संबंधित अर्जदार कंपनी सदर बाबीच्या लाभास पात्र राहिल. तालुका कृषि अधिकारी यांनी अशा अर्जदारांचे अर्ज पूर्वसंमतीकरिता जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे सादर करावेत. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी पूर्वसंमती दिल्यानंतर संबंधित लाभार्थ्यांस बांधकाम सुरु करण्याबाबत कार्यारंभ आदेश द्यावेत. बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर बँक प्रतिनिधी, तालुका कृषि अधिकारी व मंडळ कृषि अधिकारी यांच्या संयुक्त मोका तपासणी अहवालाच्या आधारे लाभार्थ्यांस अनुज्ञेय होणारे अनुदान त्याच्या राष्ट्रीयकृत बँक कर्ज खात्यावर वर्ग करावे. दिलेल्या लक्षांकानुसार आर्थिक वर्षात गोदाम बांधकाम पूर्ण होण्याचे दृष्टीने वेळापत्रकानुसार अंमलबजावणी करावी.

• गोदाम बांधकामाबाबत करावयाची कार्यवाही :

- i. लाभार्थी निवडीसाठी वर्तमानपत्रात व्यापक प्रसिद्धी देवून अर्ज मागविण्यात यावेत.
- ii. तालुका कृषि अधिकारी यांनी इच्छुक लाभार्थ्यांचे अर्ज म.रा. वखार महामंडळाच्या प्राधिकृत अधिकारी अथवा सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या मान्यता प्राप्त डिझाईन्स, स्पेसिफिकेशन्स व खर्चाच्या अंदाजपत्रकासह जि.अ.कृ.अ. यांना सादर करावेत.
- iii. लक्षांकाच्या तुलनेत जास्त अर्ज आल्यास सोडत पद्धतीने निवड करावी.
- iv. सार्वजनिक बांधकाम विभाग व वखार महामंडळाच्या तांत्रिक निकषाप्रमाणे लाभार्थ्यांने जागेची निवड करावी व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी गोदाम बांधकामापूर्वी जागेस भेट देऊन खात्री करावी व फोटोग्राप्स घ्यावेत.
- v. शासनाच्या सर्व योजनामधून या बाबीसाठी एकाच योजनेचा एकदाच लाभ घेता येईल. **लाभाची द्विरुक्ती होणार नाही** याची जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी खात्री करावी. **एका बाबीवर दोन योजनेतून अनुदान घेता येणार नाही तसे आढळल्यास सदर बाब गंभीर समजून देणारा व घेणारा यांचेवर कडक कार्यवाही करण्यात येईल.**

- vi. सार्वजनिक बांधकाम विभाग व वखार महामंडळाच्या तांत्रिक निकषाप्रमाणे डिझाईन, स्पेसिफिकेशन, खर्चाचे अंदाज पत्रकाप्रमाणे बांधकाम आर्थिक वर्षात पूर्ण करणे बंधनकारक राहिल. अपूर्ण बांधकामास पुढील आर्थिक वर्षात अनुदान अनुज्ञेय राहणार नाही.
- vii. अपूर्ण बांधकाम, मंजूर डिझाईन, स्पेसिफिकेशन मध्ये बदल करून बांधकाम केल्यास अनुदान अनुज्ञेय राहणार नाही.
- viii. गोदामाचा वापर शेतकऱ्यांनी उत्पादीत केलेला कृषिमाल साठवणुकीसाठी शेतकऱ्यांना योग्य व माफक दरात करावा. याबाबत रु.100/- च्या स्टॅम्प पेपरवर नोटराईज्ड हमीपत्र घ्यावे, गोदाम वापरामध्ये गैरवापर आढळल्यास अनुदानाची रक्कम व्याजासहित वसूल केली जाईल, याचा स्पष्ट उल्लेख करावा.
- ix. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी गोदाम बांधकामास भेटी देऊन कामाची प्रत्यक्ष पाहणी करावी व फोटो घ्यावेत.
- x. बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर पूर्तता अहवाल (Completion Report) व फोटो घ्यावेत.
- xi. गोदामाच्या उद्देशाप्रमाणे त्याचा वापर अन्नधान्य पिकांच्या सुरक्षित साठवणुकीसाठी करणे बंधनकारक राहिल.
- xii. अन्नधान्य पिकांची साठवणुक सुविधेअभावी नुकसान होऊ नये म्हणून संबंधितांना कृषि विज्ञान केंद्रामार्फत प्रशिक्षण द्यावे.
- xiii. गोदाम भाडे तत्वावर द्यावयाचे झाल्यास शेतकरी उत्पादक कंपनीने ता.कृ.अ.यांचे सल्ल्याने कार्यपध्दती ठरवावी.
- xiv. अन्नधान्य पिकांचे साठवणुकीबाबतचा त्रैमासीक अहवाल, तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
- xv. साठवलेल्या मालाची विक्री करण्यासाठी आत्मा/ पणन विभागाचे मार्गदर्शन घ्यावे.
- xvi. गोदामासाठी अग्निशमन व्यवस्था आसावी व दर्शनी भिंतीवर खालीलप्रमाणे बोर्ड असावा.

महाराष्ट्र शासन

अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके वर्ष सन २०२४-२५

शेतकरी उत्पादक कंपनीचे नाव:- बांधकाम पूर्ण झाल्याचा दिनांक:
एकुण खर्च : रु. /- अनुदानाची रक्कम: रु. /-

- xvii. गोदाम बांधकाम पूर्ण झाल्यानंतर सनदी अभियंता (Chartard Engineer) यांनी प्रमाणित केल्यानुसार उपविभागीय कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी, मंडळ कृषि अधिकारी व बँकेच्या अधिकाऱ्यांनी संयुक्त मोका तपासणी करावी आणि तद्नंतर जि.अ.कृ.अ. यांनी अनुदानाची रक्कम लाभधारकाचे गोदामासाठी घेतलेल्या कर्ज खात्यावर/ कंपनीच्या बँक खात्यावर जमा करावी.
- xviii. अग्रिमचा लाभ घेऊन देखील विहित कालावधीत बांधकाम पूर्ण न केल्यास अग्रिमची रक्कम व्याजासह शासनास परत (जमा) करावी लागेल याबाबत संबंधीत लाभार्थ्यास पूर्व कल्पना द्यावी.
- xix. गोदामाचे बांधकामापूर्वी व बांधकामानंतर Geo tagging करणे बंधनकारक राहिल.
- xx. सन २०२४-२५ मध्ये गोदाम बांधकाम घटक राबविताना खालील कालावधीचा अवलंब करावा.

अ.क्र.	तपशील	कालावधी
१	स्थानिक वृत्त पत्रांमध्ये जाहिरात देणे	जून अखेर
२	अर्ज स्वीकारणे	जुलै अखेर
३	ताकृअ यांचेकडून SDAO चे शिफारशीने अर्ज DSAO यांना सादर करणे	15 ऑगस्ट पर्यंत
४	लक्षांकाच्या तुलनेत जास्त अर्ज आल्यास स्थानिक सोडत काढणे	१५ ते २० ऑगस्ट
५	लाभार्थी निवड	२० ते २५ ऑगस्ट
६	पूर्वसंमती देणे	२५ ते ३० ऑगस्ट
७	स्थळ पाहणी (बांधकामापूर्वी)	सप्टेंबर २ रा व ३ रा आठवडा
८	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी गोदाम बांधकामापूर्वी जागा पाहणी करणे	सप्टेंबर अखेर
९	गोदाम बांधकाम गुणवत्ता तपासणी (कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग)	डिसेंबर, जानेवारी
१०	मोका तपासणी संयुक्त अहवाल (बँक प्रतिनिधी/मं.कृ.अ./ता. कृ. अ.)	जानेवारी, फेब्रुवारी
११	बांधकाम पूर्तता अहवाल (सार्वजनिक बांधकाम विभागाकडून)	फेब्रुवारी
१२	जिओ टॅगिंग / फोटोग्राफ	फेब्रुवारी
१३	निधी वितरण	फेब्रुवारी-मार्च

6.4.2. शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/ FPC) साठी बीज प्रक्रिया संच :

- उद्देश- उत्पादित बियाण्यावर प्रक्रिया करून दर्जेदार बियाणे उपलब्ध करणे.
- पात्रता/ लाभार्थी- शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी FPO/FPC.
- बीज प्रक्रिया प्रकल्प उभारणी करण्यासाठी (यंत्रसामुग्री व बांधकामासाठी) प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के किंवा ₹ १०.०० लाख यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान अनुज्ञेय राहिल.
- लाभार्थी निवडीसाठी स्थानिक वर्तमानपत्रात व्यापक प्रसिद्धी देवून अर्ज मागविण्यात यावेत.
- दिलेल्या लक्षांकापेक्षा अधिक शेतकरी उत्पादक संघ/ कंपनीचे अर्ज प्राप्त झाल्यास जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समितीच्या मान्यतेने सोडत (लॉटरी) पद्धतीने लाभार्थी निवड करावी.
- सदर बाब बँक कर्जाशी निगडित असून लाभार्थ्याने शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनीने (FPO/ FPC) राष्ट्रीयकृत बँकेकडे प्रकल्प सादर करावा. बँकेने कर्ज मंजूर केल्यानंतर संबंधित शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी (FPO/ FPC) सदर बाबीच्या लाभास पात्र राहिल. तालुका कृषि अधिकारी यांनी इच्छुक शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनीचे (FPO/ FPC) अर्ज पूर्वसंमती करिता जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांच्याकडे सादर करावेत.
- जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी पूर्वसंमती दिल्यानंतर संबंधित लाभार्थ्यास कार्यारंभ आदेश द्यावेत.

बँक प्रतिनिधी, तालुका कृषि अधिकारी व मंडळ कृषि अधिकारी यांच्या संयुक्त मोक्या तपासणी अहवालाच्या आधारे लाभार्थ्यास अनुज्ञेय होणारे अनुदान त्याच्या राष्ट्रीयकृत बँक खात्यावर वर्ग करावे. दिलेल्या लक्षांकानुसार कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करावी. बीज प्रक्रिया प्रकल्पाचे दर्शनी भागावर खालीलप्रमाणे बोर्ड लावण्यात यावा तसेच प्रकल्पाचे कामापूर्वी व कामानंतर Geo-tagging करणे बंधनकारक राहिल.

महाराष्ट्र शासन
अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके वर्ष सन २०२४-२५

शेतकरी उत्पादक संघ/कंपनी नाव:-बीज प्रक्रिया क्षमता

एकूण खर्च : रु./- अन्वदानाची रक्कम: रु./-

सन २०२४-२५ मध्ये बीज प्रक्रिया संच घटक राबविताना खालील कालावधीचा अवलंब करावा,

अ.क्र.	तपशील	कालावधी
१	स्थानिक वृत्त पत्रांमध्ये जाहिरात देणे	जून अखेर
२	अर्ज स्वीकारणे	जुलै अखेर
३	ताकृअ यांचेकडून SDAO चे शिफारशीने अर्ज DSAO यांना सादर करणे	15 ऑगस्ट पर्यंत
४	लक्षांकाच्या तुलनेत जास्त अर्ज आल्यास स्थानिक सोडत काढणे	१५ ते २० ऑगस्ट
५	लाभार्थी निवड करणे	२० ते २५ ऑगस्ट
६	पूर्वसंमती देणे	२५ ते ३० ऑगस्ट
७	स्थळ पाहणी करणे (उभारणीपूर्वी)	सप्टेंबर २ रा व ३ रा आठवडा
८	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी जागा पाहणी करणे	सप्टेंबर अखेर
९	मोका तपासणी संयुक्त अहवाल (बँक प्रतिनिधी/मं.कृ.अ./ता. कृ. अ.)	जानेवारी, फेब्रुवारी
१०	जिओ टॅगिंग / फोटोग्राफ	फेब्रुवारी
११	निधी वितरण	फेब्रुवारी-मार्च

6.4.3. मूल्यवर्धनासाठी स्थानिक वाणांची प्रात्यक्षिके राबविण्यासाठी सर्वसाधारण सूचना (भात व कडधान्य) :-

उद्देश : भात व कडधान्य पिकाच्या काही स्थानिक वाणांस त्यांच्या गुणवैशिष्ट्यांमुळे चांगला बाजारभाव मिळतो, अशा वाणांची उत्पादकता वाढविणे.

❖ भात व कडधान्य :

- भात पिकाचे स्थानिक वाण उदा. तुमसर साळ, तांबसाळ इ. तसेच खरीप व रब्बी कडधान्य पिकांचे काही स्थानिक वाण जे त्यांच्या गुणवैशिष्ट्यांमुळे प्रसिद्ध आहेत व त्यांना चांगला भाव मिळतो अशा वाणांची प्रात्यक्षिके कृषि विद्यापीठे अथवा कृषि विज्ञान केंद्राच्या सहाय्याने राबविण्यात यावीत.

- सदरची प्रात्याक्षिके राबविण्यासाठी एका शेतकऱ्याचे **कमीत कमी क्षेत्र ०.२० हेक्टर** असावे तसेच हि प्रात्याक्षिके शक्यतो सलग क्षेत्रावर असावीत. तसेच काही कडधान्य पिकांमध्ये मिश्र पीक, आंतरपिक पद्धतीचा अवलंब केला जातो. सदरची प्रात्याक्षिके या पद्धतीने राबविण्यास हरकत नाही.
- प्रात्याक्षिकाच्या आयोजनासाठी स्थानिक गरजेनुसार विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी पॅकेज निश्चित करावे. शेतकऱ्यांना पीक प्रात्याक्षिके ते विक्री व्यवस्थापन पर्यंत मार्गदर्शन करण्यात यावे, जेणेकरून शेतकऱ्यांचे उत्पन्नामध्ये शाश्वत वाढ होईल.
- भात पिकाच्या स्थानिक वाणांची पीक प्रात्याक्षिके तसेच प्राथमिक प्रक्रिया (पोहे, खीर इत्यादी) व पॅकेजिंगसाठी ५० टक्के मर्यादेत उच्चतम ₹४५००/- प्रती हेक्टर पर्यंत अनुदान देय आहे.
- प्रमुख व दुय्यम कडधान्य पिकांच्या स्थानिक वाणांची पीक प्रात्याक्षिके, प्राथमिक प्रक्रिया व पॅकेजिंगसाठी ५० टक्के मर्यादेत उच्चतम ₹७५००/- प्रती हेक्टर पर्यंत अनुदान देय आहे

वरील बाबीपैकी स्थानिक गरजेनुरूप केवळ आवश्यक बाबींची उपलब्ध आर्थिक मर्यादेत निवड करून त्यांची अंमलबजावणी करण्याची दक्षता घ्यावी.

6.4.4. बीज प्रक्रिया मोहीम :

उद्देश-

- जमिनीतून व बियाण्याद्वारे पसरणारे रोग व किडींचा पिकावरील प्रादुर्भाव कमी करून पिकांची जोमदार वाढ होणे.
- शेतकऱ्यांचा पीक संरक्षणावरील खर्च कमी करून अन्नधान्य पिकांचे उत्पादन वाढविणे.
- खतांचे कार्यक्षम वापराकरिता जैविक खतांचा वापर करण्यासाठी बीज प्रक्रिया हे कमी खर्चाचे साधन आहे.
- शेतकऱ्यांना स्वतःकडील/ घरगुती वापरण्यात येणाऱ्या बियाण्यास तसेच बाजारातून उपलब्ध होणाऱ्या बियाण्यास बीज प्रक्रिया करण्यास उद्युक्त करणे.

मोहिमेचा कालावधी :

खरीप हंगाम - १५ मे ते ०५ जून

रब्बी हंगाम - १५ ऑक्टोबर ते १५ नोव्हेंबर

कृषि सहाय्यकांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रात गाव बैठकांचे आयोजन करून बीज प्रक्रिया मोहीम राबवावी. बीज प्रक्रिया प्रात्याक्षिकासाठी लागणारी रासायनिक/ जैविक कीटकनाशके किंवा बुरशीनाशके तसेच जीवाणू खते उपलब्ध करून घ्यावीत. यासाठी प्रति बीज प्रक्रिया मोहीम कार्यक्रमाकरिता ₹ ४००/- याप्रमाणे अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

6.4.5. वैयक्तिक व शेतकरी गटासाठी बीज प्रक्रिया ड्रम/ यंत्र (मनुष्यचलित):

उद्देश- बियाण्यास मोठ्या प्रमाणावर बीज प्रक्रिया करावयाची झाल्यास बीज प्रक्रिया ड्रम/ यंत्र वापरणे अत्यंत उपयुक्त ठरते.

- वैयक्तिक तसेच शेतकरी गटामार्फत बीज प्रक्रिया ड्रम/ यंत्र अनुदानावर उपलब्ध करून दिल्यास बीज प्रक्रिया मोहीम अतिशय प्रभावीपणे राबवली जाईल
- अनुदान मर्यादा - मनुष्यचलित बीज प्रक्रिया ड्रम/ यंत्र खरेदीसाठी ₹ ८०००/- प्रति युनिट किंवा किंमतीच्या ५० टक्के यापैकी जे कमी असेल ते

बीज प्रक्रिया ड्रम/ यंत्र (मनुष्यचलित) या बाबीची अंमलबजावणी कृषि यांत्रिकीकरण उप अभियानाच्या [SMAM] मार्गदर्शक सूचनांनुसार करावी.

6.4.6. जनजागृती/प्रचार प्रसिद्धी/ कार्यशाळा :

❖ जिल्हास्तरीय महोत्सव :

- ❖ **उद्देश** - पौष्टिक तृणधान्य पिकांचे महत्व पटवून देणे.
- ❖ कृषि विद्यापीठे, आहारतज्ञ, प्रगतीशील शेतकरी, उत्पादक, स्थानिक लोकप्रतिनिधी इ. चे समावेशाने जिल्ह्यात एक दिवसीय महोत्सव आयोजितकरावा. सदर महोत्सव प्रभावीपणे राबवावा जेणेकरून त्याद्वारे व्यापक जनजागृती होईल व पर्यायाने त्याचा लाभ शेतकऱ्यांना व जनतेस होईल.
- ❖ **निधी मर्यादा**- ₹ ४.०० लाख/ जिल्हा

7. प्रकल्प व्यवस्थापन चमू (Project Management Team) -

केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार अन्न आणि पोषण सुरक्षा कार्यक्रमांतर्गत १ तंत्र सल्लागार व २ तंत्र सहाय्यक यांचा एक प्रकल्प व्यवस्थापन चमू निर्धारित केलेला आहे. आयुक्तालयस्तरावर २ चमू तसेच पालघर, रत्नागिरी व सिंधुदुर्ग जिल्हा वगळता उर्वरित ३१ जिल्ह्यांसाठी प्रत्येकी एक चमूस मान्यता आहे.

जिल्हास्तरीय प्रकल्प व्यवस्थापन चमूसाठी आवश्यक अर्हता व मानधनाचा तपशील खालीलप्रमाणे राहिल.

अन्न आणि पोषण सुरक्षा अंतर्गत कंत्राटी तत्त्वावर भरावयाच्या पदांसाठी अर्हता, अनुभव व मानधन

अ.क्र.	पदाचे नांव	पदांची संख्या	शैक्षणिक अर्हता व अनुभव	मानधन
१	जिल्हास्तर सल्लागार (District Consultant)	०१	कृषि विद्यावेत्ता, कृषि विस्तार, मृदशास्त्र, पीक संरक्षण, वनस्पती पैदासशास्त्र, पीक सुधारणा या विषयातील पदव्युत्तर पदवी व कमीत कमी १० वर्षांचा क्षेत्रीय कामाचा अनुभव, गटाचे नेतृत्व करण्याची व प्रेरणा देण्याची क्षमता आवश्यक. खात्यांतर्गत कामाचा अनुभव असल्यास शैक्षणिक अहर्तस राज्य अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समितीच्या (SFSMEC) मान्यतेने शिथिलता.	एकत्रित मानधन ₹ ४५०००/- + पूरक भत्ता ₹ २०००/- + दैनिक भत्ता ₹ २०० प्रमाणे (फक्त १० दिवसासाठी)
	तंत्र सहाय्यक जिल्हास्तर (Technical Assistant)	०२	कृषि विषयातील पदवी व क्षेत्रीय स्तरावरील पीक व्यवस्थापन क्षेत्रातील प्राविण्य तसेच संगणकीय ज्ञान आवश्यक, कृषि विषयातील पदवीधर उपलब्ध न झाल्यास जैविक शास्त्रातील पदवीधारकांचा विचार करावा. संशोधन व विस्तार विषयातील अनुभव असणाऱ्यास प्राधान्य.	एकत्रित मानधन ₹ ३००००/- + पूरक भत्ता ₹ १५००/- + दैनिक भत्ता ₹ १५० प्रमाणे (फक्त १० दिवसासाठी)

प्रकल्प व्यवस्थापन चमूतील सल्लागार व तंत्र सहाय्यकांच्या सेवा कंत्राटी पद्धतीने विहित कार्यपद्धतीचा अवलंब करून घेण्यात याव्यात. प्रकल्प व्यवस्थापन चमू अंतर्गत नियुक्त कर्मचारी ज्या प्रवर्गातील आहे त्यानुसार त्यांचे मानधन सर्वसाधारण, अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती या प्रवर्गासाठी वितरित केलेल्या निधीमधून अदा करावे. प्रकल्प व्यवस्थापन चमूचे मानधनावरील GST (18 टक्के) व इतर सेवा कर (३.८५ टक्के) यांचे अदायगी बाबत कृषि आयुक्तालयाचे पत्र क्र. ३९१७३, दि.२२/११/२०२२ नुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

जिल्हास्तरीय चमूमध्ये २ तंत्र सहाय्यकांच्या सेवा घ्यावयाच्या असून त्यांच्या जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे राहतील.

- तंत्र सहाय्यक १
 1. मासिक प्रगती अहवाल सादर करणे.
 2. MIS Online भरणे.
 3. लाभधारकांची माहिती Online भरणे.
 4. घटकनिहाय लाभार्थी याद्यांचे Excel sheet मध्ये संकलन करून सादर करणे.
 5. जिल्हास्तरावरून तालुकानिहाय व प्रकल्पनिहाय कार्यक्रमाचे सनियंत्रण करणे.
- तंत्र सहाय्यक २
 1. प्रात्यक्षिकातील तसेच इतर घटकातील प्लॉटची उत्पादनाची आकडेवारी संकलन करणे.
 2. बियाणे वितरण व बिजोत्पादन घटकाचे उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी सादर केलेल्या अहवालांचे संकलन व विश्लेषण करणे.
 3. कृषि औजारे घटकाचा MahaDBT प्रणालीवरील कार्यवाहीचा प्रगती अहवाल सादर करणे.
 4. अभियानाच्या यशोगाथा सादर करणे.
 5. शेतकरी प्रशिक्षणाचे सनियंत्रण करणे.
 6. क्षेत्रीय स्तरावरील सर्वगनिहाय तपासणीचा अहवाल तयार करणे.
- जिल्हास्तरीय चमूमध्ये एका सल्लागाराची सेवा घ्यावयाची असून त्यांच्या जबाबदाऱ्या खालीलप्रमाणे राहतील.
 1. जिल्हास्तरीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती आणि जिल्हा बियाणे समितीच्या कामकाजासाठी समन्वयक म्हणून काम करणे.
 2. केंद्र व राज्य स्तरावरील अभियानाशी संबंधित अधिकाऱ्यांचे दौऱ्याचे समन्वयन करणे.
 3. जिल्ह्यातील कृषि विज्ञान केंद्र व कृषि संशोधन केंद्राशी समन्वय ठेवणे.
 4. जिल्ह्यातील कृषि विषयक सांख्यिकी माहिती संकलन व जतन करणे.
 5. तंत्रज्ञान प्रात्यक्षिकांचे नियोजन व सनियंत्रण करून उत्पादन/ उत्पादकतेविषयी माहितीचे विश्लेषण करणे.
 6. शेतकरी प्रशिक्षणासाठी व प्रचार प्रसिद्धीसाठी साहित्य विकसित करणे.
 7. निविष्टा पुरवठ्याचे व्यवस्थापन करणे.

8. अभियानाच्या फलनिष्पत्तीबाबत विश्लेषणात्मक अहवाल आणि यशोगाथा तयार करणे.

प्रकल्प व्यवस्थापन चमू अंतर्गत नियुक्त जिल्हास्तर सल्लागार व तंत्र सहाय्यक यांनी दररोज केलेल्या कामाचे कार्यविवरण नोंदवही ठेवणे व दैनंदिनी सादर करणे आवश्यक आहे. त्याचबरोबर सेवानिवृत्त अधिकारी/ कर्मचारी यांची कंत्राटी पदाकरिता नियुक्ती करताना त्यांचे वय, कामकाज करण्याची शारीरिक क्षमता इ. गोष्टींची पडताळणी करणे आवश्यक आहे. याबाबत योग्य ते सनियंत्रण करण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल.

जिल्हास्तरावरील प्रकल्प व्यवस्थापन चमूचे मानधन व त्यावरील इतर कर (GST+ सेवा कर) यासाठी केंद्र शासनाच्या सुचनेनुसार जिल्हास्तरावर निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. त्याचप्रमाणे आयुक्तालय स्तरावरील प्रकल्प चमूचे मानधन, त्यावरील इतर कर (GST+ सेवा कर) व संकीर्ण खर्चासाठी निधी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, पुणे यांना उपलब्ध करून देण्यात येईल.

8. भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठी (TRFA कडधान्य) कार्यक्रम अंमलबजावणीबाबत सर्वसाधारण सूचना -

उद्देश - अन्न आणि पोषण सुरक्षा अंतर्गत रब्बी हंगामात भात पड क्षेत्रामध्ये (TRFA कडधान्य) कडधान्य पिकाचे उत्पादन वाढविणे.

- ❖ भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठी (TRFA कडधान्य) कार्यक्रम राबविण्यासाठी जिल्हा/ बाबनिहाय कार्यक्रम सोबत परिशिष्ट क्र. ६ नुसार तसेच जिल्हानिहाय प्रवर्गनिहाय आर्थिक तरतुद परिशिष्ट क्र. ६ अ/ब मध्ये सहपत्रीत केली आहे.
- ❖ सदर कार्यक्रमांतर्गत हरभरा या कडधान्य पिकांची प्रात्यक्षिके, बियाणे वितरण, पीक संरक्षण औषधे व प्रशिक्षण या घटकांचा अंतर्भाव आहे.
- ❖ पीक प्रात्यक्षिकांसाठी पीकनिहाय दिलेल्या लक्षांकात स्थानिक परिस्थितीनुसार पीक बदल करावयाचे असल्यास एकूण आर्थिक मर्यादेत तसे बदल आवश्यकतेनुसार करण्यास हरकत नाही. तसेच जिल्हानिहाय कार्यक्रमाचे विभागस्तरावरून सनियंत्रण करून एखाद्या जिल्ह्यात स्थानिक परिस्थितीनुसार कमी साध्य होत असल्यास सदरहू लक्षांक इतर जिल्ह्यांकडे वर्ग करावेत.
- ❖ सदर कार्यक्रमांतर्गत घेतल्या जाणाऱ्या प्रात्यक्षिकांसाठी ICAR किंवा कृषि विद्यापीठाने शिफारस केलेल्या वाणांचा वापर करावा. तसेच वापरले जाणारे वाण १० वर्षांच्या आतील असावेत.
- ❖ सदर प्रात्यक्षिकांचे १०० टक्के जिओ टॅगिंग (Geo Tagging) करणे बंधनकारक आहे. याबाबत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी सनियंत्रण करावे. सदर कार्यक्रमाचा मासिक प्रगती अहवाल स्वतंत्रपणे सादर करण्यात यावा.
- ❖ कृषि विभागांच्या योजनांची महा-डीबीटी पोर्टलद्वारे अंमलबजावणी करण्याबाबत संदर्भांकित शासन निर्णय दि. ०४/११/२०२० नुसार पीक प्रात्यक्षिके व बियाणे वितरण या बाबींची अंमलबजावणी करण्यात यावी.

9. कार्यक्रम अंमलबजावणीसाठी तपासणी :-

अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके अंतर्गत राबविण्यात आलेल्या कार्यक्रमानुसार सर्व लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या शेतावर हाती घेण्यात आलेल्या कार्यक्रमाची प्रत्यक्ष तपासणी संबंधित गावातील कृषि सहाय्यकांनी करावयाची असून आपला अहवाल तालुका कृषि अधिकारी यांचेमार्फत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावयाचा आहे. विविध स्तरावर खर्चाच्या तपासणीचे प्रमाण खालीलप्रमाणे राहिल,

अ.क्र.	स्तर	तपासणीचे प्रमाण
1	विभागीय कृषि सहसंचालक	0.5 %
2	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	1 %
3	उपविभागीय कृषि अधिकारी	5 %
4	तालुका कृषि अधिकारी	25 %
5	मंडल कृषि अधिकारी	50 %
6	कृषि पर्यवेक्षक/ कृषि सहाय्यक	100 %

प्रत्येक महिन्यात विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी किमान एका क्लस्टरला भेट द्यावी, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी 3 क्लस्टरला भेट द्यावी. कृषि उपसंचालक यांनी त्यांचे कार्यक्षेत्रातील 50 टक्के क्लस्टरला भेटी द्याव्यात. भेट

देणाच्या अधिकाऱ्यांनी निविष्ठा पुरवठा व इतर कार्यक्रमांचा आढावा घ्यावा. भेट नोंदवहीमध्ये तशी नोंद करावी व शेऱ्यामध्ये सूचना लिहाव्यात.

१०. योजनेचे सनियंत्रण व मूल्यमापन :-

- अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके अंतर्गत भात, गहू, कडधान्य, भरडधान्य (मका) व पौष्टीक तृणधान्य कार्यक्रमांमध्ये निवडलेल्या लाभार्थ्यांची प्रवर्गनिहाय माहिती केंद्र शासनाच्या <http://www.nfsm.gov.in> या वेबसाईटवर तसेच कृषि विभागाच्या MIS मध्ये ऑनलाईन वेळेत भरण्याची जबाबदारी तंत्र सहाय्यक-१ यांनी राहिल.
- योजनेचा मासिक प्रगतीचा अहवाल आयुक्तालयाने विहित केलेल्या प्रपत्रात प्रवर्गनिहाय दर महिन्याच्या दर महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करावा.
- घटकनिहाय, प्रवर्गनिहाय लाभार्थी यादी संकेत स्थळावर भरणे बंधनकारक असल्यामुळे अपूर्ण माहिती असल्यास पुढील निधीचे वितरण केले जाणार नाही याची नोंद घेण्यात यावी.
- योजने अंतर्गत गावनिहाय वाटप केलेल्या निविष्ठा, प्रात्यक्षिके व इतर दिलेले लाभ याबाबतची माहिती लाभार्थ्यांच्या यादीसह ग्रामपंचायतीकडे पाठवून सदरील माहिती ग्रामसभेत जाहीर करावी.
- अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके अंतर्गत राबविलेल्या सर्व घटकांमुळे प्रकल्प क्षेत्रातील पिकांच्या उत्पादकतेवर दिसून आलेल्या परिणामांचे मूल्यमापन करून त्याबाबतचा सविस्तर अहवाल उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी हंगामाच्या अखेरीस सादर करावा.
- अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके अंतर्गत शेतकऱ्यांनी/गटांनी उत्कृष्टपणे राबविलेल्या कार्यक्रमाच्या यशोगाथा छापील/ डिजिटल स्वरूपात तयार करून आयुक्तालयास सादर कराव्यात. यासाठी अभियानातील प्रशिक्षण व संकीर्ण बाबीखालील तसेच कृषि विभागाने इतर योजनांमध्ये उपलब्ध करून दिलेल्या निधीचा वापर करावा.

अभियान अंमलबजावणी प्रगती व निधी मुक्ततेच्या दृष्टीने उपयोगिता प्रमाणपत्रे केंद्र शासनास प्रत्येक तिमाही नंतर सादर करावी लागतात. त्यासाठी जि.अ.कृ.अ.यांनी अभियान अंमलबजावणी प्रगतीबाबत जून, सप्टेंबर, डिसेंबर व मार्च तिमाहीची उपयोगिता प्रमाणपत्र पुढील महिन्याच्या ५ तारखे पर्यंत ईमेल द्वारे व टपालाद्वारे विभागीय कृषि सह संचालक व आयुक्तालयास nfsmimpulses2021@gmail.com या ई-मेलवर पुढील महिन्याच्या ५ तारखेपर्यंत सादर करावीत. अभियानांतर्गत थेट लाभ पद्धतीने (डी.बी.टी.) दिल्या जाणा-या लाभार्थीनिहाय सविस्तर तपशील आधार क्रमांक व मोबाइल क्रमांकासह केंद्र शासनाच्या अभियानाचे पोर्टल nfsm.gov.in वर डी.बी.टी.रिपोर्ट सदराखाली नियमितपणे भरणे बंधनकारक आहे, याची कृपया नोंद घ्यावी.

विभागीय कृषि सह संचालक व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना PFMS प्रणालीद्वारे अनुदानाचे वितरण करण्यात येईल. PFMS प्रणालीद्वारे उपलब्ध करून दिलेले अनुदान पूर्णपणे खर्च होईल याची दक्षता घ्यावी.

सोबत - वरीलप्रमाणे

(विकास प्रॅटील)

कृषि संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण)
कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

प्रत -

१. मा. प्रधान सचिव (कृषि), मंत्रालय, मुंबई ३२, यांना माहितीस्तव सविनय सादर.
२. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, म. रा. कृ. उ. विकास महामंडळ, राजन हाऊस, तिसरा मजला, प्रभादेवी, मुंबई-६५
३. मा. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य बियाणे महामंडळ महाबीज, कृषिनगर अकोला
४. मा. जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तर राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान कार्यकारी समिती, सर्व
५. मा. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, सर्व
६. संचालक, नि.व.गु.नि. कृषि आयुक्तालय, पुणे
७. संचालक, आत्मा, कृषि आयुक्तालय, पुणे
८. संचालक, कृषि नियोजन व प्रक्रिया, कृषि आयुक्तालय, पुणे
९. संचालक, मृद संधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, कृषि आयुक्तालय, पुणे
१०. संचालक, फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, पुणे
११. संशोधन संचालक, महात्मा फुले कृषि विद्यापीठ, राहुरी, जिल्हा-अहमदनगर.
१२. संशोधन संचालक, डॉ.पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापीठ, अकोला.

14. संशोधन संचालक, डॉ.बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापीठ, दापोली
15. संशोधन संचालक, वसंतराव नाईक मराठवाडा कृषि विद्यापीठ, परभणी
16. विभागीय व्यवस्थापक, राष्ट्रीय बीज निगम, मार्केट यार्ड, पुणे.
१7. विभागीय विक्री व्यवस्थापक, हिंदुस्तान इन्सेक्टीसाइड लि. , मलकापूर, अकोला
1८. कृषि उपसंचालक, मा. आयुक्त कृषि कक्ष, महाराष्ट्र शासन, पुणे.
1९. विभागीय कृषि सहसंचालक, सर्व

/- उपरोक्त दिलेल्या सूचनांनुसार आपल्या विभागात कार्यक्रमाची अंमलबजावणी व सनियंत्रण करावे.

२०. प्रकल्प संचालक, आत्मा, सर्व.

पीक प्रात्यक्षिकांतील तालुकानिहाय उत्पादकता अहवाल

अ) अन्न आणि पोषण सुरक्षा अन्नधान्य पिके सन २०२४-२५ अंतर्गत पीक प्रात्यक्षिक, आंतरपीक प्रात्यक्षिक व पिक पद्धतीवर आधारित घेतलेल्या पीक प्रात्यक्षिकांचा उत्पादकता तपशील (खरीप व रब्बी)

अ.क्र.	बाब	तालुका	प्रात्यक्षिकाखालील क्षेत्र (हेक्टर)	उत्पादकता (किलो/हे.)	
				प्रात्यक्षिक प्लॉट	तुलनात्मक प्लॉट
१. अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भात					
अ) सुधारीत तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	श्री पद्धत	तालुका १			
		तालुका २			
२	ओळीत पुनर्लागवड	तालुका १			
		तालुका २			
३	यांत्रिकी पद्धतीने भात लागवड	तालुका ३			
		तालुका ४			
४	पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके - भात पिकानंतर कडधान्य	तालुका १		भात	भात
		तालुका २		कडधान्य	कडधान्य
२. अन्न आणि पोषण सुरक्षा - गहू					
१	सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	तालुका १			
		तालुका २			
२	पाण्याचा ताण सहन करणाऱ्या/ बायोफोर्टीफाईड वाण	तालुका ३			
		तालुका ४			
२	पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके - मुग\उडीद\सोयाबीन नंतर गहू	तालुका १			
		तालुका २			
३. अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य					
अ) सुधारीत तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	तूर	तालुका १			
		तालुका २			
२	मुग	तालुका १			
		तालुका २			
३	उडीद	तालुका १			
		तालुका २			
४	हरभरा	तालुका १			
		तालुका २			
ब) आंतरपीक प्रात्यक्षिक					
१	सोयाबीन + तूर	तालुका १		सोयाबीन	सोयाबीन
		तालुका २		तूर	तूर
क) पिक पद्धतीवर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	मुग पिकानंतर रबी ज्वारी	तालुका १		मुग	मुग
		तालुका २		रबी ज्वारी	रबी ज्वारी
२	मुग पिकानंतर गहू	तालुका १		मुग	मुग
		तालुका २		गहू	गहू
३	उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	तालुका १		उडीद	उडीद
		तालुका २		रबी ज्वारी	रबी ज्वारी
४	उडीद पिकानंतर गहू	तालुका १		उडीद	उडीद
		तालुका २		गहू	गहू
५	भात पिकानंतर हरभरा	तालुका १		भात	भात
		तालुका २		हरभरा	हरभरा
६	बाजरी पिकानंतर हरभरा	तालुका १		बाजरी	बाजरी
		तालुका २		हरभरा	हरभरा
४. अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भरडधान्य (मका)					
१	मका	तालुका १			
		तालुका २			
२	मका + तूर	तालुका १			
		तालुका २			
३	मका + सोयाबीन	तालुका १			
		तालुका २			
५. अन्न आणि पोषण सुरक्षा - पौष्टिक अन्नधान्य					
सुधारीत तंत्रज्ञानावर आधारित पिक प्रात्यक्षिके					
१	खरीप व रब्बी ज्वारी	तालुका १			
		तालुका २			
२	बाजरी	तालुका १			
		तालुका २			
२	नाचणी	तालुका १			
		तालुका २			
३	वरई	तालुका १			
		तालुका २			

प्रपत्र २

कृषि सहाय्यक स्तरावरील पीक कापणी प्रयोग नोंद वही नमुना

सन २०२४-२५

कृषि सहाय्यकाचे नाव :-----

कार्यक्षेत्र :

प्रात्यक्षिकाचे गाव :----- तालुका :----- जिल्हा :-----

पीक :

वाण :

सहभागी शेतक-यांचे नाव व शेत गट क्र	प्रात्यक्षिकातील क्षेत्र (हे.)	मिळालेले उत्पादन (क्विं/हे.)		किमान आधारभूत किमतीनुसार मिळालेले उत्पन्न (रु./हे.)		प्रात्यक्षिकातील मिळालेले निव्वळ वाढीव उत्पन्न (रु./हे.)
		प्रात्यक्षिकातील	पारंपारिक पध्दतीने	प्रात्यक्षिकातील	पारंपारिक पध्दतीचे	
एकूण						

वरिष्ठ अधिका-याने या नोंदवहीत तपासणी करून दिनांकासाहित अभिप्राय नोंदवून स्वाक्षरी करावी.

- प्रात्यक्षिकांचे अनुभवावरून गावातील/जवळपासच्या क्षेत्रातील किती शेतक-यांनी तंत्रज्ञान अवलंब केला. त्यांची शेतकरी संख्या --- व क्षेत्र ----- हे.
- प्रात्यक्षिकास भेटी दिलेल्या शेतक-यांची संख्या -----
- सदर अभिलेख अभियानाच्या मूल्यमापनाचे वेळी उपलब्ध करून देणे बंधनकारक राहिल.

सदर कृषि सहाय्यकाची बदली झाल्यास नोंदवही रुजू होणा-या नवीन कृषि सहाय्यकाकडे वर्ग करावी. सदर अभिलेख कायमस्वरूपी (२० वर्ष) जतन करणे बंधनकारक राहिल.

- तालुक्याची सरासरी उत्पादकता
- प्रात्यक्षिकासाठी निर्धारित उत्पादकता
- प्रात्यक्षिकात आलेली उत्पादकता

प्रपत्र ३

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा कडधान्य व पौष्टिक तृणधान्य अंतर्गत
“प्रमाणित बियाणे उत्पादन”

१. अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य

जिल्ह्यामध्ये माहे एप्रिल, २०२४ ते मार्च, २०२५ या कालावधीत खरीप व रब्बी हंगामात कडधान्य पिकाच्या १० वर्षांच्या आतील वाणाच्या मुक्तता अहवालानुसार पिकनिहाय, संस्थानिहाय, वाणनिहाय प्रमाणित बियाणे उत्पादनाचा तपशील -

अ. क्र.	पीक	बियाणे प्रकार	वाण	संस्था	उत्पादित बियाणे मात्रा (क्विंटल)	शेरा
१	तुर	प्रमाणित				
२	मुग	प्रमाणित				
३	उडीद	प्रमाणित				
४	हरभरा	प्रमाणित				
५	इ. कडधान्य	प्रमाणित				

२. अन्न आणि पोषण सुरक्षा - पौष्टिक तृणधान्य _ संकरित व सुधारीत वाण.

(सन २०२३-२४ मध्ये उत्पादित झालेले व सन २०२४-२५ करिता हंगामपूर्व मुक्तता अहवाल प्राप्त झालेले बियाणे)

जिल्ह्यामध्ये माहे एप्रिल, २०२४ ते मार्च, २०२५ या कालावधीत खरीप व रब्बी हंगामात पौष्टिक तृणधान्य पिकाच्या १० वर्षांच्या आतील (ज्वारी, बाजरी, नाचणी) वाणाच्या तसेच पौष्टिक लघु तृणधान्य पिकाच्या १५ वर्षांच्या आतील (वरई, राळा, राजगिरा इ.) वाणाच्या मुक्तता अहवालानुसार पिकनिहाय, संस्थानिहाय, वाणनिहाय प्रमाणित बियाणे उत्पादनाचा तपशील -

अ. क्र.	पीक	बियाणे प्रकार	वाण	संस्था	उत्पादित बियाणे मात्रा (क्विंटल)	शेरा
१	ज्वारी	प्रमाणित				
२	बाजरी	प्रमाणित				
३	नाचणी	प्रमाणित				
४	वरई	प्रमाणित				
५	राजगिरा	प्रमाणित				
६	राळा	प्रमाणित				
७	इतर	प्रमाणित				
१	ज्वारी	प्रमाणित				
२	बाजरी	प्रमाणित				
३	नाचणी	प्रमाणित				
४	वरई	प्रमाणित				
५	राजगिरा	प्रमाणित				
६	राळा	प्रमाणित				
७	इतर	प्रमाणित				

टिप- केंद्र शासनाचे सूचनानुसार फक्त प्रमाणित बियाण्यासच उत्पादन अनुदान देय आहे. सबब फक्त “प्रमाणित” बियाण्याचा संस्थानिहाय तपशील द्यावा. पैदासकार/पायाभूत बियाणांचा समावेश करण्यात येऊ नये.

अन्न आणि पोषण सुरक्षा: भात सन २०२४-२५ जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक

अ. क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	नाशिक		पुणे		सातारा		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके										
१	अ) श्री पद्धत	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	१३०	११.७००००	९०	८.१००००	६०	५.४००००	
	ब) ओळीत पुनर्लागवड	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	४०	३.६००००	३०	२.७००००	२०	१.८००००	
	क) यांत्रिकी पद्धतीने	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	४०	३.६००००	३०	२.७००००	२०	१.८००००	
	ड) पाक पद्धतीवर आधारित पाक प्रात्याक्षिके (भात पिकानंतर कडधान्य (हरभरा/चवळी/राजमा/वाल इ.)	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	५०	७.५००००	३०	४.५००००	२०	३.०००००	
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ (अ) ते १ (ड)				२६०	२६.४००००	१८०	१८.०००००	१२०	१२.०००००
प्रमाणित बियाणे वितरण.										
२	अ) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति क्विं.	क्विं.	२५४	२.५४०००	१७३	१.७३०००	१२७	१.२७०००	
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति क्विं.	क्विं.	५०७	१०.१४०००	३४६	६.९२०००	२५५	५.१००००	
	एकूण २ (अ) ते २ (ब)				७६१	१२.६८०००	५१९	८.६५०००	३८२	६.३७०००
अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन										
३	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे	४४५	२.२२५००	३०३	१.५१५००	२२४	१.१२०००	
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन									
	१) पिक संरक्षण औषधे	रु. ५०० प्रति हे.	हे	८२०	४.१००००	५६०	२.८००००	४१०	२.०५०००	
	२) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे	६३४	३.१७०००	४३२	२.१६०००	३१९	१.५९५००	
एकूण ३ (अ) ते ३ (ब)				१८९९	९.४९५००	१२९५	६.४७५००	९५३	४.७६५००	
फ्लेव्हॅरी घटक										
अ) प्रभावी सिंचन साधने										
४	१) पंप संघ	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	२८	२.८००००	१९	१.९००००	१४	१.४००००	
	२) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes)	५९% of cost limit to Rs. ५०/- per meter for HDPE pipes, Rs. ३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe	मीटर	५१९	०.२५९५०	३५३	०.१७६५०	२६१	०.१३०५०	
	एकूण ४ (अ)					३.०५९५०		२.०७६५०		१.५३०५०
ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण										
क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी										
४	i) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	रु. १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१२.५००००	०	०.०००००	०	०.०००००	
	ii) स्थानिक वाणांची लागवड (Market - led- extention) किंमतीच्या ५० टक्के	रु. ४५०० प्रति हे.	हे.	८	०.३६०००	६	०.२७०००	४	०.१८०००	
	एकूण ४ (क)				९	१२.८६०००	६	०.२७०००	४	०.१८०००
एकूण ४ (अ) ते (क)					१८.०९९५०		३.७४६५०		२.८३०५०	
एकूण राअसुअ-भात					६६.५९४५०		३६.८७९५०		२५.९६५५०	

अन्न आणि पोषण सुरक्षा: भात सन २०२४-२५ जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक

अ. क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	नागपुर		भंडारा		गोंदिया		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके										
१	अ)श्री पद्धत	रु. १००० प्रति हे.	हे.	१४०	१२.६००००	२८०	२५.२००००	३३०	२९.७००००	
	ब) ओळीत पुनर्लागवड	रु. १००० प्रति हे.	हे.	४०	३.६००००	९०	८.१००००	११०	९.९००००	
	क) यांत्रिकी पद्धतीने	रु. १००० प्रति हे.	हे.	४०	३.६००००	८०	७.२००००	९४	८.४६०००	
	ड) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्याक्षिके (भात पिकानंतर कडधान्य (हरभरा/चवळी/राजमा/वाल इ.)	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	५०	७.५००००	१००	१५.०००००	११०	१६.५००००	
	एकूण पीक प्रात्यक्षिके १ (अ) ते १ (ड)				२७०	२७.३००००	५५०	५५.५००००	६४४	६४.५६०००
प्रमाणित बियाणे वितरण.										
२	अ) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति किं. व.	किं. व.	२७५	२.७५०००	५६४	५.६४०००	६४९	६.४९०००	
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति किं. व.	किं. व.	५५०	११.०००००	११२८	२२.५६०००	१२९८	२५.९६०००	
	एकूण २ (अ) ते २ (ब)				८२५	१३.७५०००	१६९२	२८.२००००	१९४७	३२.४५०००
अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन										
३	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे	४८२	२.४१०००	९८९	४.९४५००	११३९	५.६९५००	
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन									
	१) पिक संरक्षण औषधे	रु. ५०० प्रति हे.	हे	८९०	४.४५०००	१८३०	९.१५०००	२१२०	१०.६००००	
	२) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे	६८७	३.४३५००	१४१०	७.०५०००	१६२३	८.११५००	
एकूण ३ (अ) ते ३ (ब)				२०५९	१०.२९५००	४२२९	२१.१४५००	४८८२	२४.४१०००	
फ्लेव्हरी घटक										
अ) प्रभावी सिंचन साधने										
४	१) पंप संच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	३१	३.१००००	६३	६.३००००	७४	७.४००००	
	२) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes)	५०% of cost limit to Rs. ५०/- per meter of HDPE pipes. Rs. ३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe	मीटर	५६२	०.२८१००	११५४	०.५७७००	१३२८	०.६६४००	
एकूण ४ (अ)					३.३८१००		६.८७७००		८.०६४००	
ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण										
क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी										
४	i) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	रु. १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१२.५००००	२	२५.०००००	२	२५.०००००	
	ii) स्थानिक वाणांची लागवड (Market - led- extention) किंमतीच्या ५० टक्के	रु. ४५०० प्रति हे.	हे.	९	०.४०५००	१८	०.८१०००	२१	०.९४५००	
	एकूण ४ (क)				१०	१२.९०५००	२०	२५.८१०००	२३	२५.९४५००
एकूण ४ (अ) ते (क)					१८.५२६००		३७.३०७००		३९.३२९००	
एकूण राअसुअ-भात					६९.८७१००		१४२.१५२००		१६०.७४९००	

अन्न आणि पोषण सुरक्षा: भात सन २०२४-२५ जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक

अ. क्र.	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	चंद्रपुर		गडचिरोली		एकूण	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके								
	अ) श्री पद्धत	रु. १००० प्रति हे.	हे.	२४०	२९.६००००	२८०	२५.२००००	९५५०	९३९.५००००
	ब) ओळीत पुनर्लागवड	रु. १००० प्रति हे.	हे.	८०	७.२००००	९०	८.९००००	५००	४५.०००००
१	क) यांत्रिकी पद्धतीने	रु. १००० प्रति हे.	हे.	७०	६.३००००	८०	७.२००००	४५४	४०.८६०००
	ड) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके (भात पिकानंतर कडधान्य (हरभरा/चवळी/राजमा/वाल इ.)	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	९०	१३.५००००	१००	१५.०००००	५५०	८२.५००००
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ (अ) ते १ (ड)			४८०	४८.६००००	५५०	५५.५००००	३०५४	३०७.८६०००
	प्रमाणित बियाणे वितरण.								
२	अ) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति किं.	किं.	४८६	४.८६०००	५५२	५.५२०००	३०८०	३०.८००००
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति किं.	किं.	९७२	१९.४४०००	११०४	२२.०८०००	६९६०	१२३.२००००
	एकूण २ (अ) ते २ (ब)			१४५८	२४.३००००	१६५६	२७.६००००	९२४०	१५४.०००००
	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन								
३	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे	८५२	४.२६०००	९६८	४.८४०००	५४०२	२७.०९०००
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन								
	१) पिक संरक्षण औषधे	रु. ५०० प्रति हे.	हे	१५८०	७.९००००	१७९०	८.९५०००	१००००	५०.०००००
	२) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे	१२१५	६.०७५००	१३८०	६.९००००	७७००	३८.५००००
	एकूण ३ (अ) ते ३ (ब)			३६४७	१८.२३५००	४१३८	२०.६९०००	२३१०२	११५.५९०००
	फ्लेक्झी घटक								
	अ) प्रभावी सिंचन साधने								
	१) पंप संच	अनुदान मर्यादा कृषि अभियांत्रिकी उप अभियान प्रमाणे राहिल	संख्या	५४	५.४००००	६२	६.२००००	३४५	३४.५००००
	२) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप (Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes)	५०% of cost limit to Rs. ५०/- per meter of HDPE pipes, Rs. ३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum casing of Rs. १५०००/- per farmer/beneficiary for water carrying pipe	मीटर	९९४	०.४९७००	११२९	०.५६४५०	६३००	३.९५०००
	एकूण ४ (अ)				५.८९७००		६.७६४५०		३७.६५०००
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण	रु. १४००० प्रति	संख्या	२९	४.०६०००	३३	४.६२०००	१८२	२५.४८०००
	क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी								
	१) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	रु. १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	२५.०००००	२	२५.०००००	१०	१२५.०००००
	२) स्थानिक वाणांची लागवड (Market - led- extention) किमतीच्या ५० टक्के	रु. ४५०० प्रति हे.	हे.	१६	०.७२०००	१८	०.८९०००	१००	४.५००००
	एकूण ४ (क)			१८	२५.७२०००	२०	२५.८९०००	११०	१२९.५००००
	एकूण ४ (अ) ते (क)				३५.६७७००		३७.९९४५०		१९२.६३०००
	एकूण राअसुअ-भात				१२६.८९२००		१४०.९८४५०		७७०.०००००

अन्न आणि पोषण सुरक्षा गहू सन २०२४-२५ जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक

अ.क्र	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	सोलापुर		बीड		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके							
	अ) सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	११०	९,९००००	१००	९,०००००	
	ब) पाण्याचा ताण सहन करणाऱ्या/ बायोफोर्टीफाईड वाण	रु. ९००० प्रति हे.	हे.	७०	६,३००००	६०	५,४००००	
	क) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके -							
	सोयाबीन\मुग\उडीद नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	५०	७,५००००	५०	७,५००००	
एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ (अ) ते १ (क)				२३०	२३,७००००	२१०	२१,९००००	
२	प्रमाणित बियाणे वितरण							
	अ) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति क्वि.	क्वि.	२३२	२,३२०००	२१६	२,१६०००	
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति क्वि.	क्वि.	४६५	९,३००००	४३१	८,६२०००	
एकूण २ (अ) व २ (ब)				६९७	११,६२०००	६४७	१०,७८०००	
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन							
	सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	७२१	३,६०५००	६६९	३,३३५००	
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन							
	i) पिक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	६१४	३,०७०००	५७०	२,८५०००	
	ii) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	४०८	२,०४०००	३७९	१,८९५००	
एकूण ३ (अ) व ३ (ब)				१०२२	८,७१५००	१६१८	८,०९०००	
४	प्लेक्झी घटक							
	अ) प्रभावी सिंचन साधने							
	१) पंप संच (as per SMAM norms)	रु. १०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	६०	६,०००००	५६	५,६००००	
	२) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप	५०% of cost limtd toRs. ५०/- per meter of HDPE pipes. Rs.३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५००/- per farmer/beneficiary.	मीटर	१८७०	०,९३५००	१७३०	०,८६५००	
	एकूण ४ अ					६,९३५००		६,४६५००
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण	रु. १४००० प्रति	संख्या	६	०,८४०००	६	०,८४०००	
	क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी							
i) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	रु. १२५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१२,५००००	०	०,०००००		
एकूण ४ अ ते क					२०,२७५००		७,३०५००	
एकूण एकंदर					६४,३१०००		४८,०७५००	

अन्न आणि पोषण सुरक्षा गहू सन २०२४-२५ जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक

अ.क्र	तपशील	अनुदानाचा दर	परिमाण	नागपुर		एकूण कार्यक्रम	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	सुधारित तंत्रज्ञानावर आधारित प्रात्यक्षिके						
	अ) सलग क्षेत्रावरील गट प्रात्यक्षिके	रु. १००० प्रति हे.	हे.	१९०	१७.१००००	४००	३६.०००००
	ब) पाण्याचा ताण सहन करणाऱ्या/ बायोफोर्टीफाईड वाण	रु. १००० प्रति हे.	हे.	११५	१०.३५०००	२४५	२२.०५०००
	क) पीक पद्धतीवर आधारित पीक प्रात्यक्षिके - सोयाबीन\मुग\उडीद नंतर गहू	रु. १५००० प्रति हे.	हे.	९३	१३.९५०००	१९३	२८.९५०००
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ (अ) ते १ (क)			३९८	४१.४००००	८३८	८७.०००००
२	प्रमाणित बियाणे वितरण						
	अ) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या वरील)	रु. १००० प्रति किं.ि.	किं.ि.	४२२	४.२२०००	८७०	८.७००००
	ब) अधिक उत्पादन देणारे वाण (१० वर्षांच्या आतील)	रु. २००० प्रति किं.ि.	किं.ि.	८४४	१६.८८०००	१७४०	३४.८००००
	एकूण २ (अ) व २ (ब)			१२६६	२१.१००००	२६१०	४३.५००००
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन						
	सूक्ष्म मूलद्रव्ये	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१३१०	६.५५०००	२७००	१३.५००००
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन						
	i) पिक संरक्षण औषधे व जैविक घटक	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	१११६	५.५८०००	२३००	११.५००००
	ii) तणनाशके	रु. ५०० प्रति हे.	हे.	७४१	३.७०५००	१५२८	७.६४०००
	एकूण ३ (अ) व ३ (ब)			३१६७	१५.८३५००	६५२८	३२.६४०००
४	पलेवडी घटक						
	अ) प्रभावी सिंचन साधने						
	१) पंप संच (as per SMAM norms)	₹ १०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१०९	१०.९००००	२२५	२२.५००००
	२) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप	५०% of cost limtd toRs. ५०/- per meter of HDPE pipes. Rs.३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५०००/- per farmer/beneficiary.	मीटर	३४००	१.७००००	७०००	३.५००००
	एकूण ४ अ				१२.६००००		२६.०००००
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण	रु. १४००० प्रति	संख्या	१२	१.६८०००	२४	३.३६०००
	क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी						
i) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता) (Actual cost- २५.०० lakh based on state PWD DSR)	रु. १२५००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१२.५००००	२	२५.०००००	
	एकूण ४ अ ते क				२६.७८०००		५४.३६०००
	एकूण एकंदर				१०५.११५००		२१७.५००००

परिशिष्ट- २ अ

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा गहू कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी प्रवर्गनिहाय तरतूद

(रु लाख)

अ.क्र	जिल्हा	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)				राज्य हिस्सा (४० टक्के)				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण
१	सोलापुर	३२.१३८००	५.३१६००	१.१३२००	३८.५८६००	२१.४२६००	३.५४४००	०.७५४००	२५.७२४००	५३.५६४००	८.८६०००	१.८८६००	६४.३१०००
	पुणे विभाग	३२.१३८००	५.३१६००	१.१३२००	३८.५८६००	२१.४२६००	३.५४४००	०.७५४००	२५.७२४००	५३.५६४००	८.८६०००	१.८८६००	६४.३१०००
२	बीड	२४.६८७००	३.३१३००	०.८४५००	२८.८४५००	१६.४५९००	२.२०८००	०.५६३००	१९.२३०००	४९.१४६००	५.५२९००	१.४०८००	४८.०७५००
	औरंगाबाद विभाग	२४.६८७००	३.३१३००	०.८४५००	२८.८४५००	१६.४५९००	२.२०८००	०.५६३००	१९.२३०००	४९.१४६००	५.५२९००	१.४०८००	४८.०७५००
३	नागपूर	४०.७८९००	१३.०३४००	९.२४६००	६३.०६९००	२७.१९९००	८.६९०००	६.९६५००	४२.०४६००	६७.९८०००	२१.७२४००	१५.४९९००	१०५.१९५००
	नागपूर विभाग	४०.७८९००	१३.०३४००	९.२४६००	६३.०६९००	२७.१९९००	८.६९०००	६.९६५००	४२.०४६००	६७.९८०००	२१.७२४००	१५.४९९००	१०५.१९५००
	एकूण राजसुअ गहू	९७.६१४००	२१.६६३००	११.२२३००	१३०.५००००	६५.०७६००	१४.४४२००	७.४८२००	८७.०००००	१६२.६९०००	३६.१०५००	१८.७०५००	२१७.५००००

परिशिष्ट- २ ब

सन २०२३-२४ अन्न आणि पोषण सुरक्षा गहू कार्यक्रम प्रलंबित दायित्व प्रवर्गनिहाय तरतूद

(रु लाख)

अ.क्र	जिल्हा	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)				राज्य हिस्सा (४० टक्के)				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण
१	सोलापुर	८.९०६११	३.८२५४१	०.०००००	१२.७३१५२	५.९३७४०	२.५५०२८	०.०००००	८.४८७६८	१४.८४३५१	६.३७५६९	०.०००००	२१.२१९२०
	पुणे विभाग	८.९०६११	३.८२५४१	०.०००००	१२.७३१५२	५.९३७४०	२.५५०२८	०.०००००	८.४८७६८	१४.८४३५१	६.३७५६९	०.०००००	२१.२१९२०
२	बीड	५.१००००	१.३८०००	०.१८०००	६.६६०००	३.४००००	०.९२०००	०.१२०००	४.४४०००	८.५००००	२.३००००	०.३००००	११.१००००
	औरंगाबाद विभाग	५.१००००	१.३८०००	०.१८०००	६.६६०००	३.४००००	०.९२०००	०.१२०००	४.४४०००	८.५००००	२.३००००	०.३००००	११.१००००
३	नागपूर	८.७२१९६	२.३२१२२	०.०२१३०	११.०६४४८	५.८१४६४	१.५४७४८	०.०१४२०	७.३७६३२	१४.५३६६०	३.८६८७०	०.०३५५०	१८.४४०८०
	नागपूर विभाग	८.७२१९६	२.३२१२२	०.०२१३०	११.०६४४८	५.८१४६४	१.५४७४८	०.०१४२०	७.३७६३२	१४.५३६६०	३.८६८७०	०.०३५५०	१८.४४०८०
	एकूण राजसुअ गहू	२२.७२८०७	७.५२६६३	०.२०१३०	३०.४५६००	१५.१५२०४	५.०१७७६	०.१३४२०	२०.३०४००	३७.८८०११	१२.५४४३९	०.३३५५०	५०.७६६००

एकूण परिशिष्ट - २ अ + २ ब

(रु लाख)

अ.क्र	जिल्हा	केंद्र हिस्सा (६० टक्के)				राज्य हिस्सा (४० टक्के)				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु.जमाती	एकूण
१	सोलापुर	४१.०४४११	९.१४१४१	१.१३२००	५१.३१७५२	२७.३६३४०	६.०९४२८	०.७५४००	३४.२११६८	६८.४७५११	१५.२३५६९	१.८८६००	८५.५२९२०
	पुणे विभाग	४१.०४४११	९.१४१४१	१.१३२००	५१.३१७५२	२७.३६३४०	६.०९४२८	०.७५४००	३४.२११६८	६८.४७५११	१५.२३५६९	१.८८६००	८५.५२९२०
२	बीड	२९.७८७००	४.६९३००	१.०२५००	३५.५०५००	१९.८५९००	३.१२८००	०.६८३००	२३.६७०००	४९.६४६००	७.८२९००	१.७०८००	५९.१७५००
	औरंगाबाद विभाग	२९.७८७००	४.६९३००	१.०२५००	३५.५०५००	१९.८५९००	३.१२८००	०.६८३००	२३.६७०००	४९.६४६००	७.८२९००	१.७०८००	५९.१७५००
३	नागपूर	४९.५१०९६	१५.३५५२२	९.२६७३०	७४.१३३४८	३३.००५६४	१०.२३७४८	६.१७९२०	४९.४२२३२	८२.५१६६०	२५.५९२७०	१५.४४६५०	१२३.५५५८०
	नागपूर विभाग	४९.५१०९६	१५.३५५२२	९.२६७३०	७४.१३३४८	३३.००५६४	१०.२३७४८	६.१७९२०	४९.४२२३२	८२.५१६६०	२५.५९२७०	१५.४४६५०	१२३.५५५८०
	एकूण राजसुअ गहू	१२०.३४२०७	२९.१८९६३	११.२२४३०	१६०.९५६००	८०.२२८०४	१९.४५९७६	७.६१६२०	१०७.३०४००	२००.५७०११	४८.६४९३९	१९.०४०५०	२६८.२६०००

परिशिष्ट ३

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य
जिल्हानिहाय बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

Table with 23 columns: अ.क्र., घटक, अनुदान मर्यादा, परिमाण, गणे (भौतिक, आर्थिक), पालघर (भौतिक, आर्थिक), रायगड (भौतिक, आर्थिक), रत्नागिरी (भौतिक, आर्थिक), सिंधुदुर्ग (भौतिक, आर्थिक), नाशिक (भौतिक, आर्थिक), धुळे (भौतिक, आर्थिक), नंदुरबार (भौतिक, आर्थिक), जळगाव (भौतिक, आर्थिक), अहमदनगर (भौतिक, आर्थिक).

परिशिष्ट ३
सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य
जिल्हानिहाय बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

अ.क्र.	घटक	अनुदान मर्यादा	परिमाण	गणे		पालघर		रायगड		रत्नागिरी		सिंधुदुर्ग		नाशिक		धुळे		नंदुरबार		जळगाव		अहमदनगर	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
३	अ) एकलिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन																						
	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	५८०	२.९००	८५०	४.२५०	१०३०	५.१५०	७००	३.५००	६४०	३.२००	२७१०	१३.५५०	१०६०	५.३००	७९०	३.९५०	१५९०	७.९५०	३८६०	१९.३००
	३) जैविक खते	₹ ३०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	१३००	३.९००	१९००	५.७००	२३००	६.९००	१५६०	४.६८०	१४३०	४.२९०	६०७०	१८.२१०	२३८०	७.१४०	१७७०	५.३१०	३५७०	१०.७१०	८६३०	२५.८९०
	एकूण ३ अ		हेक्टर	१८८०	६.८००	२७५०	९.९५०	३३३०	१२.०५०	२२६०	८.१८०	२०७०	७.४९०	८७८०	३१.७६०	३४४०	१२.४४०	२५६०	९.२६०	५१६०	१८.६६०	१२४९०	४५.१९०
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन																						
	१) पिक संरक्षण औषधे	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	२०९०	१०.४५०	३०५०	१५.२५०	३६९०	१८.४५०	२५१०	१२.५५०	२३००	११.५००	९७४०	४८.७००	३८१०	१९.०५०	२८४०	१४.२००	५७२०	२८.६००	१३८४०	६९.२००
	२) तणनाशक	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	२१०	१.०५०	३००	१.५००	३६०	१.८००	२५०	१.२५०	२३०	१.१५०	९६०	४.८००	३८०	१.९००	२८०	१.४००	५७०	२.८५०	१३७०	६.८५०
	एकूण ३ ब		हेक्टर	२३००	११.५००	३३५०	१६.७५०	४०५०	२०.२५०	२७६०	१३.८००	२५३०	१२.६५०	१०७००	५३.५००	४१९०	२०.९५०	३१२०	१५.६००	६२९०	३१.४५०	१५२१०	७६.०५०
	एकूण ३ अ ते ब		हेक्टर	४१८०	१८.३००	६१००	२६.७००	७३८०	३२.३००	५०२०	२१.९८०	४६००	२०.१४०	१९४८०	८५.२६०	७६३०	३३.३९०	५६८०	२४.८६०	११४५०	५०.११०	२७७००	१२१.२४०
	पलेवडी घटक																						
४	अ) सिंचन साधने व सुविधा																						
	१) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप	५०% of cost lmtd to Rs. ५०/- per meter of HDPE pipes. Rs.३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५०००/- per farmer/beneficiary.	मीटर	८५४०	४.२७०	१२४८०	६.२४०	१५०७०	७.५३५	१०२४०	५.१२०	९४००	४.७००	३९७७०	१९.८८५	१५५६०	७.७८०	११६२०	५.८१०	२३३८०	११.६९०	५६५३०	२८.२६५
	२) पंप संच	₹ १०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	७०	७.०००	११०	११.०००	१३०	१३.०००	९०	९.०००	८०	८.०००	३४०	३४.०००	१३०	१३.०००	१००	१०.०००	२००	२०.०००	४९०	४९.०००
	एकूण ४ अ				११.२७०		१७.२४०		२०.५३५		१४.१२०		१२.७००		५३.८८५		२०.७८०		१५.८१०		३१.६९०		७७.२६५
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण	₹ १४००० प्रति प्रशिक्षण	संख्या	१०	१.४००	१०	१.४००	१०	१.४००	१०	१.४००	१०	१.४००	३०	४.२००	२०	२.८००	२०	२.८००	३०	४.२००	४०	५.६००
	क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी																						
	१) FPO करिता गोदा मंडळकाम (२५० मे टन क्षमता)	₹ १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१२.५००	१	१२.५००	१	१२.५००	१	१२.५००	१	१२.५००	२	२५.०००	१	१२.५००	३	३७.५००	५	६२.५००	६	७५.०००
	२) FPO साठी बीज प्रक्रिया संच/ Cleaning & Grading Unit	₹ १०००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१	१०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१	१०.०००	१	१०.०००
	३) स्थानिक वागांचे प्रात्यक्षिके	₹ ७५०० प्रति हेक्टर	हेक्टर	१५०	११.२५०	३५०	२६.२५०	२५०	१८.७५०	२४०	१८.०००	५०	३.७५०	३५०	२६.२५०	४०	३.०००	४५०	३३.७५०	०	०.०००	२४०	१८.०००
	४) बीज प्रक्रिया मोहीम	(रु. ४०० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % पैकी जे कमी असेल ते)	संख्या	३३०	१.३२०	४८०	१.९२०	५८०	२.३२०	४००	१.६००	३६०	१.४४०	१५४०	६.१६०	६००	२.४००	४५०	१.८००	९००	३.६००	२१९०	८.७६०
५) बीज प्रक्रियेसाठी ड्रम (मनुष्य बलित)	(रु. ८००० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % पैकी जे कमी असेल ते)	संख्या	१०	०.८००	२०	१.६००	२०	१.६००	१०	०.८००	१०	०.८००	५०	४.०००	२०	१.६००	२०	१.६००	३०	२.४००	८०	६.४००	
एकूण ४ क				२५.८७०		४२.२७०		३५.१७०		३२.९००		१८.४९०		७१.४१०		१९.५००		७४.६५०		७८.५००		११८.१६०	
ख) प्रकल्प व्यवस्थापन चमु मानधन			१	१३.८००	०	०.०००	१	१३.८००	०	०.०००	०	०.०००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	
झ) इतर कर (GST + सेवा कर) व संकीर्ण (रु. ०.३५ लाख प्रति जिल्हा)				३.३६५		०.३५०		३.३६५		०.३५०		०.३५०		३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५	
एकूण ४ अ ते ख झ				५५.७०५		६१.२६०		७४.२७०		४८.७७०		३२.९४०		१४६.६६०		६०.२४५		११०.४२५		१३१.५५५		२१८.१९०	
एकूण एकंदर राअसुअ कडधान्य				९१.६५५		११४.८१०		१२२.५७०		८५.७५०		६८.०८०		३८३.०२०		१९९.४३५		२२१.८८५		७१०.९१५		८१३.५८०	

परिशिष्ट ३
सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य
जिल्हानिहाय बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

अ.क्र.	घटक	अनुदान मर्यादा	परिमाण	पुणे		सोलापुर		सातारा		सांगली		कोल्हापुर		छ. संभाजीनगर		जालना		बीड		लातूर		धाराशिव	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन																						
	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	१६२०	८.१००	२५३०	१२.६५०	१४७०	७.३५०	१२७०	६.३५०	१०१०	५.०५०	१४२०	७.१००	१८६०	९.३००	२९४०	१४.७००	३४९०	१७.४५०	३५४०	१७.७००
	३) जैविक खते	₹ ३०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	३६४०	१०.९२०	५६६०	१६.९८०	३२९०	९.८७०	२८४०	८.५२०	२२६०	६.७८०	३९७०	९.५१०	४१५०	१२.४५०	६५८०	१९.७४०	७८१०	२३.४३०	७९३०	२३.७९०
	एकूण ३ अ		हेक्टर	५२६०	१९.०२०	८१९०	२९.६३०	४७६०	१७.२२०	४१९०	१४.८७०	३२७०	११.८३०	४५९०	१६.६१०	६०१०	२१.७५०	९५२०	३४.४४०	११३००	४०.८८०	११४७०	४१.४९०
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन																						
	१) पिक संरक्षण औषधे	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	५८३०	२९.१५०	९०७०	४५.३५०	५२८०	२६.४००	४५५०	२२.७५०	३६३०	१८.१५०	५०९०	२५.४५०	६६६०	३३.३००	१०५५०	५२.७५०	१२५३०	६२.६५०	१२७२०	६३.६००
	२) तणनाशक	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	५८०	२.९००	९००	४.५००	५२०	२.६००	४५०	२.२५०	३६०	१.८००	५००	२.५००	६६०	३.३००	१०४०	५.२००	१२४०	६.२००	१२६०	६.३००
	एकूण ३ ब		हेक्टर	६४१०	३२.०५०	९९७०	४९.८५०	५८००	२९.०००	५०००	२५.०००	३९९०	१९.९५०	५५९०	२७.९५०	७३२०	३६.६००	११५९०	५७.९५०	१३७७०	६८.८५०	१३९८०	६९.९००
एकूण ३ अ ते ब		हेक्टर	११६७०	५१.०७०	१८१६०	७९.४८०	१०५६०	४६.२२०	९१९०	३९.८७०	७२६०	३१.७८०	१०१८०	४४.५६०	१३३३०	५८.३५०	२१११०	९२.३९०	२५०७०	१०९.७३०	२५४५०	१११.३९०	
फ्लेक्सी घटक																							
अ) सिंचन साधने व सुविधा																							
१) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप	५०% of cost lmtd toRs. ५०/- per meter of HDPE pipes. Rs.३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५०००/- per farmer/beneficiary.	मीटर	२३८२०	११.९१०	३७०५०	१८.५२५	२१५५०	१०.७७५	१८५८०	९.२९०	१४८३०	७.४१५	२०७७०	१०.३८५	२७२००	१३.६००	४३०९०	२१.५४५	५११७०	२५.५८५	५१९७०	२५.९८५	
२) पंप संच	₹ १०००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२१०	२१.०००	३२०	३२.०००	१९०	१९.०००	१६०	१६.०००	१३०	१३.०००	१८०	१८.०००	२३०	२३.०००	३७०	३७.०००	४४०	४४.०००	४५०	४५.०००	
एकूण ४ अ				३२.९१०		५०.५२५		२९.७७५		२५.२९०		२०.४१५		२८.३८५		३६.६००		५८.५४५		६९.५८५		७०.९८५	
ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण																							
१) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण	₹ १४००० प्रति प्रशिक्षण	संख्या	२०	२.८००	५०	७.०००	१०	१.४००	१०	१.४००	१०	१.४००	४०	५.६००	५०	७.०००	५०	७.०००	५०	७.०००	५०	७.०००	
क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी																							
१) FPO करिता गोदाय बांधकाम (२५० मे टन क्षमता)	₹ १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	२५.०००	५	६२.५००	२	२५.०००	२	२५.०००	२	२५.०००	५	६२.५००	४	५०.०००	६	७५.०००	५	६२.५००	५	६२.५००	
२) FPO साठी बीज प्रक्रिया संच/ Cleaning & Grading Unit	₹ १०००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.०००	१	१०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१	१०.०००	१	१०.०००	१	१०.०००	१	१०.०००	१	१०.०००	
३) स्थानिक वाणांचे प्रात्यक्षिके	₹ ७५०० प्रति हेक्टर	हेक्टर	२५०	१८.७५०	५५०	४१.२५०	२५०	१८.७५०	०	०.०००	२००	१५.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	
४) बीज प्रक्रिया मोहीम	(रु. ४०० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % पैकी जे कमी असेल ते)	संख्या	९२०	३.६८०	१४३०	५.७२०	८३०	३.३२०	७२०	२.८८०	५७०	२.२८०	८००	३.२००	१०५०	४.२००	१६७०	६.६८०	१९८०	७.९२०	२०१०	८.०४०	
५) बीज प्रक्रियेसाठी ड्रम (मनुष्य चालित)	(रु. ८००० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % पैकी जे कमी असेल ते)	संख्या	३०	२.४००	५०	४.०००	३०	२.४००	३०	२.४००	२०	१.६००	३०	२.४००	४०	३.२००	६०	४.८००	७०	५.६००	७०	५.६००	
एकूण ४ क				४९.८३०		१२३.४७०		४९.४७०		३०.२८०		४३.८८०		७८.१००		६७.४००		९६.४८०		८६.०२०		८६.१४०	
ड) प्रकल्प व्यवस्थापन चमु मानधन																							
१) प्रकल्प व्यवस्थापन चमु मानधन			१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	
इ) इतर कर (GST + सेवा कर) व संकीर्ण (रु. ०.३५ लाख प्रति जिल्हा)																							
एकूण ४ अ ते ड इ				१०२.७०५		१९८.१६०		१७८.१९०		७४.१३५		८२.८६०		१२९.२५०		१२८.१६५		१७९.१९०		१७९.७७०		१८१.२९०	
एकूण एकंदर राअसुअ कडधान्य				२५१.०२५		६३९.४४०		२२४.७३०		२२८.२५५		१३२.३९०		४७९.११०		४८५.०६५		६५९.९८०		७८२.६५०		८००.९८०	

परिशिष्ट ३
सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य
जिल्हानिहाय बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

अ.क्र.	घटक	अनुदान मर्यादा	परिमाण	नांदेड		परभणी		हिंगोली		बुलढाणा		अकोला		वासिम		अमरावती		यवतमाळ		वर्धा			
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	अ) सलग गट प्रात्यक्षिके																						
	१) तूर	₹ १००० प्रति हे.	हेक्टर	२६०	२३.४००	१८०	१६.२००	१७०	१५.३००	३१०	२७.९००	२१०	१८.९००	२३०	२०.७००	४४०	३९.६००	५१०	४५.९००	२४०	२१.६००		
	२) मुग	₹ १००० प्रति हे.	हेक्टर	२३०	२०.७००	२२०	१९.८००	७०	६.३००	१७०	१५.३००	१५०	१३.५००	७०	६.३००	१३०	११.७००	७०	६.३००	०	०.०००		
	३) उडीद	₹ १००० प्रति हे.	हेक्टर	२६०	२३.४००	८०	७.२००	५०	४.५००	२००	१८.०००	१००	९.०००	९०	८.१००	१००	९.०००	७०	६.३००	१०	०.९००		
	४) हरभरा	₹ १००० प्रति हे.	हेक्टर	७४०	६६.६००	५४०	४८.६००	५८०	५२.२००	७१०	६३.९००	४८०	४३.२००	२९०	२६.१००	५००	४५.०००	५६०	५०.४००	२३०	२०.७००		
	एकूण गट प्रात्यक्षिके			हेक्टर	१४९०	१३४.१००	१०२०	९१.८००	८७०	७८.३००	१३९०	१२५.१००	९४०	८४.६००	६८०	६१.२००	११७०	१०५.३००	१२९०	१०८.९००	४८०	४३.२००	
	ब) आंतरपीक प्रात्यक्षिके																						
	तूर + सोयाबीन		₹ १००० प्रति हे.	हेक्टर	५७०	५१.३००	४००	३६.०००	३८०	३४.२००	६७०	६०.३००	४७०	४२.३००	५००	४५.०००	९८०	८८.२००	११३०	१०१.७००	५३०	४७.७००	
	क) पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके																						
	१) मुग नंतर रबी ज्वारी	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	१००	१५.०००	१००	१५.०००	३०	४.५००	७०	१०.५००	६०	९.०००	३०	४.५००	६०	९.०००	३०	४.५००	०	०.०००		
	२) मुग नंतर गहू	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	५०	७.५००	५०	७.५००	१०	१.५००	३०	४.५००	३०	४.५००	१०	१.५००	३०	४.५००	१०	१.५००	०	०.०००		
	३) उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	१४०	२१.०००	४०	६.०००	३०	४.५००	११०	१६.५००	६०	९.०००	५०	७.५००	६०	९.०००	४०	६.०००	०	०.०००		
	४) उडीद पिकानंतर गहू	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	६०	९.०००	२०	३.०००	१०	१.५००	४०	६.०००	२०	३.०००	२०	३.०००	२०	३.०००	१०	१.५००	०	०.०००		
	५) भात पिकानंतर हरभरा	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००		
६) बाजरी पिकानंतर हरभरा	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००			
एकूण पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके			हेक्टर	३५०	५२.५००	२१०	३१.५००	८०	१२.०००	२५०	३७.५००	१७०	२५.५००	११०	१६.५००	१७०	२५.५००	९०	१३.५००	०	०.०००		
एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ अ) ते १ क)				२४१०	२३७.९००	१६३०	१५९.३००	१३३०	१२४.५००	२३१०	२२२.९००	१५८०	१५२.४००	१२९०	१२२.७००	२३२०	२१९.०००	२४३०	२२४.१००	१०१०	९०.९००		
अधिक उत्पादन देणाऱ्या वाणाचे बियाणे उत्पादन व वितरण																							
अ) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील)																							
१) तूर	₹ ५००० प्रति किं. किंवा किमतीच्या ५०% चे कमी असेल ते	किंवल	३४०	१७.०००	२३०	११.५००	२३०	११.५००	४००	२०.०००	२८०	१४.०००	२९०	१४.५००	५८०	२९.०००	६७०	३३.५००	३१०	१५.५००			
२) मुग		किंवल	५०	२.५००	५०	२.५००	२०	१.०००	४०	२.०००	३०	१.५००	२०	१.०००	३०	१.५००	२०	१.०००	०	०.०००			
३) उडीद		किंवल	३६०	१८.०००	११०	५.५००	७०	३.५००	२८०	१४.०००	१४०	७.०००	१३०	६.५००	१४०	७.०००	८०	४.०००	१०	०.५००			
४) हरभरा		किंवल	१४९०	७४.५००	१०९०	५४.५००	११४०	५७.०००	१४२०	७१.०००	९७०	४८.५००	५९०	२९.५००	१०००	५०.०००	११३०	५६.५००	४५०	२२.५००			
एकूण २ अ			किंवल	२२४०	११२.०००	१४८०	७४.०००	१४६०	७३.०००	२१४०	१०७.०००	१४२०	७१.०००	१०३०	५१.५००	१७५०	८७.५००	१९००	९५.०००	७७०	३८.५००		
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या वरील)																							
१) तूर	₹ २५०० प्रति किं. किंवा किमतीच्या ५०% चे कमी असेल ते	किंवल	२६०	६.५००	१८०	४.५००	१७०	४.२५०	३१०	७.७५०	२१०	५.२५०	२३०	५.७५०	४५०	११.२५०	५१०	१२.७५०	२४०	६.०००			
२) मुग		किंवल	२०	०.५००	३०	०.७५०	१०	०.२५०	२०	०.५००	२०	०.५००	१०	०.२५०	२०	०.५००	१०	०.२५०	०	०.०००			
३) उडीद		किंवल	१४०	३.५००	४०	१.०००	३०	०.७५०	१००	२.५००	५०	१.२५०	५०	१.२५०	५०	१.२५०	४०	१.०००	०	०.०००			
४) हरभरा		किंवल	६५०	१६.२५०	४८०	१२.०००	५१०	१२.७५०	६२०	१५.५००	४३०	१०.७५०	२६०	६.५००	४४०	११.०००	५००	१२.५००	२००	५.०००			
एकूण २ ब			किंवल	१०७०	२६.७५०	७३०	१८.२५०	७२०	१८.०००	१०५०	२६.२५०	७१०	१७.७५०	५५०	१३.७५०	९६०	२४.०००	१०६०	२६.५००	४४०	११.०००		
एकूण २ अ ते २ ब			किंवल	३३१०	१३८.७५०	२२१०	९२.२५०	२१८०	९१.०००	३१९०	१३३.२५०	२१३०	८८.७५०	१५८०	६५.२५०	२७१०	१११.५००	२९६०	१२१.५००	१२१०	४९.५००		
क) प्रमाणित बियाणे उत्पादन (१० वर्षांच्या आतील)																							
१) तूर	₹ ५००० प्रति किं.	किंवल	०	०.०००	९०	४.५००	०	०.०००	३१०	१५.५००	१५१०	७५.५००	२००	१०.०००	७८०	३९.०००	३७००	१८५.०००	१६०	८.०००			
२) मुग	₹ ५००० प्रति किं.	किंवल	०	०.०००	९०	४.५००	०	०.०००	१२०	६.०००	१७०	८.५००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००			
३) उडीद	₹ ५००० प्रति किं.	किंवल	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	२६९०	१३४.५००	१६०	८.०००	१०	०.५००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००			
४) हरभरा	₹ ५००० प्रति किं.	किंवल	६५०	३२.५००	७३०	३६.५००	७३०	३६.५००	३६१०	१८०.५००	३५६०	१७८.०००	२७६०	१३८.०००	७१०	३५.५००	५२०	२६.०००	१०००	५०.०००			
एकूण २ क			किंवल	६५०	३२.५००	९१०	४५.५००	७३०	३६.५००	६७३०	३३६.५००	५४००	२७०.०००	२९७०	१४८.५००	१४९०	७४.५००	४२२०	२९१.०००	११६०	५८.०००		

परिशिष्ट ३
सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य
जिल्हानिहाय बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

अ.क्र.	घटक	अनुदान मर्यादा	परिमाण	नांदेड		परभणी		हिंगोली		बुलढाणा		अकोला		वासिम		अमरावती		यवतमाळ		वर्धा	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन																				
	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	२८३०	१४.१५०	१९८०	९.९००	१८२०	९.९००	२७३०	१३.६५०	१८८०	९.४००	१४००	७.०००	२५५०	१२.७५०	२६८०	१३.४००	११२०	५.६००
	३) जैविक खते	₹ ३०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	६३३०	१८.९९०	४४४०	१३.३२०	४०७०	१२.२१०	६११०	१८.३३०	४२००	१२.६००	३१३०	९.३९०	५७१०	१७.१३०	६०००	१८.०००	२५१०	७.५३०
	एकूण ३ अ		हेक्टर	९१६०	३३.१४०	६४२०	२३.२२०	५८९०	२१.३१०	८८४०	३१.९८०	६०८०	२२.०००	४५३०	१६.३९०	८२६०	२९.८८०	८६८०	३१.४००	३६३०	१३.१३०
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन																				
	१) पिक संरक्षण औषधे	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	१०१५०	५०.७५०	७१२०	३५.६००	६५२०	३२.६००	९८१०	४९.०५०	६७३०	३३.६५०	५०३०	२५.१५०	९१६०	४५.८००	९६३०	४८.१५०	४०३०	२०.१५०
२) तणनाशक	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	१०००	५.०००	७००	३.५००	६४०	३.२००	९७०	४.८५०	६७०	३.३५०	५००	२.५००	९१०	४.५५०	९५०	४.७५०	४१३	२.०६५	
एकूण ३ ब		हेक्टर	१११५०	५५.७५०	७८२०	३९.१००	७१६०	३५.८००	१०७८०	५३.९००	७४००	३७.०००	५५३०	२७.६५०	१००७०	५०.३५०	१०५८०	५२.९००	४४४३	२२.२१५	
एकूण ३ अ ते ब		हेक्टर	२०३१०	८८.८९०	१४२४०	६२.३२०	१३०५०	५७.११०	१९६२०	८५.८८०	१३४८०	५९.०००	१००६०	४४.०४०	१८३३०	८०.२३०	१९२६०	८४.३००	८०७३	३५.३४५	
४	फ्लेक्सरी घटक																				
	अ) सिंचन साधने व सुविधा																				
	१) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप	५०% of cost lmtd to Rs. ५०/- per meter of HDPE pipes. Rs.३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५०००/- per farmer/beneficiary.	मीटर	४१४४०	२०.७२०	२९०८०	१४.५४०	२६६३०	१३.३१५	४००५०	२०.०२५	२७४९०	१३.७४५	२०५४०	१०.२७०	३७४००	१८.७००	३९३२०	१९.६६०	१६४५०	८.२२५
	२) पंप संच	₹ १००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३६०	३६.०००	२५०	२५.०००	२३०	२३.०००	३५०	३५.०००	२४०	२४.०००	१८०	१८.०००	३२०	३२.०००	३४०	३४.०००	१४०	१४.०००
	एकूण ४ अ				५६.७२०		३९.५४०		३६.३१५		५५.०२५		३७.७४५		२८.२७०		५०.७००		५३.६६०		२२.२२५
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण	₹ १४००० प्रति प्रशिक्षण	संख्या	५०	७.०००	४०	५.६००	४०	५.६००	५०	७.०००	५०	७.०००	५०	७.०००	५०	७.०००	५०	७.०००	५०	७.०००
	क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी																				
	१) FPO करिता गोदाम बांधकाम (२५० मे टन क्षमता)	₹ १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	४	५०.०००	४	५०.०००	५	६२.५००	३	३७.५००	३	३७.५००	२	२५.०००	५	६२.५००	४	५०.०००	२	२५.०००
	२) FPO साठी बीज प्रक्रिया संच/ Cleaning & Grading Unit	₹ १०००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	१	१०.०००	१	१०.०००	०	०.०००	१	१०.०००	१	१०.०००	०	०.०००	१	१०.०००	१	१०.०००	०	०.०००
	३) स्थानिक वाणांचे प्रात्यक्षिके	₹ ७५०० प्रति हेक्टर	हेक्टर	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००
	४) बीज प्रक्रिया मोहीम	(रु. ४०० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % धेकी जे कमी असेल ते)	संख्या	१६००	६.४००	११२०	४.४८०	१०३०	४.१२०	१५५०	६.२००	१०६०	४.२४०	८१०	३.२४०	१४५०	५.८००	१५२०	६.०८०	६४०	२.५६०
	५) बीज प्रक्रियेसाठी ड्रम (मनुष्य चालित)	(रु. ८००० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % धेकी जे कमी असेल ते)	संख्या	६०	४.८००	४०	३.२००	४०	३.२००	५०	४.०००	४०	३.२००	३०	२.४००	५०	४.०००	५०	४.०००	२०	१.६००
एकूण ४ क				७१.२००		६७.६८०		६९.८२०		५७.७००		५४.९४०		३०.६४०		८२.३००		७०.०८०		२९.१६०	
ड) प्रकल्प व्यवस्थापन चमु मानधन			१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	
इ) इतर कर (GST + सेवा कर) व संकीर्ण (रु. ०.३५ लाख प्रति जिल्हा)				३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५		३.३६५	
एकूण ४ अ ते ड इ				१५२.०८५		१२९.९८५		१२८.९००		१३६.८९०		११६.८५०		८३.०७५		१५७.१६५		१४७.९०५		७५.५५०	
एकूण एकंदर राअसुअ कडधान्य				६५०.१२५		४८९.३५५		४३८.०१०		९१५.४२०		६८७.०००		४६३.५६५		६४३.३९५		७८८.८०५		३०९.२९५	

परिशिष्ट ३
सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य
जिल्हानिहाय बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

अ.क्र.	घटक	अनुदान मर्यादा	परिमाण	नागपुर		भंडारा		गोंदिया		चंद्रपुर		गडचिरोली		आयुक्तालय		एकूण		
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
१	अ) सलग गट प्रात्यक्षिके																	
	१) तूर	₹ ९००० प्रति हे.	हेक्टर	२००	१८,०००	४०	३,६००	२०	१,८००	१६०	१४,४००	२०	१,८००			५०००	४५०,०००	
	२) मुग	₹ ९००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	१०	०,९००	०	०,०००			३३००	२९७,०००	
	३) उडीद	₹ ९००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			३३००	२९७,०००	
	४) हरभरा	₹ ९००० प्रति हे.	हेक्टर	४००	३६,०००	७०	६,३००	५०	४,५००	१७०	१५,३००	७०	६,३००			१०४००	९३६,०००	
	एकूण गट प्रात्यक्षिके			हेक्टर	६००	५४,०००	११०	९,९००	७०	६,३००	३४०	३०,६००	९०	८,१००	०,००	०,०००	२२०००	१९८०,०००
	ब) आंतरपीक प्रात्यक्षिके																	
	तूर + सोयाबीन	₹ ९००० प्रति हे.	हेक्टर	४४०	३९,६००	१००	९,०००	५०	४,५००	३५०	३१,५००	५०	४,५००			११०००	९९०,०००	
	क) पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके																	
	१) मुग नंतर रबी ज्वारी	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			१४००	२१०,०००	
	२) मुग नंतर गहू	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			६६०	९९,०००	
	३) उडीद पिकानंतर रबी ज्वारी	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			१८००	२७०,०००	
	४) उडीद पिकानंतर गहू	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			७००	१०५,०००	
	५) भात पिकानंतर हरभरा	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	५०	७,५००	७०	१०,५००	६०	९,०००	६०	९,०००	९०	१३,५००			१०००	१५०,०००	
	६) बाजरी पिकानंतर हरभरा	₹ १५००० प्रति हे.	हेक्टर	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			१८००	२७०,०००	
	एकूण पिक पद्धतीवर आधारित प्रात्यक्षिके			हेक्टर	५०	७,५००	७०	१०,५००	६०	९,०००	६०	९,०००	९०	१३,५००	०,००	०,०००	७३६०	११०४,०००
	एकूण पिक प्रात्यक्षिके १ अ) ते १ क)				१०९०	१०१,१००	२८०	२९,४००	१८०	१९,८००	७५०	७१,१००	२३०	२६,१००	०,००	०,०००	४०३६०	४०७४,०००
	अधिक उत्पादन देणाऱ्या वाणाचे बियाणे उत्पादन व वितरण																	
	अ) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या आतील)																	
	१) तूर	₹ ५००० प्रति किं. किंवा किमतीच्या ५०% जे कमी असेल ते	किं.टल	२६०	१३,०००	६०	३,०००	४०	२,०००	२००	१०,०००	३०	१,५००			६५००	३२५,०००	
२) मुग	किं.टल		०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			७५०	३७,५००		
३) उडीद	किं.टल		०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			४५००	२२५,०००		
४) हरभरा	किं.टल		८१०	४०,५००	१५०	७,५००	८०	४,०००	३४०	१७,०००	१४०	७,०००			२०८५०	१०४२,५००		
एकूण २ अ			किं.टल	१०७०	५३,५००	२१०	१०,५००	१२०	६,०००	५४०	२७,०००	१७०	८,५००	०,००	०,०००	३२६००	१६३०,०००	
ब) प्रमाणित बियाणे वितरण (१० वर्षांच्या वरील)																		
१) तूर	₹ २५०० प्रति किं. किंवा किमतीच्या ५०% जे कमी असेल ते	किं.टल	२००	५,०००	४०	१,०००	३०	०,७५०	१६०	४,०००	३०	०,७५०			५०००	१२५,०००		
२) मुग		किं.टल	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			४००	१०,०००		
३) उडीद		किं.टल	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			१७००	४२,५००		
४) हरभरा		किं.टल	३६०	९,०००	६०	१,५००	३०	०,७५०	१४३	३,५७५	६०	१,५००			९१८३	२२९,५७५		
एकूण २ ब			किं.टल	५६०	१४,०००	१००	२,५००	६०	१,५००	३०३	७,५७५	९०	२,२५०	०,००	०,०००	१६२८३	४०७,०७५	
एकूण २ अ ते २ ब			किं.टल	१६३०	६७,५००	३१०	१३,०००	१८०	७,५००	८४३	३४,५७५	२६०	१०,७५०	०,००	०,०००	४८८८३	२०३७,०७५	
क) प्रमाणित बियाणे उत्पादन (१० वर्षांच्या आतील)																		
१) तूर	₹ ५००० प्रति किं.	किं.टल	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			१२५००	६२५,०००		
२) मुग	₹ ५००० प्रति किं.	किं.टल	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			१२००	६०,०००		
३) उडीद	₹ ५००० प्रति किं.	किं.टल	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			५०००	२५०,०००		
४) हरभरा	₹ ५००० प्रति किं.	किं.टल	१२०	६,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००			२२०४१	११०२,०५०		
एकूण २ क			किं.टल	१२०	६,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०	०,०००	०,००	०,०००	४०७४१	२०३७,०५०	

परिशिष्ट ३
सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - कडधान्य
जिल्हानिहाय बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम

अ.क्र.	घटक	अनुदान मर्यादा	परिमाण	नागपुर		भंडारा		गोंदिया		चंद्रपुर		गडचिरोली		आयुक्तालय		एकूण	
				भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
३	अ) एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन																
	१) सूक्ष्म मूलद्रव्ये	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	२३५०	११.७५०	२०२०	१०.१००	१९८०	९.९००	२४४०	१२.२००	२०६०	१०.३००			६४८००	३२४.०००
	३) जैविक खते	₹ ३०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	५२५०	१५.७५०	४५३०	१३.५९०	४४२०	१३.२६०	५४६०	१६.३८०	४६००	१३.८००			१४५०००	४३५.०००
	एकूण ३ अ		हेक्टर	७६००	२७.५००	६५५०	२३.६९०	६४००	२३.१६०	७९००	२८.५८०	६६६०	२४.१००	०.००	०.०००	२०९८००	७५९.०००
	ब) एकात्मिक कीड व्यवस्थापन																
	१) पिक संरक्षण औषधे	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	८४२०	४२.१००	७२६०	३६.३००	७०९०	३५.४५०	८७६०	४३.८००	७३९०	३६.९५०			२३२६००	११६३.०००
	२) तणनाशक	₹ ५०० प्रति हे. किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	हेक्टर	८३०	४.१५०	७२०	३.६००	६८०	३.४००	८७०	४.३५०	७३०	३.६५०			२३००३	११५.०१५
एकूण ३ ब		हेक्टर	९२५०	४६.२५०	७९८०	३९.९००	७७७०	३८.८५०	९६३०	४८.१५०	८१२०	४०.६००	०.००	०.०००	२५५६०३	१२७८.०१५	
एकूण ३ अ ते ब		हेक्टर	१६८५०	७३.७५०	१४५३०	६३.५९०	१४१७०	६२.०१०	१७५३०	७६.७३०	१४७८०	६४.७००	०.००	०.०००	४६५४०३	२०३७.०१५	
४	फलेवशी घटक																
	अ) सिंचन साधने व सुविधा																
	१) पाण्याच्या स्रोतापासून शेतापर्यंत पाणी वाहून नेण्यासाठी पाईप	५०% of cost lmtd to Rs. ५०/- per meter of HDPE pipes. Rs.३५/- per meter for PVC pipes and Rs. २०/- per meter for HDPE laminated woven lay flat tubes with maximum ceiling of Rs. १५०००/- per farmer/beneficiary.	मीटर	३४३९०	१७.१९५	२९६५०	१४.८२५	२८९६०	१४.४८०	३५८३०	१७.९१५	३०१५०	१५.०७५			९५००००	४७५.०००
	२) पंप संघ	₹ १००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	३००	३०.०००	२६०	२६.०००	२५०	२५.०००	३००	३०.०००	२६०	२६.०००			८२००	८२०.०००
	एकूण ४ अ				४७.१९५	४०.८२५	३९.४८०	४७.९१५	४१.०७५	०.००	०.०००	१२९५.०००					
	ब) पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण	₹ १४००० प्रति प्रशिक्षण	संख्या	४०	५.६००	२०	२.८००	२०	२.८००	४०	५.६००	२०	२.८००			११००	१५४.०००
	क) स्थानिक पुढाकाराच्या बाबी																
	१) FPO करिता गोदादा बांधकाम (२५० मे टन क्षमता)	₹ १२५०००० किंवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	२	२५.०००	१	१२.५००	१	१२.५००	२	२५.०००	१	१२.५००			९९	१२३७.५००
	२) FPO साठी बीज प्रक्रिया संघ/ Cleaning & Grading Unit	₹ १०००००० किंवा किमतीच्या ५० टक्के जे कमी असेल ते	संख्या	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००			१५	१५०.०००
	३) स्थानिक वाणांचे प्रात्यक्षिके	₹ ७५०० प्रति हेक्टर	हेक्टर	०	०.०००	२५०	१८.७५०	२३०	१७.२५०	०	०.०००	२५०	१८.७५०			४९००	३०७.५००
	४) बीज प्रक्रिया मोहीम	(रु. ४०० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % पैकी जे कमी असेल ते)	संख्या	१३३०	५.३२०	११५०	४.६००	११२०	४.४८०	१३९०	५.५६०	११७०	४.६८०			३६७५०	१४७.०००
	५) बीज प्रक्रियेसाठी ड्रम (मनुष्य चालित)	(रु. ८००० प्रति किंवा खर्चाच्या ५० % पैकी जे कमी असेल ते)	संख्या	५०	४.०००	४०	३.२००	४०	३.२००	५०	४.०००	४०	३.२००			१३००	१०४.०००
	एकूण ४ क				३४.३२०	३९.०५०	३७.४३०	३७.५६०	३९.१३०	०.००	०.०००	१९४६.०००					
	ड) प्रकल्प व्यवस्थापन चमु मानधन			१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	१	१३.८००	३७.९२०	३९	४६५.७२०	
इ) इतर कर (GST + सेवा कर) व संकीर्ण (रु. ०.३५ लाख प्रति जिल्हा)				३.३६५	३.३६५	३.३६५	३.३६५	३.३६५	३.३६५	३.३६५	३.३६५	३.३६५	१८.६६६		१२४.०४०		
एकूण ४ अ ते ड इ				१०४.२८०	९९.८४०	९६.८७५	९६.८७५	९६.८७५	१०५.२४०	१००.१७०	५६.५८६	३९८४.७६०			३९८४.७६०		
एकूण एकंदर राअसुअ कडधान्य				३५२.६३०	२०५.८३०	१८६.१८५	१८६.१८५	२८७.६४५	२०१.७२०	५६.५८६	१४१६९.९००						

अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भरडधान्य - (मका) सन २०२४-२५ - खरीप व रब्बी हंगाम

जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम (रक्कम रु. लाखात)

अ.क्र.	जिल्हा	पिक प्रात्यक्षिके (रु. ६०००/हेक्टर)						एकूण पिक प्रात्यक्षिके	प्रमाणित बियाणे वितरण								
		सलग पिक प्रात्यक्षिके		आंतरपीक प्रात्यक्षिके					१० वर्षांआतील		१० वर्षांआतील		१० वर्षांवरील		एकूण बियाणे वितरण		
		सलग पिक प्रात्यक्षिके		(मका+सोयाबीन)		(मका + तुर)			संकरित बियाणे (किमतीच्या ५० % किंवा रु.१००००/ किं.मर्यादेत)		सुधारित बियाणे (किमतीच्या ५० % किंवा रु.३०००/ किं.मर्यादेत)		सुधारित बियाणे (किमतीच्या ५० % किंवा रु.१५००/ किं.मर्यादेत)				
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक
१	नाशिक	१७२०	१०३.२००	२७०	१६.२००	२७०	१६.२००	२२६०	१३५.६००	२३०	२३.०००	१०१	३.०३०	१४५	२.१७५	४७६	२८.२०५
२	धुळे	४९०	२९.४००	६०	३.६००	६०	३.६००	६१०	३६.६००	७०	७.०००	३५	१.०५०	३५	०.५२५	१४०	८.५७५
३	नंदुरबार	२६०	१५.६००	३०	१.८००	३०	१.८००	३२०	१९.२००	४५	४.५००	२०	०.६००	१५	०.२२५	८०	५.३२५
४	जळगाव	१३६०	८१.६००	११०	६.६००	११०	६.६००	१५८०	९४.८००	१८५	१८.५००	९०	२.७००	६०	०.९००	३३५	२२.१००
नाशिक विभाग		३८३०	२२९.८००	४७०	२८	४७०	२८	४७७०	२८६.२००	५३०	५३.०००	२४६	७.३८०	२५५	३.८२५	१०३१	६४.२०५
५	अहमदनगर	५३०	३१.८००	७०	४.२००	७०	४.२००	६७०	४०.२००	८०	८.०००	३५	१.०५०	४०	०.६००	१५५	९.६५०
६	पुणे	४४०	२६.४००	१०	०.६००	१०	०.६००	४६०	२७.६००	४०	४.०००	३०	०.९००	१०	०.१५०	८०	५.०५०
७	सोलापूर	५७०	३४.२००	३०	१.८००	३०	१.८००	६३०	३७.८००	८०	८.०००	४०	१.२००	१५	०.२२५	१३५	९.४२५
पुणे विभाग		१५४०	९२.४००	११०	७	११०	७	१७६०	१०५.६००	२००	२०.०००	१०५	३.१५०	६५	०.९७५	३७०	२४.१२५
८	सातारा	२००	१२.०००	१०	०.६००	१०	०.६००	२२०	१३.२००	३०	३.०००	१५	०.४५०	१०	०.१५०	५५	३.६००
९	सांगली	४७०	२८.२००	४०	२.४००	४०	२.४००	५५०	३३.०००	६५	६.५००	३५	१.०५०	२०	०.३००	१२०	७.८५०
कोल्हापूर विभाग		६७०	४०.२००	५०	३	५०	३	७७०	४६.२००	९५	९.५००	५०	१.५००	३०	०.४५०	१७५	११.४५०
१०	छ. संभाजीनगर	१५३०	९१.८००	२२०	१३.२००	२२०	१३.२००	१९७०	११८.२००	२१०	२१.०००	१०४	३.१२०	१२०	१.८००	४३४	२५.९२०
११	जालना	५३०	३१.८००	६०	३.६००	६०	३.६००	६५०	३९.०००	७५	७.५००	३५	१.०५०	३०	०.४५०	१४०	९.०००
१२	बीड	२४०	१४.४००	६०	३.६००	६०	३.६००	३६०	२१.६००	२०	२.०००	२०	०.६००	३०	०.४५०	७०	३.०५०
छ. संभाजीनगर विभाग		२३००	१३८.०००	३४०	२०	३४०	२०	२९८०	१७८.८००	३०५	३०.५००	१५९	४.७७०	१८०	२.७००	६४४	३७.९७०
१३	धाराशिव	२००	१२.०००	७०	४.२००	७०	४.२००	३४०	२०.४००	३५	३.५००	२०	०.६००	३५	०.५२५	९०	४.६२५
लातूर विभाग		२००	१२.०००	७०	४	७०	४	३४०	२०.४००	३५	३.५००	२०	०.६००	३५	०.५२५	९०	४.६२५
१४	बुलडाणा	२६०	१५.६००	६०	३.६००	६०	३.६००	३८०	२२.८००	३५	३.५००	२०	०.६००	३५	०.५२५	९०	४.६२५
अमरावती विभाग		२६०	१५.६००	६०	४	६०	४	३८०	२२.८००	३५	३.५००	२०	०.६००	३५	०.५२५	९०	४.६२५
राज्य एकूण		८८००	५२८.०००	११००	६६.०००	११००	६६.०००	११०००	६६०.०००	१२००	१२०.०००	६००	१८.०००	६००	९.०००	२४००	१४७.०००

अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भरडधान्य - (मका) सन २०२४-२५ - खरीप व रब्बी हंगाम

जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक कार्यक्रम (रक्कम रु. लाखात)

(रक्कम रु. लाखात)

अ.क्र.	जिल्हा	एकात्मिक अन्नद्रव्ये व्यवस्थापन (INM)						एकात्मिक कीड व्यवस्थापन (IPM) (किमतीच्या ५०% किंवा . ५००/ किं.मर्यादित)						एकूण एकंदर (INM/IPM)		प्लेव्ही निधी		एकूण कार्यक्रम	सन २०२३-२४ मधील प्रलंबित दायित्व	एकूण एकंदर कार्यक्रम
		i) सूक्ष्म मूलद्रव्ये (किमतीच्या ५०% किंवा रु. ५००/ किं.मर्यादित)		ii) जैविक खते (किमतीच्या ५०% किंवा रु. ३००/ किं.मर्यादित)		एकूण		i) तणनाशके		ii) रासायनिक / जैविक घटक		एकूण		शेतकरी प्रशिक्षण (रु. १४०००/-/प्रशिक्षण)						
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक			
१	नाशिक	७८०	३.९००	९२०	२.७६०	१७००	६.६६०	१२७०	६.३५०	३१५०	१५.७५०	४४२०	२२.१००	६१२०	२८.७६०	७२	१०.०८०	२०२.६४५	०.०००	२०२.६४५००
२	धुळे	२२०	१.१००	२७०	०.८१०	४९०	१.९१०	३६०	१.८००	९२०	४.६००	१२८०	६.४०	१७७०	८.३१०	२०	२.८००	५६.२८५	०.०००	५६.२८५००
३	नंदुरबार	१८०	०.९००	१६०	०.४८०	३४०	१.३८०	२२०	१.१००	५६०	२.८००	७८०	३.९०	११२०	५.२८०	१२	१.६८०	३१.४८५	०.०००	३१.४८५००
४	जळगाव	६१०	३.०५०	७३०	२.१९०	१३४०	५.२४०	१०००	५.०००	२५००	१२.५००	३५००	१७.५०	४८४०	२२.७४०	५७	७.९८०	१४७.६२०	०.०००	१४७.६२०००
नाशिक विभाग		१७९०	८.९५०	२०८०	६.२४०	३८७०	१५.१९०	२८५०	१४.२५०	७१३०	३५.६५०	९९८०	४९.९०	१३८५०	६५.०९०	१६१	२२.५४०	४३८.०३५	०.०००	४३८.०३५००
५	अहमदनगर	२६०	१.३००	३१०	०.९३०	५७०	२.२३०	४२०	२.१००	१०६०	५.३००	१४८०	७.४०	२०५०	९.६३०	२४	३.३६०	६२.८४०	२.०४३३७	६४.८८३३७
६	पुणे	१६०	०.८००	१५०	०.४५०	३१०	१.२५०	२१०	१.०५०	५२०	२.६००	७३०	३.६५	१०४०	४.९००	१७	२.३८०	३९.९३०	०.०००	३९.९३०००
७	सोलापूर	२५०	१.२५०	३१०	०.९३०	५६०	२.१८०	४२०	२.१००	१०६०	५.३००	१४८०	७.४०	२०४०	९.५८०	२३	३.२२०	६०.०२५	०.०००	६०.०२५००
पुणे विभाग		६७०	३.३५०	७७०	२.३१०	१४४०	५.६६०	१०५०	५.२५०	२६४०	१३.२००	३६९०	१८.४५	५१३०	२४.११०	६४	८.९६०	१६२.७९५	२.०४३	१६४.८३८३७
८	सातारा	९०	०.४५०	११०	०.३३०	२००	०.७८०	२००	१.०००	३८०	१.९००	५८०	२.९०	७८०	३.६८०	१०	१.४००	२१.८८०	०.०००	२१.८८०००
९	सांगली	२१०	१.०५०	२६०	०.७८०	४७०	१.८३०	३४०	१.७००	८७०	४.३५०	१२१०	६.०५	१६८०	७.८८०	१९	२.६६०	५१.३९०	०.८५०००	५२.२४०००
कोल्हापूर विभाग		३००	१.५००	३७०	१.११०	६७०	२.६१०	५४०	२.७००	१२५०	६.२५०	१७९०	८.९५	२४६०	११.५६०	२९	४.०६०	७३.२७०	०.८५०	७४.१२०००
१०	छ. संभाजीनगर	६९०	३.४५०	८२०	२.४६०	१५१०	५.९१०	११३०	५.६५०	२८१०	१४.०५०	३९४०	१९.७०	५४५०	२५.६१०	६४	८.९६०	१७८.६९०	०.०००	१७८.६९०००
११	जालना	२४०	१.२००	२९०	०.८७०	५३०	२.०७०	४००	२.०००	९८०	४.९००	१३८०	६.९०	१९१०	८.९७०	२२	३.०८०	६०.०५०	०.०००	६०.०५०००
१२	बीड	१००	०.५००	१००	०.३००	२००	०.८००	११०	०.५५०	२५०	१.२५०	३६०	१.८०	५६०	२.६००	१०	१.४००	२८.६५०	०.०००	२८.६५०००
छ. संभाजीनगर विभाग		१०३०	५.१५०	१२१०	३.६३०	२२४०	८.७८०	१६४०	८.२००	४०४०	२०.२००	५६८०	२८.४०	७९२०	३७.१८०	९६	१३.४४०	२६७.३९०	०.०००	२६७.३९०००
१३	धाराशिव	१००	०.५००	१३०	०.३९०	२३०	०.८९०	२२०	१.१००	४५०	२.२५०	६७०	३.३५	९००	४.२४०	१०	१.४००	३०.६६५	०.०००	३०.६६५००
लातूर विभाग		१००	०.५००	१३०	०.३९०	२३०	०.८९०	२२०	१.१००	४५०	२.२५०	६७०	३.३५	९००	४.२४०	१०	१.४००	३०.६६५	०.०००	३०.६६५००
१४	बुलडाणा	११०	०.५५०	१४०	०.४२०	२५०	०.९७०	२००	१.०००	४९०	२.४५०	६९०	३.४५	९४०	४.४२०	१०	१.४००	३३.२४५	०.०००	३३.२४५००
अमरावती विभाग		११०	०.५५०	१४०	०.४२०	२५०	०.९७०	२००	१.०००	४९०	२.४५०	६९०	३.४५	९४०	४.४२०	१०	१.४००	३३.२४५	०.०००	३३.२४५००
राज्य एकूण		४०००	२०.०००	४७००	१४.१००	८७००	३४.१००	६५००	३२.५००	१६०००	८०.०००	२२५००	११२.५०	३१२००	१४६.६००	३७०	५१.८००	१००५.४००	२.८९३३७	१००८.२९३३७

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भरडधान्य (मका) : प्रस्तावित कार्यक्रमानुसार जिल्हानिहाय/प्रवर्गनिहाय आर्थिक कार्यक्रम

(रक्कम रु. लाखात)

अ.क्र.	जिल्हा / विभाग	केंद्र हिस्सा				राज्य हिस्सा				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण
१	नाशिक	७७.३७३००	१८.७६२००	२५.४५२००	१२१.५८७००	५१.५८२००	१२.५०८००	१६.९६८००	८१.०५८००	१२८.९५५००	३१.२७०००	४२.४२०००	२०२.६४५
२	धुळे	२१.२९७००	५.४३६००	७.०३८००	३३.७७१००	१४.१९८००	३.६२४००	४.६९२००	२२.५१४००	३५.४९५००	९.०६०००	११.७३०००	५६.२८५
३	नंदुरबार	८.३१९००	०.८२८००	९.७४४००	१८.८९१००	५.५४६००	०.५५२००	६.४९६००	१२.५९४००	१३.८६५००	१.३८०००	१६.२४०००	३१.४८५
४	जळगाव	७४.९७६००	११.१०६००	२.४९०००	८८.५७२००	४९.९८४००	७.४०४००	१.६६०००	५९.०४८००	१२४.९६०००	१८.५१०००	४.१५०००	१४७.६२०
नाशिक विभाग		१८१.९६५००	३६.१३२००	४४.७२४००	२६२.८२१००	१२१.३१०००	२४.०८८००	२९.८१६००	१७५.२१४००	३०३.२७५००	६०.२२०००	७४.५४०००	४३८.०३५
५	अहमदनगर	२७.२०४००	८.२३८००	२.२६२००	३७.७०४००	१८.१३६००	५.४९२००	१.५०८००	२५.१३६००	४५.३४०००	१३.७३०००	३.७७०००	६२.८४०
६	पुणे	१८.९७८००	३.३६६००	१.६१४००	२३.९५८००	१२.६५२००	२.२४४००	१.०७६००	१५.९७२००	३१.६३०००	५.६१०००	२.६९०००	३९.९३०
७	सोलापूर	२७.२०१००	८.२५०००	०.५६४००	३६.०१५००	१८.१३४००	५.५००००	०.३७६००	२४.०१०००	४५.३३५००	१३.७५०००	०.९४०००	६०.०२५
पुणे विभाग		७३.३८३००	१९.८५४००	४.४४०००	९७.६७७००	४८.९२२००	१३.२३६००	२.९६०००	६५.११८००	१२२.३०५००	३३.०९०००	७.४००००	१६२.७९५
८	सातारा	१०.२२४००	२.८५६००	०.०४८००	१३.१२८००	६.८१६००	१.९०४००	०.०३२००	८.७५२००	१७.०४०००	४.७६०००	०.०८०००	२१.८८०
९	सांगली	२४.६६६००	६.०६६००	०.१०२००	३०.८३४००	१६.४४४००	४.०४४००	०.०६८००	२०.५५६००	४१.११०००	१०.११०००	०.१७०००	५१.३९०
कोल्हापूर विभाग		३४.८९०००	८.९२२००	०.१५०००	४३.९६२००	२३.२६०००	५.९४८००	०.१००००	२९.३०८००	५८.१५०००	१४.८७०००	०.२५०००	७३.२७०
१०	छ. संभाजीनगर	९०.०७७५२	१५.६१५८४	१.५२०६४	१०७.२१४००	६०.०५१६८	१०.४१०५६	१.०१३७६	७१.४७६००	१५०.१२९२०	२६.०२६४०	२.५३४४०	१७८.६९०
११	जालना	२८.०६२००	७.७१०००	०.२५८००	३६.०३०००	१८.७०८००	५.१४०००	०.१७२००	२४.०२०००	४६.७७०००	१२.८५०००	०.४३०००	६०.०५०
१२	बीड	१४.४७८००	२.६१०००	०.१०२००	१७.१९०००	९.६५२००	१.७४०००	०.०६८००	११.४६०००	२४.१३०००	४.३५०००	०.१७०००	२८.६५०
छ. संभाजीनगर विभाग		१३२.६१७५२	२५.९३५८४	१.८८०६४	१६०.४३४००	८८.४११६८	१७.२९०५६	१.२५३७६	१०६.९५६००	२२१.०२९२०	४३.२२६४०	३.१३४४०	२६७.३९०
१३	धाराशिव	१५.३५७००	२.७९६००	०.२४६००	१८.३९९००	१०.२३८००	१.८६४००	०.१६४००	१२.२६६००	२५.५९५००	४.६६०००	०.४१०००	३०.६६५
लातूर विभाग		१५.३५७००	२.७९६००	०.२४६००	१८.३९९००	१०.२३८००	१.८६४००	०.१६४००	१२.२६६००	२५.५९५००	४.६६०००	०.४१०००	३०.६६५
१४	बुलढाणा	१३.०२३००	६.४८६००	०.४३८००	१९.९४७००	८.६८२००	४.३२४००	०.२९२००	१३.२९८००	२१.७०५००	१०.८१०००	०.७३०००	३३.२४५
अमरावती विभाग		१३.०२३००	६.४८६००	०.४३८००	१९.९४७००	८.६८२००	४.३२४००	०.२९२००	१३.२९८००	२१.७०५००	१०.८१०००	०.७३०००	३३.२४५
राज्य एकूण		४५१.२३५५२	१००.१२५८४	५१.८७८६४	६०३.२४०००	३००.८२३६८	६६.७५०५६	३४.५८५७६	४०२.१६०००	७५२.०५९२०	१६६.८७६४०	८६.४६४४०	१००५.४००

अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भरडधान्य (मका) : सन २०२३-२४ मधील जिल्हानिहाय/प्रवर्गनिहाय प्रलंबित दायित्व

रक्कम रु. लाखात

अ.क्र.	जिल्हा / विभाग	केंद्र हिस्सा				राज्य हिस्सा				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण
१	नाशिक				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
२	धुळे				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
३	नंदुरबार				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
४	जळगाव				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
	नाशिक विभाग	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
५	अहमदनगर	१.१०९९६	०.११६०६	०.००	१.२२६०२	०.७३९९७	०.०७७३८	०.००	०.८१७३५	१.८४९९३	०.१९३४४	०.०००००	२.०४३३७
६	पुणे				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
७	सोलापूर				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
	पुणे विभाग	१.१०९९६	०.११६०६	०.०००००	१.२२६०२	०.७३९९७	०.०७७३८	०.०००००	०.८१७३५	१.८४९९३	०.१९३४४	०.०००००	२.०४३३७
८	सातारा				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
९	सांगली	०.४१८२०	०.०९१८०	०.००	०.५१०००	०.२७८८०	०.०६१२०	०.००	०.३४०००	०.६९७००	०.१५३००	०.०००००	०.८५०००
	कोल्हापूर विभाग	०.४१८२०	०.०९१८०	०.०००००	०.५१०००	०.२७८८०	०.०६१२०	०.०००००	०.३४०००	०.६९७००	०.१५३००	०.०००००	०.८५०००
१०	छ. संभाजीनगर				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
११	जालना				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
१२	बीड				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
	छ. संभाजीनगर विभाग	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
१३	धाराशिव				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
	लातूर विभाग	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
१४	बुलढाणा				०.०००००				०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
	अमरावती विभाग	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००	०.०००००
	राज्य एकूण	१.५२८१६	०.२०७८६	०.०००००	१.७३६०२	१.०१८७७	०.१३८५८	०.०००००	१.१५७३५	२.५४६९३	०.३४६४४	०.०००००	२.८९३३७

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - भरडधान्य (मका) : प्रस्तावित कार्यक्रमानुसार जिल्हानिहाय/प्रवर्गनिहाय एकूण आर्थिक कार्यक्रम

रक्कम रु. लाखात

अ.क्र.	जिल्हा / विभाग	केंद्र हिस्सा				राज्य हिस्सा				एकूण			
		सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण	सर्वसाधारण	अनु.जाती	अनु. जमाती	एकूण
१	नाशिक	७७.३७३००	१८.७६२००	२५.४५२००	१२१.५८७००	५१.५८२००	१२.५०८००	१६.९६८००	८१.०५८००	१२८.९५५००	३१.२७०००	४२.४२०००	२०२.६४५००
२	धुळे	२१.२९७००	५.४३६००	७.०३८००	३३.७७१००	१४.१९८००	३.६२४००	४.६९२००	२२.५१४००	३५.४९५००	९.०६०००	११.७३०००	५६.२८५००
३	नंदुरबार	८.३९९००	०.८२८००	९.७४४००	१८.८९१००	५.५४६००	०.५५२००	६.४९६००	१२.५९४००	१३.८६५००	१.३८०००	१६.२४०००	३१.४८५००
४	जळगाव	७४.९७६००	११.१०६००	२.४९०००	८८.५७२००	४९.९८४००	७.४०४००	१.६६०००	५९.०४८००	१२४.९६०००	१८.५१०००	४.१५०००	१४७.६२०००
नाशिक विभाग		१८१.९६५००	३६.१३२००	४४.७२४००	२६२.८२१००	१२१.३१०००	२४.०८८००	२९.८१६००	१७५.२१४००	३०३.२७५००	६०.२२०००	७४.५४०००	४३८.०३५००
५	अहमदनगर	२८.३९३९६	८.३५४०६	२.२६२००	३८.९३००२	१८.८७५९७	५.५६९३८	१.५०८००	२५.९५३३५	४७.१८९९३	१३.९२३४४	३.७७०००	६४.८८३३७
६	पुणे	१८.९७८००	३.३६६००	१.६१४००	२३.९५८००	१२.६५२००	२.२४४००	१.०७६००	१५.९७२००	३१.६३०००	५.६१०००	२.६९०००	३९.९३०००
७	सोलापूर	२७.२०१००	८.२५०००	०.५६४००	३६.०१५००	१८.१३४००	५.५००००	०.३७६००	२४.०१०००	४५.३३५००	१३.७५०००	०.९४०००	६०.०२५००
पुणे विभाग		७४.४९२९६	१९.९७००६	४.४४०००	९८.९०३०२	४९.६६१९७	१३.३१३३८	२.९६०००	६५.९३५३५	१२४.१५४९३	३३.२८३४४	७.४००००	१६४.८३८३७
८	सातारा	१०.२२४००	२.८५६००	०.०४८००	१३.१२८००	६.८१६००	१.९०४००	०.०३२००	८.७५२००	१७.०४०००	४.७६०००	०.०८०००	२१.८८०००
९	सांगली	२५.०८४२०	६.१५७८०	०.१०२००	३१.३४४००	१६.७२२८०	४.१०५२०	०.०६८००	२०.८९६००	४१.८०७००	१०.२६३००	०.१७०००	५२.२४०००
कोल्हापूर विभाग		३५.३०८२०	९.०१३८०	०.१५०००	४४.४७२००	२३.५३८८०	६.००९२०	०.१००००	२९.६४८००	५८.८४७००	१५.०२३००	०.२५०००	७४.१२०००
१०	छ. संभाजीनगर	९०.०७७५२	१५.६१५८४	१.५२०६४	१०७.२१४००	६०.०५१६८	१०.४१०५६	१.०१३७६	७१.४७६००	१५०.१२९२०	२६.०२६४०	२.५३४४०	१७८.६९०००
११	जालना	२८.०६२००	७.७१०००	०.२५८००	३६.०३०००	१८.७०८००	५.१४०००	०.१७२००	२४.०२०००	४६.७७०००	१२.८५०००	०.४३०००	६०.०५०००
१२	बीड	१४.४७८००	२.६१०००	०.१०२००	१७.१९०००	९.६५२००	१.७४०००	०.०६८००	११.४६०००	२४.१३०००	४.३५०००	०.१७०००	२८.६५०००
छ. संभाजीनगर विभाग		१३२.६१७५२	२५.९३५८४	१.८८०६४	१६०.४३४००	८८.४११६८	१७.२९०५६	१.२५३७६	१०६.९५६००	२२१.०२९२०	४३.२२६४०	३.१३४४०	२६७.३९०००
१३	धाराशिव	१५.३५७००	२.७९६००	०.२४६००	१८.३९९००	१०.२३८००	१.८६४००	०.१६४००	१२.२६६००	२५.५९५००	४.६६०००	०.४१०००	३०.६६५००
लातूर विभाग		१५.३५७००	२.७९६००	०.२४६००	१८.३९९००	१०.२३८००	१.८६४००	०.१६४००	१२.२६६००	२५.५९५००	४.६६०००	०.४१०००	३०.६६५००
१४	बुलडाणा	१३.०२३००	६.४८६००	०.४३८००	१९.९४७००	८.६८२००	४.३२४००	०.२९२००	१३.२९८००	२१.७०५००	१०.८१०००	०.७३०००	३३.२४५००
अमरावती विभाग		१३.०२३००	६.४८६००	०.४३८००	१९.९४७००	८.६८२००	४.३२४००	०.२९२००	१३.२९८००	२१.७०५००	१०.८१०००	०.७३०००	३३.२४५००
राज्य एकूण		४५२.७६३६८	१००.३३३७०	५१.८७८६४	६०४.९७६०२	३०१.८४२४५	६६.८८९१४	३४.५८५७६	४०३.३१७३५	७५४.६०६१३	१६७.२२२८४	८६.४६४४०	१००८.२९३३७

परिशिष्ट ५

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/नाचणी/वरई)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम (रकम रु. लाख)

अ.क्र.	जिल्हा	पिक प्रात्यक्षिके (रु.६००० / हेक्टर)											
		खरीप ज्वारी		रबी ज्वारी		बाजरी		नाचणी		वरई		एकूण	
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	ठाणे	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	३१०	१८.६००	१७०	१०.२००	४८०	२८.८००
२	पालघर	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१५९०	९५.४००	६३०	३७.८००	२२२०	१३३.२००
३	रायगड	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	३६०	२१.६००	४०	२.४००	४००	२४.०००
४	रत्नागिरी	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१३६०	८१.६००	०	०.०००	१३६०	८१.६००
५	सिंधुदुर्ग	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००
	ठाणे विभाग	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	३६२०	२१७.२००	८४०	५०.४००	४४६०	२६७.६००
६	नाशिक	०	०.०००	१३०	७.८००	७६४०	४५८.४००	२३५०	१४१.०००	९१०	५४.६००	११०३०	६६१.८००
७	धुळे	१०	०.६००	३४०	२०.४००	३७७०	२२६.२००	२७०	१६.२००	०	०.०००	४३९०	२६३.४००
८	नंदुरबार	१०	०.६००	२५०	१५.०००	२५०	१५.०००	१०	०.६००	०	०.०००	५२०	३१.२००
९	जळगाव	१७०	१०.२००	१२२०	७३.२००	४२४०	२५४.४००	०	०.०००	०	०.०००	५६३०	३३७.८००
	नाशिक विभाग	१९०	११.४००	१९४०	११६.४००	१५९००	९५४.०००	२६३०	१५७.८००	९१०	५४.६००	२१५७०	१२९४.२००
१०	अहमदनगर	१५५	९.३००	८३२०	४९९.२००	८३७०	५०२.२००	३०	१.८००	०	०.०००	१६८७५	१०१२.५००
११	पुणे	७०	४.२००	४१७०	२५०.२००	३२७०	१९६.२००	३७०	२२.२००	०	०.०००	७८८०	४७२.८००
१२	सोलापूर	९५	५.७००	९८७०	५९२.२००	२७२०	१६३.२००	०	०.०००	०	०.०००	१२६८५	७६१.९००
	पुणे विभाग	३२०	१९.२००	२२३६०	१३४१.६००	१४३६०	८६१.६००	४००	२४.०००	०	०.०००	३७४४०	२२४६.४००
१३	सातारा	७०	४.२००	४२१०	२५२.६००	४१८०	२५०.८००	११००	६६.०००	०	०.०००	९५६०	५७३.६००
१४	सांगली	७०	४.२००	३९४०	२३६.४००	३७१०	२२२.६००	२०	१.२००	०	०.०००	७७४०	४६४.४००
१५	कोल्हापूर	१०	०.६००	३७०	२२.२००	०	०.०००	२२३०	१३३.८००	२५०	१५.०००	२८६०	१७१.६००
	कोल्हापूर विभाग	१५०	९.०००	८५२०	५११.२००	७८९०	४७३.४००	३३५०	२०१.०००	२५०	१५.०००	२०१६०	१२०९.६००
१६	छ.संभाजीनगर	२०	१.२००	१४४०	८६.४००	२१९०	१३१.४००	०	०.०००	०	०.०००	३६५०	२१९.०००
१७	जालना	४०	२.४००	२७००	१६२.०००	११५०	६९.०००	०	०.०००	०	०.०००	३८६०	२३३.४००
१८	बीड	८०	४.८००	५२४०	३१४.४००	३७८०	२२६.८००	०	०.०००	०	०.०००	९१००	५४६.०००
	औरंगाबाद विभाग	१४०	८.४००	९३८०	५६२.८००	७१२०	४२७.२००	०	०.०००	०	०.०००	१६६४०	९९८.४००
१९	लातूर	२०	१.२००	१०२०	६१.२००	६०	३.६००	०	०.०००	०	०.०००	११००	६६.०००
२०	धारशिव	९०	५.४००	५६३०	३३७.८००	६७०	४०.२००	०	०.०००	०	०.०००	६३९०	३८३.४००
२१	नांदेड	१०	०.६००	१०२०	६१.२००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१०३०	६१.८००
२२	परभणी	६०	३.६००	३५१०	२१०.६००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	३५७०	२१४.२००
२३	हिंगोली	१०	०.६००	३६०	२१.६००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	३७०	२२.२००
	लातूर विभाग	१९०	११.४००	११५४०	६९२.४००	७३०	४३.८००	०	०.०००	०	०.०००	१२४६०	७४७.६००
२४	बुलढाणा	१०	०.६००	४००	२४.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	४१०	२४.६००
२५	अकोला	०	०.०००	३०	१.८००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	३०	१.८००
२६	वाशीम	०	०.०००	४०	२.४००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	४०	२.४००
२७	अमरावती	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००
२८	यवतमाळ	०	०.०००	८०	४.८००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	८०	४.८००
	अमरावती विभाग	१०	०.६००	५५०	३३.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	५६०	३३.६००
२९	वर्धा	०	०.०००	२०	१.२००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	२०	१.२००
३०	नागपूर	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००
३१	भंडारा	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००
३२	गोंदिया	०	०.०००	१०	०.६००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१०	०.६००
३३	चंद्रपूर	०	०.०००	७०	४.२००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	७०	४.२००
३४	गडचिरोली	०	०.०००	४०	२.४००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	४०	२.४००
	नागपूर विभाग	०	०.०००	१४०	८.४००	०	०.०००	०	०.०००	०	०.०००	१४०	८.४००
	एकूण	१०००	६०.०००	५४४३०	३२६५.८००	४६०००	२७६०.०००	१००००	६००.०००	२०००	१२०.०००	११३४३०	६८०५.८००

परिशिष्ट ५

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/नाचणी/वरई)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम (रक्कम रु. लाख)

अ.क्र.	जिल्हा	सुधारित प्रमाणित बियाणे वितरण								एकूण प्रमाणित बियाणे वितरण	
		(१० वर्षांआतील वाण) (रु. ३०००/क्वि.)						१० वर्षांवरील वाण (रु. १५००/क्वि.)			
		रबी ज्वारी		बाजरी		नाचणी		रबी ज्वारी			
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक		
१	ठाणे	०	०.००	०	०.००	६	०.१८	०	०.००	६	०.१८
२	पालघर	०	०.००	०	०.००	२१	०.६३	०	०.००	२१	०.६३
३	रायगड	०	०.००	०	०.००	११	०.३३	०	०.००	११	०.३३
४	रत्नागिरी	०	०.००	०	०.००	२१	०.६३	०	०.००	२१	०.६३
५	सिंधुदुर्ग	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
ठाणे विभाग		०	०.००	०	०.००	५९	१.७७	०	०.००	५९	१.७७
६	नाशिक	७०	२.१०	१४०	४.२०	४१	१.२३	४०	०.६०	२९१	८.९३
७	धुळे	१९०	५.७०	१२०	३.६०	०	०.००	१००	१.५०	४१०	१०.८०
८	नंदुरबार	१४०	४.२०	१०	०.३०	०	०.००	७०	१.०५	२२०	५.५५
९	जळगाव	६८०	२०.४०	२६५	७.९५	०	०.००	८५०	१२.७५	१७९५	४९.९०
नाशिक विभाग		१०८०	३२.४०	५३५	१६.०५	४१	१.२३	१०६०	१५.९०	२७९६	६५.५८
१०	अहमदनगर	४९८०	१४९.४०	१८०	५.४०	०	०.००	२४४०	३६.६०	७६००	१९९.४०
११	पुणे	१९००	५७.००	१००	३.००	१०	०.३०	१२३०	१८.४५	३२४०	७८.७५
१२	सोलापूर	५४२०	१६२.६०	९०	२.७०	०	०.००	२९००	४३.५०	८४१०	२०८.८०
पुणे विभाग		१२३००	३६९.००	३७०	११.१०	१०	०.३०	६५७०	९८.५५	१९२५०	४७८.९५
१३	सातारा	२३२०	६९.६०	१३०	३.९०	१०	०.३०	१२४०	१८.६०	३७००	९२.४०
१४	सांगली	२१७०	६५.१०	१२०	३.६०	०	०.००	११६०	१७.४०	३४५०	८६.१०
१५	कोल्हापूर	२००	६.००	०	०.००	३०	०.९०	११०	१.६५	३४०	८.५५
कोल्हापूर विभाग		४६९०	१४०.७०	२५०	७.५०	४०	१.२०	२५१०	३७.६५	७४९०	१८७.०५
१६	छ.संभाजीनगर	७९०	२३.७०	७०	२.१०	०	०.००	४२०	६.३०	१२८०	३२.१०
१७	जालना	१४९०	४४.७०	४०	१.२०	०	०.००	७९०	११.८५	२३२०	५७.७५
१८	बीड	२८९०	८६.७०	१५०	४.५०	०	०.००	१५१०	२२.६५	४५५०	११३.८५
औरंगाबाद विभाग		५१७०	१५५.१०	२६०	७.८०	०	०.००	२७२०	४०.८०	८१५०	२०३.७०
१९	लातूर	५६०	१६.८०	१५	०.४५	०	०.००	३००	४.५०	८७५	२१.७५
२०	धाराशिव	३१००	९३.००	२०	०.६०	०	०.००	११६०	१७.४०	४२८०	११९.००
२१	नांदेड	५६०	१६.८०	०	०.००	०	०.००	३००	४.५०	८६०	२१.३०
२२	परभणी	१९४०	५८.२०	०	०.००	०	०.००	८३०	१२.४५	२७७०	७०.६५
२३	हिंगोली	२००	६.००	०	०.००	०	०.००	८०	१.२०	२८०	७.२०
लातूर विभाग		६३६०	१९०.८०	३५	१.०५	०	०.००	२६७०	४०.०५	९०६५	२३१.९०
२४	बुलढाणा	२२०	६.६०	०	०.००	०	०.००	१००	१.५०	३२०	८.१०
२५	अकोला	२०	०.६०	०	०.००	०	०.००	२०	०.३०	४०	०.९०
२६	वाशीम	२०	०.६०	०	०.००	०	०.००	१०	०.१५	३०	०.७५
२७	अमरावती	०	०.००	०	०.००	०	०.००	१०	०.१५	१०	०.१५
२८	यवतमाळ	४०	१.२०	०	०.००	०	०.००	२०	०.३०	६०	१.५०
अमरावती विभाग		३००	९.००	०	०.००	०	०.००	१६०	२.४०	४६०	११.४०
२९	वर्धा	३०	०.९०	०	०.००	०	०.००	२०	०.३०	५०	१.२०
३०	नागपूर	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
३१	भंडारा	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००
३२	गोंदिया	१०	०.३०	०	०.००	०	०.००	०	०.००	१०	०.३०
३३	चंद्रपूर	४०	१.२०	०	०.००	०	०.००	१५०	२.२५	१९०	३.४५
३४	गडचिरोली	२०	०.६०	०	०.००	०	०.००	१४०	२.१०	१६०	२.७०
नागपूर विभाग		१००	३.००	०	०.००	०	०.००	३१०	४.६५	४१०	७.६५
एकूण		३००००	९००.००	१४५०	४३.५०	१५०	४.५०	१६०००	२४०.००	४७६००	११८८.०००

परिशिष्ट ५

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/नाचणी/वरई)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम (रक्कम रु. लाख)

अ.क्र.	जिल्हा	प्रमाणित बियाणे उत्पादन (१० वर्षांआतील वाण) (रु. ३०००/किंघे.)								एकूण प्रमाणित बियाणे उत्पादन	
		ज्वारी		बाजरी		नाचणी		वरई			
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक
१	ठाणे		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
२	पालघर		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
३	रायगड		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
४	रत्नागिरी		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
५	सिंधुदुर्ग		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
	ठाणे विभाग	०.००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.०००	०	०.००
६	नाशिक		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
७	धुळे	६७०४.००	२०१.१२		०.००	५०	१.५०		०.०००	६७५४	२०२.६२
८	नंदुरबार		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
९	जळगाव	२९१९०.००	८७५.७०	११२००	३३६.००		०		०.०००	४०३९०	१२११.७०
	नाशिक विभाग	३५८९४.००	१०७६.८२	११२००	३३६.००	५०	१.५०	०	०.०००	४७१४४	१४१४.३२
१०	अहमदनगर	३१३०.००	९३.९०		०.००		०		०.०००	३१३०	९३.९०
११	पुणे	२३७८.००	७१.३४	८००	२४.००	७५	२		०.०००	३२५३	९७.५९
१२	सोलापूर	४७७७.००	१४३.३१		०.००		०		०.०००	४७७७	१४३.३१
	पुणे विभाग	१०२८५.००	३०८.५५	८००	२४.००	७५	२.२५	०	०.०००	१११६०	३३४.८०
१३	सातारा	२७८.००	८.३४		०.००		०.००		०.०००	२७८	८.३४
१४	सांगली		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
१५	कोल्हापूर		०.००		०.००	१००	३.००	१००	३.०००	२००	६.००
	कोल्हापूर विभाग	२७८.००	८.३४	०	०.००	१००	३.००	१००	३.०००	४७८	१४.३४
१६	छ.संभाजीनगर	७५६.००	२२.६८		०.००		०		०.०००	७५६	२२.६८
१७	जालना	१६८७.००	५०.६१		०.००		०		०.०००	१६८७	५०.६१
१८	बीड		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
	औरंगाबाद विभाग	२४४३.००	७३.२९	०	०.००	०	०.००	०	०.०००	२४४३	७३.२९
१९	लातूर		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
२०	धाराशिव		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
२१	नांदेड		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
२२	परभणी		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
२३	हिंगोली		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
	लातूर विभाग	०.००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.०००	०	०.००
२४	बुलढाणा		०.००	०	०.००		०		०.०००	०	०.००
२५	अकोला	५०.००	१.५०	०	०.००		०		०.०००	५०	१.५०
२६	वाशीम	५०.००	१.५०		०.००		०		०.०००	५०	१.५०
२७	अमरावती		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
२८	यवतमाळ		०.००		०.००		०		०.०००	०	०.००
	अमरावती विभाग	१००.००	३.००	०	०.००	०	०.००	०	०.०००	१००	३.००
२९	वर्धा		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
३०	नागपूर		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
३१	भंडारा		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
३२	गोंदिया		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
३३	चंद्रपूर		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
३४	गडचिरोली		०.००		०.००		०.००		०.०००	०	०.००
	नागपूर विभाग	०.००	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.०००	०	०.००
	एकूण	४९०००	१४७०.००	१२०००	३६०.००	२२५.०	६.७५	१००	३.०००	६९३२५	१८३९.७५

परिशिष्ट ५

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा - पौष्टिक तृणधान्य (ज्वारी/ बाजरी/नाचणी/वरई)
जिल्हानिहाय भौतिक आर्थिक कार्यक्रम (रक्कम रु. लाख)

अ.क्र.	जिल्हा	पलेकडी घटक						एकूण पलेकडी घटक	सन २०२४-२५ एकूण पौष्टिक तृणधान्य कार्यक्रम	सन २०२३-२४ मधील प्रलंबित दायित्व	एकूण एकंदर कार्यक्रम
		सर्व प्रकारचे ग्राईंडर/पल्हेरायझर/ पॉलिशर (अन्नधान्य पिकांसाठी)		पिक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण (रु.१४०००/प्रशि. (४ सत्रासाठी))		जनजागृती / प्रचार प्रसिद्धी / कार्यशाळा					
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक				
१	ठाणे	१०	६.०००	१०	१.४००	२	८.०००	१५.४००	४७.११०००	३.८५१०८	५०.९६१०८
२	पालघर	१०	६.०००	१०	१.४००	२	८.०००	१५.४००	१६२.६३०	१७९.२६२१४	१७९.८९२१४
३	रायगड	१०	६.०००	१०	१.४००	२	८.०००	१५.४००	४२.३००	३.२१९०९	४५.५१९०९
४	रत्नागिरी	१०	६.०००	१०	१.४००	२	८.०००	१५.४००	१०४.४३०	२२.२४०००	१२६.६७०००
५	सिंधुदुर्ग	०	०.०००					०.०००	०.०००	०.०००००	०.०००००
	ठाणे विभाग	४०	२४.०००	४०	५.६००	८	३२.०००	६१.६००	३५६.४७०	४६.५७२३१	४०३.०४२३१
६	नाशिक	२५	१५.०००	१६	२.२४०	२	८.०००	२५.२४०	७९२.४९०	९५.४०९९३	८८७.८९९९३
७	धुळे	२०	१२.०००	१६	२.२४०	२	८.०००	२२.२४०	५४९.४००	४६.०७०४४	५९५.४७०४४
८	नंदुरबार	२०	१२.०००	१६	२.२४०	२	८.०००	२२.२४०	८४.७३०	६.४६५२९	९१.१९५२९
९	जळगाव	२५	१५.०००	२०	२.८००	२	८.०००	२५.८००	१६८२.०४०	१४५.०३०२३	१८२७.०७०२३
	नाशिक विभाग	९०	५४.०००	६८	९.५२०	८	३२.०००	९५.५२०	३१०८.६६०	२९२.९७५८९	३४०१.६३५८९
१०	अहमदनगर	२५	१५.०००	२१	२.९४०	२	८.०००	२५.९४०	१५९३.७७०	३२१.३७५००	१९१५.१४५००
११	पुणे	२०	१२.०००	२०	२.८००	२	८.०००	२२.८००	७९१.७१०	१४.९५०००	८०६.६६०००
१२	सोलापूर	२०	१२.०००	२१	२.९४०	२	८.०००	२२.९४०	१३६५.४७०	४०.३८०७५	१४०५.८५०७५
	पुणे विभाग	६५	३९.०००	६२	८.६८०	६	२४.०००	७१.६८०	३७७०.९५०	३७६.७०५७५	४१२७.६५७५
१३	सातारा	२०	१२.०००	२०	२.८००	२	८.०००	२२.८००	८३६.९६०	३७.०९५८७	८७३.९५५८७
१४	सांगली	२०	१२.०००	२०	२.८००	२	८.०००	२२.८००	७०४.९६०	१६८.७७०४३	८७३.७३०४३
१५	कोल्हापूर	१५	९.०००	२०	२.८००	२	८.०००	१९.८००	२२५.८००	२७.६२१७२	२५३.४२१७२
	कोल्हापूर विभाग	५५	३३.०००	६०	८.४००	६	२४.०००	६५.४००	१७६७.०२०	२३३.४८८०२	२०००.५०८०२
१६	छ.संभाजीनगर	२०	१२.०००	२०	२.८००	२	८.०००	२२.८००	३४८.८२०	६२.८१८१५	४११.६३८१५
१७	जालना	२०	१२.०००	२०	२.८००	२	८.०००	२२.८००	४३३.१६०	८८.८५०००	५२२.०१०००
१८	बीड	२०	१२.०००	२०	२.८००	२	८.०००	२२.८००	८४५.७९०	१२.०००००	८५७.७९०००
	औरंगाबाद विभाग	६०	३६.०००	६०	८.४००	६	२४.०००	६८.४००	१६२७.७७०	१६३.६६८१५	१७९१.४३८१५
१९	लातूर	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	१४५.०४०	४३.१९४०७	१८८.२३४०७
२०	धारशिव	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	६४०.९७०	११९.०००००	७५९.९७०००
२१	नांदेड	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	१५०.०५०	१८.७७०००	१६८.८२०००
२२	परभणी	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	३८०.५००	६६.४०९८३	४४६.९०९८३
२३	हिंगोली	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	५७.८३०	६.३५०१४	६४.१८०१४
	लातूर विभाग	५०	३०.०००	७५	१०.५००	१०	४०.०००	८०.५००	१३७४.३९०	२५३.७२४०४	१६२८.११४०४
२४	बुलढाणा	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	६४.२५०	१३.२१२५७	७७.४६२५७
२५	अकोला	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	२४.८१०	६.६६३२९	३१.४७३२९
२६	वाशीम	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	२७.१८०	३.२१०००	३०.३९०००
२७	अमरावती	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	२९.२७०	१६.८१७८६	४६.०८७८६
२८	यवतमाळ	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	३५.९००	०.०००००	३५.९००००
	अमरावती विभाग	५०	३०.०००	७५	१०.५००	१०	४०.०००	८०.५००	१८१.४१०	३९.९०३७२	२२१.३१३७२
२९	वर्धा	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	२०.४६०	१८.६६०००	३९.१२०००
३०	नागपूर	०	०.०००					०.०००	०.०००	४.७६५४८	४.७६५४८
३१	भंडारा	०	०.०००					०.०००	०.०००	३.९५४४२	३.९५४४२
३२	गोंदिया	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	१८.५६०	१०.५५०७७	२९.११०७७
३३	चंद्रपूर	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	३०.९३०	६०.७७४१२	९१.६३४१२
३४	गडचिरोली	१०	६.०००	१५	२.१००	२	८.०००	१६.१००	२४.३८०	२३.११३१४	४९.४९३१४
	नागपूर विभाग	४०	२४.०००	६०	८.४००	८	३२.०००	६४.४००	९६.३३०	१२१.७४७९३	२१९.०७७९३
	एकूण	४५०	२७०.०००	५००	७०.०००	६२	२४८.०००	५८८.०००	१२२६३.०००	१५२८.७८५८१	१३७९१.७८५८१

परिशिष्ट ६

अन्न आणि पोषण सुरक्षा अंतर्गत भात पड क्षेत्रामध्ये कडधान्याचे उत्पादन वाढविण्यासाठी (TRFA - Pulses) कार्यक्रम सन २०२४-२५
जिल्हानिहाय/ बाबनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांक

(रु. लाख)

अ.क्र.	जिल्हा	पीक प्रात्यक्षिके		हरभरा प्रमाणित बियाणे वितरण						पीक संरक्षण औषधे		पीक पद्धतीवर आधारित प्रशिक्षण		एकूण आर्थिक
		हरभरा		१० वर्षावरील		१० वर्षाआतील		एकूण प्रमाणित बियाणे वितरण		रु. ५०० प्रति हे.		रु. १४००० प्रति		
		रु. ९००० प्रति हे.		रु. २५०० प्रति किं.		रु. ५००० प्रति किं.								
		भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	भौतिक	आर्थिक	
१	ठाणे	३३०	२९.७००००	७०	१.७५०००	११०	५.५००००	१८०	७.२५०००	१७५	०.८७५००	४	०.५६०००	३८.३८५००
२	पालघर	४६०	४१.४००००	१००	२.५००००	१५०	७.५००००	२५०	१०.०००००	२५०	१.२५०००	५	०.७००००	५३.३५०००
३	रायगड	६००	५४.०००००	१३०	३.२५०००	२००	१०.०००००	३३०	१३.२५०००	३२५	१.६२५००	७	०.९८०००	६९.८५५००
४	रत्नागिरी	४१०	३६.९००००	९०	२.२५०००	१४०	७.०००००	२३०	९.२५०००	२२५	१.१२५००	५	०.७००००	४७.९७५००
५	सिंधुदुर्ग	३८०	३४.२००००	८०	२.०००००	१३०	६.५००००	२१०	८.५००००	२००	१.०००००	४	०.५६०००	४४.२६०००
६	नाशिक	५३०	४७.७००००	१२०	३.०००००	१८०	९.०००००	३००	१२.०००००	३००	१.५००००	६	०.८४०००	६२.०४०००
७	नंदुरबार	१४०	१२.६००००	३०	०.७५०००	५०	२.५००००	८०	३.२५०००	७५	०.३७५००	२	०.२८०००	१६.५०५००
८	अहमदनगर	१००	९.०००००	२०	०.५००००	३०	१.५००००	५०	२.०००००	५०	०.२५०००	१	०.१४०००	११.३९०००
९	पुणे	३६०	३२.४००००	८०	२.०००००	१२०	६.०००००	२००	८.०००००	२००	१.०००००	४	०.५६०००	४१.९६०००
१०	सातारा	२६०	२३.४००००	६०	१.५००००	९०	४.५००००	१५०	६.०००००	१५०	०.७५०००	३	०.४२०००	३०.५७०००
११	सांगली	८०	७.२००००	२०	०.५००००	३०	१.५००००	५०	२.०००००	५०	०.२५०००	१	०.१४०००	९.५९०००
१२	कोल्हापूर	५६०	५०.४००००	१२०	३.०००००	१९०	९.५००००	३१०	१२.५००००	३००	१.५००००	६	०.८४०००	६५.२४०००
१३	नागपुर	५७०	५१.३००००	१३०	३.२५०००	१९०	९.५००००	३२०	१२.७५०००	३२५	१.६२५००	६	०.८४०००	६६.५१५००
१४	भंडारा	१०४०	९३.६००००	२३०	५.७५०००	३५०	१७.५००००	५८०	२३.२५०००	५७५	२.८७५००	११	१.५४०००	१२१.२६५००
१५	गोंदिया	१०९०	९८.१००००	२४०	६.०००००	३६०	१८.०००००	६००	२४.०००००	६००	३.०००००	१२	१.६८०००	१२६.७८०००
१६	चंद्रपुर	९९०	८९.१००००	२४०	६.०००००	३१०	१५.५००००	५५०	२१.५००००	६००	३.०००००	११	१.५४०००	११५.१४०००
१७	गडचिरोली	११००	९९.०००००	२४०	६.०००००	३७०	१८.५००००	६१०	२४.५००००	६००	३.०००००	१२	१.६८०००	१२८.१८०००
एकूण		९०००	८१०.०००००	२०००	५०.०००००	३०००	१५०.०००००	५०००	२००.०००००	५०००	२५.०००००	१००	१४.०००००	१०४९.०००००

परिशिष्ट - ६ अ

सन २०२४-२५ अन्न आणि पोषण सुरक्षा अंतर्गत TRFA - कडधान्य कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी प्रवर्गनिहाय तरतूद

(र लाख)

Table with columns: अ.क्र, जिल्हा, केंद्र हिस्सा (६० टक्के), राज्य हिस्सा (४० टक्के), एकूण. Rows include Districts like ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, and sub-sections like नाशिक, नंदुरबार, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, नागपूर, नंदादा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली.

परिशिष्ट - ६ ब

सन २०२३-२४ अन्न आणि पोषण सुरक्षा अंतर्गत TRFA - कडधान्य कार्यक्रमात प्रलंबित दायित्व प्रवर्गनिहाय तरतूद

(र लाख)

Table with columns: अ.क्र, जिल्हा, केंद्र हिस्सा (६० टक्के), राज्य हिस्सा (४० टक्के), एकूण. Rows include Districts like ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, and sub-sections like नाशिक, नंदुरबार, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, नागपूर, नंदादा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली.

एकूण 'परिशिष्ट - ६ अ + ६ ब

Summary table with columns: अ.क्र, जिल्हा, केंद्र हिस्सा (६० टक्के), राज्य हिस्सा (४० टक्के), एकूण. Rows include Districts like ठाणे, पालघर, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, and sub-sections like नाशिक, नंदुरबार, पुणे, सातारा, सांगली, कोल्हापूर, नागपूर, नंदादा, गोंदिया, चंद्रपूर, गडचिरोली.